

วุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

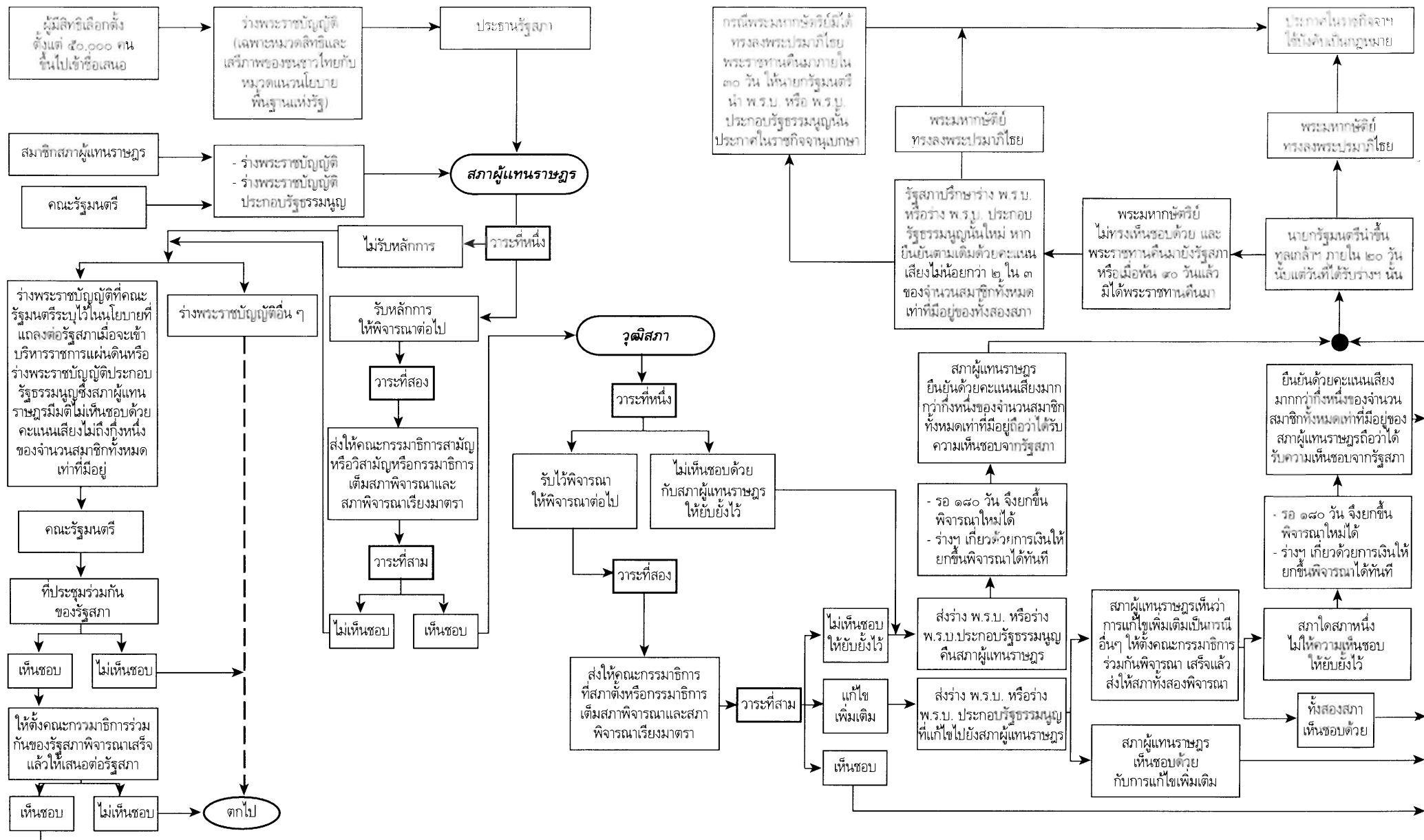
บรรจุระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ)
วันจันทร์ที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๘

อ.พ. ๘/๒๕๕๘

จัดทำโดย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

www.senate.go.th

กระบวนการตราพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

หมายเหตุ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรรับหลักการแล้ว ประธานวุฒิสภาอาจมอบหมายให้คณะกรรมการสามัญหรือวุฒิสภาอาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญไม่เกิน ๑๑ คน พิจารณาศึกษา และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้คณะกรรมการพิจารณารายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา (ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๐๙)

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ)

การเสนอร่างพระราชบัญญัติฯ

เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๘ และได้รับการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘ เป็นเรื่องด่วน

เหตุผลที่เสนอร่างพระราชบัญญัติฯ

สืบเนื่องจากคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๔๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งใน ห้างหุ้นส่วน และ บริษัท หรือ ไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยก่อนประกอบด้วย

๑. หลักเกณฑ์ว่าด้วยข้อสันนิษฐานเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๕ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งลักษณะ ๒๒ แล้ว ก็มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างหาก

จากผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นทั้งหลาย คำขอจดทะเบียนจำเป็นต้องประกอบด้วยข้อความหลายประการ รวมตลอดถึงชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้เป็นกรรมการทุกคนด้วย จึงอาจถือได้ว่าการมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการก็เป็นข้อสันนิษฐานประการหนึ่งว่า ผู้มีชื่อในทะเบียนดังกล่าวเป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการตามที่ได้จดทะเบียนไว้ในทะเบียน อย่างไรก็ตาม ข้อสันนิษฐานหาได้เป็นที่สิ้นสุดหรือเด็ดขาดแต่อย่างไรไม่ เพราะข้อความที่ปรากฏในทะเบียน เป็นเพียงข้อความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเองเป็นผู้นำมาจดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ฉะนั้น ข้อความดังกล่าวจึงตรงตามที่ผู้นำมาจดทะเบียนแจ้งไว้ในขณะจดทะเบียนเท่านั้น แต่ความจริงเป็นอย่างไร นายทะเบียนไม่อาจรู้ได้และไม่อาจรับผิดชอบในความถูกต้องได้ เพราะข้อเท็จจริงอาจเปลี่ยนแปลงได้ ในภายหลังโดยไม่ได้มีการจดทะเบียนแก้ไขทะเบียนให้ถูกต้อง ดังนั้น ข้อสันนิษฐานดังกล่าวมา จึงย่อมถูกหักล้างได้ด้วยหลักฐานที่แสดงว่าข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นเดียวกับข้อความที่ปรากฏในทะเบียน

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ)

๒. หลักเกณฑ์ว่าด้วยการนำหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาประกอบ เห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เมื่อการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้การจะวินิจฉัยว่ารัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่ อย่างไร จึงต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท เท่านั้น

๓. หลักเกณฑ์ว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๔๒ บัญญัติว่า ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นให้บังคับด้วยบทบัญญัติว่าด้วยตัวแทน มาตรา ๑๑๖๗ บัญญัติว่า ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกให้บังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยตัวแทน มาตรา ๘๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า สัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือตัวแทนบอกเลิกการเป็นตัวแทน มาตรา ๘๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ตัวการ

จะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนในเวลาใดก็ได้ทุกเมื่อ มาตรา ๓๘๖ บัญญัติว่า ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาย่อมทำได้ด้วยการแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และเมื่อแสดงเจตนาแล้วไม่อาจถอนได้ เห็นได้ว่า จากบทบัญญัติดังกล่าว รวมถึงบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นสามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ในกรณีของห้างหุ้นส่วนต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน แล้วจึงนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ส่วนกรณีบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมผู้ผู้มีอำนาจของบริษัท เป็นผู้ดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียน

๔. หลักเกณฑ์ว่าด้วยการดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจ หรือดำเนินกิจการใด ๆ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ของส่วนบุคคล โดยปิดกั้นมิให้รัฐมนตรีอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาประโยชน์

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ.

(กำหนดสิทธิลาออกของรัฐมนตรีจากห้างหุ้นส่วน)

๒๒

ให้กับตน หรือที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ อีกทั้ง เพื่อให้รัฐมนตรีได้อุทิศเวลาและทุ่มเทกำลัง ให้กับการบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็น ภารกิจสำคัญที่รัฐธรรมนูญมอบหมาย อย่างเต็มที่ ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ จึงต้องเป็นนิติบุคคล ที่ประกอบการหรือมีการดำเนินการอยู่ ตามปกติอันอาจจะนำไปสู่การขัดกัน ของผลประโยชน์ หรือทำให้รัฐมนตรี ต้องแบ่งเวลาจากการบริหารราชการ แผ่นดินมาให้ มิใช่นิติบุคคลที่เลิกกิจการ หรือไม่ได้ประกอบกิจการใด ๆ แล้ว

โดยอาศัยหลักเกณฑ์ดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคน มิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ในส่วนที่บัญญัติห้ามมิให้ รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนและ บริษัท และความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้อง ทั้งสิบคนไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖)

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้เสนอ ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว สมควรที่คณะรัฐมนตรีจะต้องพิจารณา ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท และปรับปรุงพระราชบัญญัติกำหนดความผิด เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วน จำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๔๙๙ ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้มีบทบัญญัติ

ที่ชัดเจนว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการหรือ กรรมการบริษัทที่ลาออกจากห้างหุ้นส่วนหรือ บริษัทจะต้องปฏิบัติอย่างไร จึงจะถือว่าลาออก ถูกต้อง มีผลผูกพันหุ้นส่วนอื่น กรรมการอื่น และบุคคลภายนอก ทั้งนี้ โดยมีหน้าที่ ต้องปฏิบัติอย่างไร ต้องแสดงเจตนาหรือยื่น ต่อใคร เมื่อใด และเป็นหน้าที่ของผู้ใดที่จะต้อง แจ้งต่อนายทะเบียนเมื่อใด และ

๒. ปรับปรุงพระราชบัญญัติกำหนด ความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๔๙๙ ให้ชัดเจนว่า เป็นหน้าที่ของผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการ ผู้จัดการ หรือกรรมการที่ขอลาออก จะต้องทำ หนังสือลาออกยื่นต่อบุคคลใด และให้บุคคลนั้น นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนเมื่อใด นับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ หรือกรรมการผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษปรับ และผู้เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการอื่นทุกคน ต้องระวางโทษปรับเท่ากัน รวมทั้งปรับปรุง อัตราค่าปรับให้สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจ ของประเทศต่อไป ทั้งนี้ โดยถือเอาปัญหา ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของหุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วน และกรรมการบริษัทที่เกี่ยวกับ ผู้ถูกร้องในคำร้องนี้เป็นกรณีศึกษาด้วย

คณะรัฐมนตรีจึงได้เสนอ ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เข้าสู่การพิจารณา ของสภาผู้แทนราษฎร เพื่อดำเนินการ ตามกระบวนการนิติบัญญัติต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ...

(กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ)

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติ
เห็นชอบแล้ว)

หลักการ

๑. กำหนดเรื่องการลาออก
จากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วน
จดทะเบียน กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล
และนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วน
จดทะเบียน (เพิ่มมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา
๑๐๖๔/๒)

๒. กำหนดเรื่องการลาออก
จากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วน
จำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล
และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วน
จำกัด (เพิ่มมาตรา ๑๐๗๘/๑ และมาตรา
๑๐๗๘/๒)

๓. กำหนดเรื่องการลาออก
จากตำแหน่งของกรรมการบริษัทจำกัด
กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความ
ไปจดทะเบียนของบริษัทจำกัด (เพิ่มมาตรา
๑๑๕๓/๒ และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๕๗)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติม
บทบัญญัติในลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท
ของบรรพ ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ กรณีการลาออกของหุ้นส่วน
ผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน
และห้างหุ้นส่วนจำกัด และการลาออก
ของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลา
ที่มีการลาออกมีผล ตลอดจนการจดทะเบียน
เปลี่ยนแปลงต่อนายทะเบียนภายในกำหนดเวลา
เพื่อให้เกิดความชัดเจนในผลทางกฎหมาย
และการนำผลทางกฎหมายและข้อเท็จจริง
ที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวไปใช้อ้างอิง
จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๑. ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน (ร่างมาตรา ๓)

การลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการ

- กรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคน ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่ง ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการอื่น คนหนึ่งคนใด

- กรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่ง แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบ เพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย กำหนดเวลาว่าการลาออกมีผล

- กรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคน การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

- กรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้นั้น

การแจ้งการลาออก

กรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคน หรือกรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกสามารถแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

๒. ห้างหุ้นส่วนจำกัด (ร่างมาตรา ๔)

การลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการ

- กรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคน ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่ง ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใด

- กรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่ง แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบ เพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย กำหนดเวลาว่าการลาออกมีผล

- กรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคน การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

- กรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้นั้น

การแจ้งการลาออก

กรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคน หรือกรณีที่มีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกสามารถแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

* เนื้อความตามที่บัญญัติทำนองเดียวกันแต่ใช้ถ้อยคำไม่เหมือนกัน

การนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วน จดทะเบียน

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ
ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนำความ
ไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่
มีการเปลี่ยนแปลง

การนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วน จำกัด

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ
ให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดนำความไปจดทะเบียน
ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

๓. บริษัทจำกัด (ร่างมาตรา ๕)

การลาออกจากตำแหน่งของกรรมการ

กรรมการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง
ให้ยื่นใบลาออกต่อบริษัท

กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล

การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออก
ไปถึงบริษัท

การแจ้งการลาออก

กรรมการซึ่งลาออกจะแจ้งการลาออก
ของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

การนำความไปจดทะเบียนของบริษัทจำกัด (ร่างมาตรา ๖)

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ
ให้บริษัทนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วัน
นับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้รวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ในกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้ว ในคราวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๘ ซึ่งมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผลการพิจารณาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

- ภาคผนวก : ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ หุ่นส่วนและบริษัท
- : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ
  - : คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๔๘
  - : รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎร
  - : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

เอกสารประกอบการพิจารณาฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการของวงงานวุฒิสภา โดยมุ่งเน้นสาระประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาในโอกาสต่อไป

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กันยายน ๒๕๔๘

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายนิท ผาสุข ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายสุชาติ พันทองคำ ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๒
นางสาวนภพร ชวงครุ นิตกร ๕ นายโสภณ ชาตบุษย์จาร์ นิตกร ๔
นายรุ่งธรรม เปรมมางกูร นิตกร ๔ นางสาวสุวรรณา พรหมพิมพ์ วิทยากร ๔
นางสาววัลย์ภรณ์ พงษ์วิพันธุ์ เจ้าหน้าที่งานธุรการ ๖ นายพัลลภ วงศ์พานิช เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๑
กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๘๒๘๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา ๑ก

ส่วนที่ ๑	ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญจากการอภิปราย ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	
-	ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๑
-	บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๖
-	สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๘
-	ประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๑๑
๑.	สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่หนึ่ง	๑๑
-	ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง	๑๑
๒.	สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สอง	๑๒
-	ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา	๑๒
-	ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สาม	๑๕
ส่วนที่ ๒	ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข) กับร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)	๑๗
ส่วนที่ ๓	ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	
-	การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด	๒๓
-	คำแนะนำการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล/ ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย	๓๐
	ข่าวที่เกี่ยวข้อง	๓๕

- ภาคผนวก : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒
- หุ้นส่วนและบริษัท ..... (๑)
  - ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
    (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ..... (๔๕)
  - คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๔๔ ..... (๕๑)
  - รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
    แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
    สภาผู้แทนราษฎร ..... (๗๕)
  - ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
    (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ..... (๘๓)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญ
จากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร
เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ความเป็นมา

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๘ และได้รับการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘ เป็นเรื่องด่วน

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... คณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเป็นเรื่องด่วนซึ่งมีเหตุผลในการเสนอร่างดังกล่าว โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัทของบรรพ ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีการลาออกของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน และห้างหุ้นส่วนจำกัด และการลาออกของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล ตลอดจนการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงต่อนายทะเบียนภายในกำหนดเวลา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในผลทางกฎหมาย และการนำผลทางกฎหมายและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวไปใช้อ้างอิง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๔๔^๑ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทหรือไม่ และศาลรัฐธรรมนูญได้เสนอความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว ดังนี้

๑. ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ คน มิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๐๘ และความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ คน ดังกล่าวไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖)

๒. สมควรที่คณะรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท และปรับปรุงพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ

พ.ศ. ๒๕๔๙

^๑ โปรดดูร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ ในภาคผนวกหน้า (๔๕)

^๒ โปรดดูคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๔๔ ในภาคผนวกหน้า (๕๑)

เนื่องจากพบว่า ยังไม่มีบทบัญญัติที่จะรองรับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ได้โดยตรง รวมทั้งบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๙๙ ที่จะต้องบัญญัติเพื่อรองรับในเรื่องดังกล่าว ให้เป็นไปด้วยความเหมาะสมสอดคล้องกันด้วย จึงสมควรที่คณะรัฐมนตรีจะพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วน และบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ หรือกรรมการ บริษัทที่ลาออกจากห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจะต้องปฏิบัติอย่างไร จึงจะถือว่าลาออกถูกต้อง มีผลผูกพันหุ้นส่วนอื่น กรรมการอื่น และบุคคลภายนอก ทั้งนี้ โดยมีหน้าที่ต้องปฏิบัติอย่างไร ต้องแสดงเจตนาหรือยื่นต่อใคร เมื่อใด และเป็นหน้าที่ของผู้ใดที่จะต้องแจ้งต่อนายทะเบียนเมื่อใด และ

๒. ปรับปรุงพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๙๙ ให้ชัดเจนว่า เป็นหน้าที่ของผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ หรือกรรมการที่ขอลาออก จะต้องทำหนังสือลาออก ยื่นต่อบุคคลใด และให้บุคคลนั้นนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนเมื่อใด นับแต่วันที่ มีการเปลี่ยนแปลง ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ หรือกรรมการผู้ใดไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษปรับ และผู้เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการอื่นทุกคนต้องระวางโทษปรับเท่ากัน รวมทั้งปรับปรุงอัตราค่าปรับให้สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป ทั้งนี้ โดยถือเอาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของหุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนและกรรมการบริษัท ที่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องในคำร้องนี้เป็นกรณีศึกษาด้วย

จากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นเพิ่มเติมดังกล่าว คณะรัฐมนตรี จึงได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมาย เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท และองค์กรทางธุรกิจ) รับไปพิจารณาดำเนินการแล้วเสนอ คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ ห้างหุ้นส่วน บริษัทและองค์กรทางธุรกิจ) เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... โดยมีสาระสำคัญ คือ กำหนดเรื่องการลาออก จากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่ง ของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความ ไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจำกัด รวมทั้งกำหนดการลาออกจากตำแหน่งของกรรมการ บริษัทจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของบริษัทจำกัด โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อนเสนอ

สภาผู้แทนราษฎรต่อไป จากนั้นวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบตามที่สำนักประสานงานการเมือง เสนอสรุปผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๖๑/๒๕๔๗ วันจันทร์ที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และมีมติให้สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีรวบรวมไว้เพื่อส่งสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่พิจารณาต่อไป เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ได้หมดอายุลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๑๔ และกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่ในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ หลังจากรัฐพิธีเปิดสมัยประชุมรัฐสภา เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๘ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ) ซึ่งค้างการพิจารณาของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรชุดก่อน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักงานศาลยุติธรรมได้ยืนยันให้ดำเนินการต่อไป และส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อนนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ
ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๒ (สมัยสามัญทั่วไป)
วันพุธที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘ และโดยลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้
ด้วยคะแนนเสียงข้างมาก และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญคณะหนึ่ง จำนวน ๓๕ คน
เพื่อพิจารณาในวาระที่สองขึ้นคณะกรรมการ และกำหนดแปรญัตติภายใน ๗ วัน

คณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๕ คน ประกอบด้วย

๑. นายสุวรรณ วลัยเสถียร	เป็นประธานคณะกรรมการ
๒. นายประสพ บุษราคัม	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายประสิทธิ์ ภักดีพาณิชย์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายดุสิต อุษุพงศ์อมร	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
๕. นางสาวณททัย ทิวไผ่งาม	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
๖. นายกรีช กงเพชร	๗. นายกฤษ ศรีฟ้า
๘. นางสาวจรรุวรรณ เสงตระกูล	๘. นายเจริญ จรรย์โกมล
๑๐. นายฉัตรชัย ศิลาพร	๑๑. นายชำนาญ สันติพนารักษ์
๑๒. นายชูเกียรติ รัตนชัยชาญ	๑๓. นายไชยวัฒน์ ติณรัตน์
๑๔. นายณรงค์ ดูดิง	๑๕. นางสาวนริศ อติเทพวรพันธุ์

หมายถึง กรรมการในสัดส่วนของรัฐบาล

๑๖. นางบุญรีน ศรีธเรศ	๑๗. นายประดุง มั่นหมาย
๑๘. นายประพร เอกอรุ	๑๘. นางสาวปารีชาติ ชาลีเครือ
๒๐. นายมนต์ชัย วิวัฒน์ธนาชัย	๒๑. นางมยุรา มนะสิการ
๒๒. พลโท มะ โพธิ์งาม	๒๓. นายมานพ จรัสดำรงนิตย์
๒๔. นายมานิตย์ สังข์พุ่ม	๒๕. นางมุกดา พงษ์สมบัติ
๒๖. นายโมฮามัดยาสรี ยูซง	๒๗. นายยุทธนา โพรสุธน
๒๘. พลเรือโท โรช วิภัติภูมิประเทศ	๒๘. นายลิขิต หมู่ดี
๓๐. นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์	๓๑. นายสมชาติ จงผิตะ
๓๒. นายเสริมสุข เหลาหชัยอรุณ	๓๓. นางสาวอรจิต สิงคาลวณิช
๓๔. นายอันวาร์ สาและ	๓๕. นายอิสสระ สมชัย

เมื่อคณะกรรมการการวิสามัญได้พิจารณาเสร็จแล้ว ได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ พร้อมด้วยรายงานการพิจารณาของคณะกรรมการ^๑ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และได้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๘ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๘ โดยพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่างแล้วได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอแก้ไขถ้อยคำแต่อย่างใด

เมื่อจบการพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราแล้ว ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาต่อไปในวาระที่สาม โดยลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงข้างมาก และส่งให้วุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

อนึ่ง เมื่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและลงมติในวาระที่หนึ่งรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้แล้ว ประธานวุฒิสภาได้พิจารณาและมีดำริให้คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาพิจารณาว่า จะเห็นสมควรมอบหมายให้คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะใด หรือจะเสนอให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้น เพื่อพิจารณา

^๑ หมายถึง กรรมการในสัดส่วนของรัฐบาล

^๒ โปรดดูรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎร ในภาคผนวกหน้า (๗๕)

ร่างพระราชบัญญัตินี้ตามนัยแห่งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๙^๔ และในคราวประชุมคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ได้พิจารณาและเห็นควรมอบหมายให้คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน วุฒิสภา เป็นผู้พิจารณา เมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้คณะกรรมการดังกล่าวรายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาต่อไป

---

^๔ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๙ กำหนดว่า "เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดในวาระที่หนึ่งแล้ว ประธานวุฒิสภาอาจพิจารณามอบหมายให้คณะกรรมการวิสามัญวุฒิสภาคณะใดคณะหนึ่งที่เกี่ยวข้องหรือในกรณีที่มีความจำเป็น วุฒิสภาอาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคน แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นเฉพาะกรณีไปก็ได้และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้วให้คณะกรรมการดังกล่าว รายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกในการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อไป"

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประกอบร่างกฎหมายการลาออกของหุ้นส่วนผู้จัดการและกรรมการบริษัท
(ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
และร่างพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด
บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ เกี่ยวกับความเห็นเพิ่มเติมของศาลรัฐธรรมนูญที่เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เกี่ยวกับการลาออกของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและห้างหุ้นส่วนจำกัด และการลาออกของกรรมการบริษัท และปรับปรุงพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๔๙๙ เพื่อรองรับเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๐๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมอบให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนบริษัท และองค์กรทางธุรกิจ) รับมาพิจารณาดำเนินการแล้วเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ นี้ มีผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และผู้แทนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท และองค์กรทางธุรกิจได้พิจารณาดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(๑) กรณีห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน (ร่างมาตรา ๓ เพิ่มมาตรา ๑๐๖๔/๑ และร่างมาตรา ๑๐๖๔/๒) กำหนดหลักการเป็นดังนี้

(ก) กรณีมีหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคน ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออก ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นคนใดคนหนึ่ง และการลาออกกรณีนี้มีผลนับแต่วันที่ ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

(ข) กรณีมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่ง แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งทราบ เพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งผู้จัดการใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย และการลาออกกรณีนี้มีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้นั้น

(ค) หุ้นส่วนผู้จัดการที่ลาออก จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบ ด้วยก็ได้

(ง) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนนำความ ไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

(๒) กรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๑๐๗๘/๑ และร่างมาตรา ๑๐๗๘/๒) กำหนดหลักการในแนวทางเดียวกันกับกรณีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนดังกล่าวข้างต้น

(๓) กรณีบริษัทจำกัด (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๑๑๕๓/๑) กำหนดหลักการเป็นดังนี้

(ก) กรรมการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อบริษัทและการลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงบริษัท

(ข) กรรมการที่ลาออก จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

(ค) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ ให้บริษัทนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

ส่วนกรณีบริษัทมหาชนจำกัดนั้น เนื่องจากมาตรา ๘ และมาตรา ๗๓ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติเรื่องผลของการลาออกและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการลาออกของกรรมการบริษัทไว้ชัดเจนแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัดแต่อย่างใด

๒. ร่างพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

กำหนดให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและห้างหุ้นส่วนจำกัดที่ไม่ดำเนินการจดทะเบียน การเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการตามมาตรา ๑๐๖๔/๒ หรือมาตรา ๑๐๗๘/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท ส่วนกรณีบริษัทจำกัดนั้น มาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วน จำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติความผิดและบทลงโทษ กรณีบริษัทไม่จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงไว้แล้ว

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๔๗

สาระสำคัญ

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

(๑) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน (เพิ่มมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา ๑๐๖๔/๒)

(๒) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจำกัด (เพิ่มมาตรา ๑๐๗๘/๑ และมาตรา ๑๐๗๘/๒)

(๓) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของบริษัทจำกัด (เพิ่มมาตรา ๑๑๕๓/๑ และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๕๗)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัทของบรรพ ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีการลาออกของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและห้างหุ้นส่วนจำกัด และการลาออกของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผลตลอดจนการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงต่อนายทะเบียนภายในกำหนดเวลา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในผลทางกฎหมาย และการนำผลทางกฎหมายและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวไปใช้อ้างอิง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๔. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

๕. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๕.๑ กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน (ร่างมาตรา ๓)

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา ๑๐๖๔/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๖๔/๑ หุ้นส่วนผู้จัดการคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนจะลาออกจากตำแหน่ง ให้อื่นไปลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ไปลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบ เพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ไปลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้นั้น

หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๖๔/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

๕.๒ กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจำกัด (ร่างมาตรา ๔)

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๗๘/๑ และมาตรา ๑๐๗๘/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๗๘/๑ หุ้นส่วนผู้จัดการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้อื่นไปลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ไปลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้นั้น

หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๗๘/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

๕.๓ กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของบริษัทจำกัด (ร่างมาตรา ๕ และมาตรา ๖)

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๕๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๑๕๓/๑ กรรมการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อบริษัท การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงบริษัท

กรรมการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่ง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๕๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๕๗ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ ให้บริษัทนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

ประเด็นสำคัญ

จากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ)

๑. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการ

๑.๑ ข้อสนับสนุน

- จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้เป็นไปตามคำแนะนำของศาลรัฐธรรมนูญที่สืบเนื่องมาจากคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสืบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน และบริษัทหรือไม่

- เป็นการบัญญัติให้ชัดเจนขึ้นในกรณีที่หากมีการลาออกของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือกรรมการบริษัทลาออกจากบริษัท นั้น ถือว่าเป็นกรณีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งบัญญัติให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทต้องนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

๑.๒ ข้อสังเกต

- กรณีบัญญัติให้การลาออกมีผลนับแต่วันที่ไปลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น เป็นสาระสำคัญซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการและเหตุผลที่ระบุว่าเพื่อให้เกิดความชัดเจนในผลทางกฎหมาย และการนำผลทางกฎหมายและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวไปใช้อ้างอิง เพราะเพียงแต่ยื่นใบลาออกก็ถือว่ามีผลแล้วนั้น จะใช้อ้างอิงได้อย่างไร จึงสมควรให้ถือว่ามีผลนับแต่ได้จดทะเบียน เนื่องจากการบัญญัติตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว อาจทำให้หุ้นส่วนผู้จัดการไปก่อหนี้สินมากมายแล้วยื่นใบลาออก หากเกิดปัญหาดังกล่าว จะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง

มติที่ประชุม ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการ

แห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วยคะแนนเสียงข้างมาก

๒. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สองชั้นพิจารณา
เรียงตามลำดับมาตรา

๒.๑ ประเด็นที่มีการอภิปรายและได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง

เนื่องจากคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้ลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติม
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ต่อมาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวในวาระที่สอง
ได้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง ในกรณีที่คณะกรรมการวิสามัญได้ตัดความในมาตรา
๑๐๖๔/๑ วรรคสาม มาตรา ๑๐๗๘/๑ วรรคสาม และมาตรา ๑๑๕๓/๑ วรรคสอง เนื่องจาก
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่เห็นว่าควรที่จะคงข้อความดังกล่าวไว้ เพื่อเป็นการคุ้มครอง
บุคคลภายนอก ป้องกันการสมยอมกันระหว่างผู้ล้าออกกับนิติบุคคล ที่อาจร่วมกันแจ้งเท็จ
ว่ามีการยื่นใบลาออกแล้ว ทั้งที่อาจมีการแจ้งการลาออกในภายหลังและป้องกันการกลั่นแกล้ง
กันเองระหว่างหุ้นส่วนหรือกรรมการ เช่น กรณีลาออกแล้วแต่มีการทำลายหลักฐานกลายเป็นว่า
ยังมีได้ลาออกทำให้มีปัญหาต่อไปได้ ดังนั้น ควรแจ้งการลาออกให้นายทะเบียนทราบด้วย
จะช่วยป้องกันปัญหาช่องว่างของกฎหมายดังกล่าวได้ ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญได้เห็นชอบด้วย
จึงได้ขอให้คงไว้ตามร่างเดิมของคณะรัฐมนตรี

๒.๒ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สองชั้นพิจารณา
เรียงตามลำดับมาตรา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

ไม่มีการแก้ไข

คำปรารภ

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓

มีการแก้ไข

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“ มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา ๑๐๖๔/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๖๔/๑ หุ้่นส่วนผู้จัดการคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนจะลาออกจากตำแหน่งให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้่นส่วนผู้จัดการอื่นคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้่นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมีหุ้่นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้่นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้่นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้่นส่วนผู้นั้น

หุ้่นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๖๔/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้่นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

ต่อมาในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการได้ขอให้คงไว้ตามร่างเดิมของคณะรัฐมนตรี ดังนี้

“ มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา ๑๐๖๔/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๖๔/๑ หุ้่นส่วนผู้จัดการคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนจะลาออกจากตำแหน่งให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้่นส่วนผู้จัดการอื่นคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้่นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมีหุ้่นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้่นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้่นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้่นส่วนผู้นั้น

หุ้่นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๖๔/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้่นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขในที่ประชุมของคณะกรรมการ

มาตรา ๔**มีการแก้ไข****คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้**

“ มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๗๘/๑ และมาตรา ๑๐๗๘/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๗๘/๑ หุ่นส่วนผู้จัดการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อหุ่นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ่นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีหุ่นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ่นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ่นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งหุ่นส่วนผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ่นส่วนผู้นั้น

หุ่นส่วนผู้จัดสรรซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งสรรหาของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๗๘/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ่นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด นำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

ต่อมาในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการได้ขอให้คงไว้ตามร่างเดิมของคณะรัฐมนตรี ดังนี้

“ มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๗๘/๑ และมาตรา ๑๐๗๘/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๗๘/๑ หุ่นส่วนผู้จัดการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อหุ่นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ่นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีหุ่นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ่นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ่นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งหุ่นส่วนผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ่นส่วนผู้นั้น

หุ่นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๗๘/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ่นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด นำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขในที่ประชุมของคณะกรรมการ

มาตรา ๕

มีการแก้ไข

คณะกรรมการธิการแก้ไข ดังนี้

“ มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๕๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 “มาตรา ๑๑๕๓/๑ กรรมการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อบริษัท
 การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงบริษัท
 กรรมการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่ง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้” ”

ต่อมาในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการได้ขอให้คงไว้
 ตามร่างเดิมของคณะรัฐมนตรี ดังนี้

“ มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๕๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 “มาตรา ๑๑๕๓/๑ กรรมการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อบริษัท
 การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงบริษัท
 กรรมการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่ง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้” ”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขในที่ประชุม
 ของคณะกรรมการ

มาตรา ๖

ไม่มีการแก้ไข

เมื่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่างแล้ว
 ที่ประชุมได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง ตามนัยแห่งข้อบังคับการประชุม
 สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๑๖^๔ โดยไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอแก้ไขเพิ่มเติม
 ถ้อยคำแต่อย่างใด เมื่อจบการพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราแล้ว
 ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาต่อไปในวาระที่สาม

๓. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม

มติที่ประชุม ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่สาม เห็นชอบด้วยกับ
 ร่างพระราชบัญญัตินี้ด้วยคะแนนเสียงข้างมาก

^๔ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๑๖ กำหนดว่า

“เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๑๑๕ จนจบร่างแล้ว ให้สภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาครั้งนี้
 สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใดไม่ได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่”

ส่วนที่ ๒

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กับ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข)

กับ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p data-bbox="436 635 721 667">ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p data-bbox="510 692 645 708">_____</p> <p data-bbox="517 1230 658 1257">ข้อความเบื้องต้น</p> <p data-bbox="286 1305 828 1334">มาตรา ๑ กฎหมายนี้ให้เรียกว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p data-bbox="286 1385 992 1414">มาตรา ๒ ให้ใช้ประมวลกฎหมายนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๔</p> <p data-bbox="152 1425 246 1453">เป็นต้นไป</p>	<p data-bbox="1366 580 1888 722">ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p data-bbox="1509 759 1749 775">_____</p> <p data-bbox="1509 826 1742 842">.....</p> <p data-bbox="1509 863 1742 879">.....</p> <p data-bbox="1509 900 1742 916">.....</p> <p data-bbox="1317 1078 1912 1107">โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p data-bbox="1317 1174 1456 1190">.....</p> <p data-bbox="1173 1212 1456 1228">.....</p> <p data-bbox="1173 1273 1968 1342">มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”</p> <p data-bbox="1317 1393 2072 1422">มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p> <p data-bbox="1173 1433 1267 1461">เป็นต้นไป</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p style="text-align: center;">บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา</p> <hr/> <p style="text-align: center;">ลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท</p> <p style="text-align: center;">หมวด ๒ ห้างหุ้นส่วนสามัญ</p> <p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๔ การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ</p> <hr/> <p>มาตรา ๑๐๖๔ อันห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น จะจดทะเบียนก็ได้ การลงทะเบียนนั้น ท่านบังคับให้มีรายการดังนี้ คือ</p> <p>(๑) ชื่อห้างหุ้นส่วน</p> <p>(๒) วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน</p> <p>(๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่และสาขาทั้งปวง</p> <p>(๔) ชื่อและที่สำนักกับทั้งอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนทุก ๆ คน ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดมีชื่อย่อ ก็ให้ลงทะเบียนทั้งชื่อและยี่ห้อด้วย</p> <p>(๕) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ ในเมื่อได้แต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการแต่เพียงบางคน</p> <p>(๖) ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการประการใดให้ลงไว้ด้วย</p> <p>(๗) ตราซึ่งใช้เป็นสำคัญของห้างหุ้นส่วน</p> <p>ข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้น จะลงรายการอื่น ๆ อีกอันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชน ทราบด้วยก็ได้</p> <p>การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน และต้องประทับตราของห้าง หุ้นส่วนนั้นด้วย</p> <p>ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง</p>	

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p style="text-align: center;">หมวด ๓ หุ้นส่วนจำกัด</p> <hr style="width: 10%; margin: auto;"/> <p>มาตรา ๑๐๗๘ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านบังคับว่าต้องจดทะเบียน การลงทะเบียนนั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ</p> <p>(๑) ชื่อห้างหุ้นส่วน</p> <p>(๒) ข้อตกลงความเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด และวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน</p> <p>นั้น</p> <p>(๓) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสำนักงานสาขาทั้งปวง</p> <p>(๔) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด และจำนวนเงิน ซึ่งเขาเหล่านั้นได้ลงหุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน</p>	<p>มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา ๑๐๖๔/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p>“มาตรา ๑๐๖๔/๑ หุ้นส่วนผู้จัดการคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น</p> <p>ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้นั้น</p> <p>หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้</p> <p>มาตรา ๑๐๖๔/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>(๔) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบ</p> <p>(๖) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ</p> <p>(๗) ถ้ามีชื่อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการอันจะผูกพันห้างหุ้นส่วนนั้นประการใดให้ลงไว้ด้วยข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้น จะลงรายการอื่น ๆ อีกอันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชนทราบด้วยก็ได้</p> <p>การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและต้องประทับตราของห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย</p> <p>ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง</p> <p style="text-align: center;">หมวด ๔ บริษัทจำกัด</p> <p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๓ วิธีจัดการบริษัทจำกัด</p> <p style="text-align: center;">_____</p> <p style="text-align: center;">๒) กรรมการ</p>	<p style="text-align: center;">มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๗๘/๑ และมาตรา ๑๐๗๘/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p style="text-align: center;">“มาตรา ๑๐๗๘/๑ หุ้นส่วนผู้จัดการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น</p> <p style="text-align: center;">ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้นั้น</p> <p style="text-align: center;">หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้</p> <p style="text-align: center;">มาตรา ๑๐๗๘/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p style="text-align: center;">มาตรา ๑๑๔๓ ตัวกรรมการที่จะต้องออกจากตำแหน่งในปีแรก และปีที่สองภายหลังจดทะเบียนบริษัทนั้น ถ้ากรรมการมิได้ตกลงกันไว้เองเป็นวิธีอื่นไซ้ร์ ก็ให้จับสลากกันส่วนปีหลัง ๆ ต่อไปให้กรรมการคนใดอยู่ในตำแหน่งนานที่สุดนั้นเป็นผู้ต้องออก</p> <p style="text-align: center;">กรรมการผู้ออกไปนั้นจะเลือกเข้ารับตำแหน่งอีกก็ได้</p> <p style="text-align: center;">มาตรา ๑๑๔๗ การตั้งกรรมการขึ้นใหม่นั้น ตั้งใครเมื่อใดท่านให้นำความไปจดทะเบียนภายในสิบวันนับแต่วันที่ตั้งจงทุกครั้ง</p>	<p style="text-align: center;">มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๔๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p style="text-align: center;">“มาตรา ๑๑๔๓/๑ กรรมการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อบริษัท การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงบริษัท</p> <p style="text-align: center;">กรรมการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่ง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้”</p> <p style="text-align: center;">มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p style="text-align: center;">“มาตรา ๑๑๔๗ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ ให้บริษัทนำความไปจดทะเบียนภายในสิบวันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”</p> <p style="text-align: center;">ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ</p> <p style="text-align: center;">..... นายกรัฐมนตรี</p>

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด^{*}

ประเภทของห้างหุ้นส่วน

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แบ่งห้างหุ้นส่วนออกเป็น 2 ประเภท คือ

- (1) ห้างหุ้นส่วนสามัญ
- (2) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ห้างหุ้นส่วนสามัญ

คือ ห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกเดียว โดยผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้สินทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนไม่จำกัดจำนวน ห้างหุ้นส่วนสามัญ จะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือไม่ก็ได้ ดังนั้นห้างหุ้นส่วนสามัญจึงแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- (1) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีได้จดทะเบียน ซึ่งไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย
- (2) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ซึ่งมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายและมีชื่อเรียก

โดยเฉพาะว่า "ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล"

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

คือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วน 2 จำพวก ดังนี้คือ

- (1) หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด ได้แก่ ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน ซึ่งรับผิดชอบจำกัดเพียงจำนวนเงินที่ตนรับว่าจะลงทุนในห้างหุ้นส่วนเท่านั้น
- (2) หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด ได้แก่ หุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน

การดำเนินการจัดตั้งห้างหุ้นส่วน

เมื่อมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงใจที่จะเข้าร่วมลงทุนประกอบกิจการเป็นห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลประเภทใดประเภทหนึ่งดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากบรรดาผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจะต้องเป็นผู้มีหน้าที่ดำเนินการขอจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนนั้นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทที่ห้างนั้นมีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ กรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด กฎหมายกำหนดให้ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ จะเป็นได้เฉพาะแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้น

การดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมหรือเลิกและชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้ตกลงที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรายการใด ๆ ที่ได้จดทะเบียนไว้เป็นอย่างอื่น หรือผู้เป็นหุ้นส่วนประสงค์จะเลิกกิจการ ก็จะต้องไปดำเนินการขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติม

^{*} ที่มา : www.dbd.go.th ณ วันที่ 20 กันยายน 2548

รายการนั้น ๆ หรือจดทะเบียนเลิกและเสร็จการชำระบัญชี ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทที่ห้างนั้นมีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ การจดทะเบียนจัดตั้งและแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องดำเนินการตามวิธีและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายและระเบียบของทางราชการได้กำหนดไว้

รายการจดทะเบียนที่ห้างหุ้นส่วนจะต้องจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติม

- (1) ชื่อห้างหุ้นส่วน
- (2) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และ/หรือสำนักงานสาขา
- (3) วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน
- (4) ผู้เป็นหุ้นส่วน
- (5) หุ้นส่วนผู้จัดการ
- (6) ข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการ
- (7) ตราสำคัญของห้างหุ้นส่วน
- (8) รายการอื่น ๆ ที่เห็นสมควรจะให้ประชาชนทราบ
- (9) ความห้างหุ้นส่วน

วิธีการจดทะเบียน มีขั้นตอนดังนี้

- (1) ในกรณีจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงชื่อห้าง ให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการ ขอตรวจและจองชื่อห้างหุ้นส่วนเสียก่อนว่า ชื่อที่จะใช้นั้นจะซ้ำหรือคล้ายกับคนอื่นที่จดทะเบียนไว้ก่อนหรือไม่ เมื่อจองชื่อได้แล้วจะต้องขอจดทะเบียนภายใน 30 วัน
- (2) ชื่อคำขอและแบบพิมพ์จากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า หรือสำนักงานบริการจดทะเบียนธุรกิจทั้ง 7 แห่ง หรือสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด
- (3) จัดทำคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบคำขอยื่นต่อนายทะเบียนเพื่อตรวจพิจารณา
- (4) ชำระค่าธรรมเนียมตามใบสั่งของเจ้าหน้าที่
- (5) ถ้าประสงค์จะได้หนังสือรับรองรายการในทะเบียน ให้ยื่นคำขอและชำระค่าธรรมเนียมต่อเจ้าหน้าที่
- (6) รับใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนและหนังสือรับรองรายการในทะเบียนได้

การลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนและหุ้นส่วนผู้จัดการ

- (1) ผู้เป็นหุ้นส่วนและหุ้นส่วนผู้จัดการจะต้องลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบคำขอด้วยตนเอง จะมอบหมายบุคคลอื่นลงลายมือชื่อแทนไม่ได้
- (2) หุ้นส่วนผู้จัดการผู้ขอจดทะเบียนซึ่งต้องลงชื่อในคำขอจดทะเบียน จะต้องลงลายมือชื่อต่อหน้านายทะเบียนพร้อมแสดงต้นฉบับบัตรประจำตัว หรือ
- (3) ในกรณีที่หุ้นส่วนผู้จัดการไม่สามารถลงลายมือชื่อต่อหน้านายทะเบียนตาม (2) ให้หุ้นส่วนผู้จัดการลงลายมือชื่อต่อหน้าสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา หรือทนายความก็ได้

สถานที่รับจดทะเบียน

1. สำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร สามารถยื่นจดทะเบียนได้ที่สำนักงานบริการจดทะเบียนธุรกิจ 1-7 และส่วนจดทะเบียนกลาง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ถนนนนทบุรี 1 จังหวัดนนทบุรี หรือทางอินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ www.dbd.go.th

2. สำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตภูมิภาค สามารถยื่นจดทะเบียนได้ที่สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดนั้นๆ ยกเว้น จังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี สามารถขอจดทะเบียนได้ทางอินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ www.dbd.go.th อีกทางหนึ่ง

หน้าที่ของห้างหุ้นส่วน

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีหน้าที่ ต้องจัดทำงบการเงินประจำปี ยื่นต่อสำนักบริหารข้อมูลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า หรือสำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด แล้วแต่กรณี ภายใน 5 เดือน นับแต่วันปิดรอบปีบัญชี แม้ว่าจะยังมิได้ประกอบกิจการก็ตาม มิฉะนั้นมีความผิดต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

กิจการที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาในการยื่นจดทะเบียน

- (1) คำขอจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วน ต้องยื่นขอจดทะเบียนภายใน 14 วัน นับแต่วันที่เลิกกัน
- (2) คำขอจดทะเบียนเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี ต้องยื่นขอจดทะเบียนภายใน 14 วัน นับแต่ วันที่ได้เปลี่ยนตัว
- (3) คำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจผู้ชำระบัญชี ต้องยื่นขอจดทะเบียนภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ที่ประชุมได้มีการลงมติ หรือวันที่ที่ศาลได้มีคำพิพากษา
- (4) คำขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วน ต้องยื่นขอจดทะเบียนภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ที่ประชุมได้มีการลงมติ
- (5) การยื่นรายงานการชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วน ต้องยื่นทุกระยะ 3 เดือนครั้งหนึ่งนั้น ผู้ชำระบัญชีจะต้องยื่นรายงานการชำระบัญชี ภายใน 14 วัน นับแต่วันครบกำหนด 3 เดือน

การจดทะเบียน

ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล/ห้างหุ้นส่วนจำกัด

- ยื่นแบบขอจองชื่อห้างหุ้นส่วนเพื่อตรวจสอบไม่ให้ซ้ำกับห้างหุ้นส่วนบริษัทอื่น
- กรอกรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อของห้างหุ้นส่วน กิจการที่จะทำ สถานที่ตั้งห้าง ชื่อ ที่อยู่ อายุ สัญชาติ สิ่งที่น่ามาลงทุน ลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ ข้อจำกัดอำนาจหุ้น ส่วนผู้จัดการ (ถ้ามี) พร้อมกับ ประทับตราสำคัญของห้างในรูปแบบพิมพ์คำขอจดทะเบียนจัดตั้ง และให้หุ้นส่วนผู้จัดการเป็นผู้ยื่นขอจดทะเบียน (ปกติการยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล / ห้างหุ้นส่วนจำกัด ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการจะต้องลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนต่อหน้านายทะเบียน หุ้นส่วนบริษัท ในกรณีหุ้นส่วนผู้จัดการไม่ประสงค์จะไปลงลายมือชื่อต่อหน้านายทะเบียนก็สามารถ จะลง

ลายมือชื่อต่อหน้าสามัญหรือวิสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา เพื่อเป็นการรับรองลายมือชื่อ ของตน
ได้ในอีกทางหนึ่ง) หรือหุ้นส่วนผู้จัดการจะมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปยื่นจดทะเบียนแทนก็ได้

- เสียค่าธรรมเนียมโดยนับจำนวนผู้เป็นหุ้นส่วนกล่าวคือ ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่เกิน 3 คน เสีย ค่าธรรมเนียม 1,000 บาท กรณีเกิน 3 คน จะเสียค่าธรรมเนียมหุ้นส่วนที่เกินเพิ่มอีกคนละ 200 บาท
- เมื่อจดทะเบียนจัดตั้งแล้วจะได้รับหนังสือรับรองและใบสำคัญเป็นหลักฐาน

ประเภทการจดทะเบียน

*ท่านสามารถ Download แบบพิมพ์ไปใช้ในการจดทะเบียนได้ หรือขอรับแบบพิมพ์ได้ที่
สำนักงานบริการจดทะเบียนธุรกิจหรือสำนักงานพัฒนาธุรกิจ การค้าจังหวัดทุกแห่ง

1. ตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล

- คำขอ : แบบ หส.1 , หน้าหนังสือรับรอง (ในการ Print-out หนังสือรับรองให้อยู่
ด้านหลังของหน้าแบบ หส.1)
- รายการ : แบบ หส.2 (ใช้เฉพาะหน้า 1 และ 3)
- เอกสารประกอบรายการ : แบบ ว.
- เอกสารประกอบ
  1. แบบจองชื่อนิติบุคคล
  2. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้จัดการที่ลงชื่อในคำขอจดทะเบียน
  3. สำเนาบัตรทนายความหรือหลักฐานการเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาของผู้
รับรองลายมือชื่อ (ถ้ามี)
  4. แบบ สสช. 1 จำนวน 2 ฉบับ (ภูมิภาคใช้ 3 ฉบับ)
  5. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)

2. ตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด

- คำขอ : แบบ หส.1 , หน้าหนังสือรับรอง (ในการ Print-out หนังสือรับรองให้อยู่
ด้านหลังของหน้าแบบ หส.1)
- รายการ : แบบ หส.2 (ใช้ทั้ง 3 หน้า)
- เอกสารประกอบรายการ : แบบ ว.
- เอกสารประกอบ : เช่นเดียวกับตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ดูคำแนะนำและ
ตัวอย่างในการจดทะเบียนตั้งห้างหุ้นส่วน(นิติบุคคล)

3. **แก้ไขเพิ่มเติมห้างหุ้นส่วน** ได้แก่ ชื่อของห้างหุ้นส่วน, ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และ/หรือ
สำนักงานสาขา, ผู้เป็นหุ้นส่วน, หุ้นส่วนผู้จัดการ, , ข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการ, ตราของห้าง
หุ้นส่วน,รายการอื่น ๆ ที่เห็นสมควรจะให้ประชาชนทราบ

- คำขอ : แบบ หส.1 , หน้าหนังสือรับรอง (ในการ Print-out หนังสือรับรองให้อยู่ด้านหลังของหน้าแบบ หส.1)

- รายการ : แบบ หส.2 (ใช้เฉพาะหน้าที่มีการแก้ไขรายการและกรณีแก้ไขเพิ่มเติม ผู้เป็นหุ้นส่วนให้ระบุรายการผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมด หลังจากที่มีการแก้ไข)

- เอกสารประกอบรายการ :

- เอกสารประกอบ

1. แบบจองชื่อนิติบุคคล (ใช้เฉพาะกรณีแก้ไขเพิ่มเติมชื่อห้างหุ้นส่วน)
2. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้จัดการที่ลงชื่อในคำขอจดทะเบียน
3. สำเนาบัตรทนายความหรือหลักฐานการเป็นสมาชิกนิติบุคคลของหุ้นส่วนลายมือชื่อ (ถ้ามี)
4. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)
5. สัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติมและสำเนาใบมรณบัตร (ใช้เฉพาะกรณีที่หุ้นส่วนผู้จัดการเดิม มิได้ลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียน โดยเหตุที่หุ้นส่วนผู้จัดการคนเดิมถึงแก่กรรม)

4. แก้ไขเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน

- คำขอ : แบบ หส.1 , หน้าหนังสือรับรอง (ในการ Print-out หนังสือรับรองให้อยู่ด้านหลังของหน้าแบบ หส.1)

- รายการ : แบบ หส.2 (ใช้เฉพาะหน้า 1)

- เอกสารประกอบรายการ : แบบ ว.

- เอกสารประกอบ

1. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้จัดการที่ลงชื่อในคำขอจดทะเบียน
2. สำเนาบัตรทนายความหรือหลักฐานการเป็นสมาชิกนิติบุคคลของหุ้นส่วนลายมือชื่อ (ถ้ามี)
3. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)

5. ควบห้างหุ้นส่วน

- คำขอ : แบบ หส.1 , หน้าหนังสือรับรอง (ในการ Print-out หนังสือรับรองให้อยู่ด้านหลังของหน้าแบบ หส.1)

- รายการ : แบบ หส.2 (ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลใช้เฉพาะหน้า 1 และหน้า 3 ห้างหุ้นส่วนจำกัดใช้ ทั้ง 3 หน้า)

- เอกสารประกอบรายการ : แบบ ว.

- เอกสารประกอบ

1. แบบจองชื่อนิติบุคคล
2. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้จัดการที่ลงชื่อในคำขอจดทะเบียน

3. สำเนาบัตรนายความหรือหลักฐานการเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาของผู้
รับรองลายมือชื่อ (ถ้ามี)

4. แบบ สสช. 1 จำนวน 2 ฉบับ (ภูมิภาคใช้ 3 ฉบับ)

5. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)

6. เลิกห้างหุ้นส่วน

- คำขอ : แบบ ลข.1 , หน้าหนังสือรับรอง (ในการ Print-out หนังสือรับรองให้อยู่
ด้านหลังของหน้าแบบ ลข.1)

- รายการ : แบบ ลข.2

- เอกสารประกอบรายการ : -

- เอกสารประกอบ

1. คำสั่งศาลให้เลิกห้างหุ้นส่วน (ใช้เฉพาะกรณีเลิกตามคำสั่งศาล)

2. สัญญาเลิกห้างหุ้นส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน (เฉพาะกรณีที่ผู้ชำระบัญชี
มิใช่หุ้นส่วน ผู้จัดการคนใดคนหนึ่งในจำนวนหุ้นส่วนผู้จัดการ ตามที่จดทะเบียนไว้ก่อนเลิกห้างหุ้นส่วน)

3. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้ชำระบัญชีที่ลงชื่อในคำขอจดทะเบียน

4. สำเนาบัตรนายความหรือหลักฐานการเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาของผู้
รับรองลายมือชื่อ (ถ้ามี)

5. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ดูคำแนะนำและตัวอย่างการจดทะเบียน
เลิกห้างหุ้นส่วน

7. แก้ไขเพิ่มเติมการเลิกและชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วน

- คำขอ : แบบ ลข.1 , หน้าหนังสือรับรอง (ในการ Print-out หนังสือรับรองให้อยู่
ด้านหลังของหน้าแบบ ลข.1)

- รายการ : แบบ ลข.2

- เอกสารประกอบรายการ : -

- เอกสารประกอบ

1. คำสั่งศาลให้เปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี หรือกำหนดอำนาจผู้ชำระบัญชี (ถ้ามี)

2. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้ชำระบัญชีที่ลงชื่อในคำขอจดทะเบียน

3. สำเนาบัตรนายความหรือหลักฐานการเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาของผู้
รับรองลายมือชื่อ (ถ้ามี)

4. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ดูตัวอย่างการจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมการเลิก
ห้างหุ้นส่วน

8. เสร็จการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน

- คำขอ : แบบ ลข.1 , หน้าหนังสือรับรอง (ในการ Print-out หนังสือรับรองให้อยู่
ด้านหลังของหน้าแบบ ลข.1)

- รายการ : แบบ ลช.5
- เอกสารประกอบรายการ
  1. แบบ ลช.3 พร้อมเอกสารประกอบ
  2. แบบ ลช.6
- เอกสารประกอบ
  1. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้ชำระบัญชีที่ลงชื่อในคำขอจดทะเบียน
  2. สำเนาบัตรนายความหรือหลักฐานการเป็นสมาชิกนิติบุคคลยสภาของผู้
รับรองลายมือชื่อ (ถ้ามี)
  3. แบบรับรองการตรวจสอบบัญชีของกรมสรรพากร
  4. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) คู่ค้าแนะนำและตัวอย่าง การจดทะเบียนเสร็จ
การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน

*****

**คำแนะนำการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย
ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล/ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย**

1. ป้ายชื่อ ตวงตรา และเอกสารของห้างฯ จะต้องมีคำว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล” หรือ “ห้างหุ้นส่วนจำกัด” ตามประเภทของห้างฯ
2. การลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนต้องถูกต้องตามความเป็นจริงและตรงกับรายการที่ขอจดทะเบียน
3. หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัญชี งบการเงิน และการนำส่งงบการเงินตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้.-

3.1 การจัดทำบัญชีของห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลและห้างหุ้นส่วนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

1) จัดให้มีผู้ทำบัญชีที่มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าประกาศ กล่าวคือ ผู้ทำบัญชีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่ง ณ วันปิดบัญชีในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท และรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการทำบัญชี หรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษา ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยหรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน(กพ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการทำบัญชี แต่ถ้าห้างฯ มีทุนจดทะเบียนหรือสินทรัพย์รวม หรือรายได้รวมรายการใดรายการหนึ่งเกินกว่าที่กำหนดข้างต้น ผู้ทำบัญชีต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางทำบัญชี หรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยหรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางทำบัญชี

2) จัดทำและรวบรวมเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี เพื่อเป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชีและส่งมอบให้ผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน

3) ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้บัญชีที่จัดทำขึ้นแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะทางการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี

3.2 เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย โดยจะต้องจัดทำบัญชีตามที่กำหนดในประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่องกำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความ และรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ.2544

3.3 ปิดบัญชีครั้งแรกภายใน 12 เดือนนับแต่วันที่มิหน้าที่จัดทำบัญชี คือนับแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายและปิดบัญชีครั้งต่อไปทุกกรอบ 12 เดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน

3.4 จัดทำงบการเงิน โดยมีรายการย่อตามที่กำหนดในแบบ 1 ตามประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่องกำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน พ.ศ.2544 และจัดให้มีผู้สอบบัญชีอนุญาตตรวจสอบ และแสดงความเห็นต่องบการเงินด้วย เว้นแต่กรณีที่งบการเงินของห้างฯ ที่มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท และรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท ไม่ต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและการแสดงความเห็นต่องบการเงินที่รอบปีบัญชีสิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม 2545 เป็นต้นไป

3.5 นำส่งงบการเงินภายใน 5 เดือนนับแต่วันที่ปิดบัญชี โดยดำเนินการดังนี้-

1) กรณีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นที่สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าอาคาร 3 ชั้น 3 ห้อง 30303

2) กรณีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่จังหวัดอื่น ให้ยื่นที่สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดที่ธุรกิจการค้าจังหวัดที่ธุรกิจตั้งอยู่ หรือยื่นที่สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า อาคาร 3 ชั้น 3 ห้อง 30303

การยื่นงบการเงิน อาจยื่นโดยตรงต่อเจ้าหน้าที่หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังสถานที่ดังกล่าวข้างต้น พร้อมแนบซองที่จำหน่ายกลับคืนถึงตัวผู้รับพร้อมผนึกดวงตราไปรษณียากรให้ครบถ้วน

3.6 เก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ทำการหรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำหรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำงานเป็นประจำ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี นับแต่วันปิดบัญชี กรณีที่จำเป็นในการตรวจสอบบัญชีของกิจการประเภทใดประเภทหนึ่งหรือชนิดใด โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีอาจกำหนดให้เก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้เกิน 5 ปี แต่ไม่เกิน 7 ปีก็ได้

4. การดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชี ที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะต้องขออนุญาตต่อสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ตามที่กฎหมายกำหนด มีดังนี้

4.1 การขออนุญาตเปลี่ยนรอบปีบัญชี จะต้องยื่นคำขอตามแบบ ส.บช.4 พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ได้ระบุไว้ในแบบดังกล่าว เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะเปลี่ยนรอบปีบัญชีได้

4.2 การขออนุญาตเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่อื่น จะต้องยื่นคำขอตามแบบ ส.บช.1 พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ได้ระบุไว้ในแบบดังกล่าว โดยในระหว่างรอการอนุญาตให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ที่ยื่นขออนุญาตไปพลางก่อนได้ หากต่อมาได้นำบัญชีหรือเอกสารประกอบการลงบัญชีนั้นทั้งหมดหรือส่วนใดส่วนหนึ่งไปเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ตามข้อ 3.6 ให้แจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้น ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ที่มีการเปลี่ยนแปลง

4.3 การแจ้งบัญชีหรือเอกสารประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย จะต้องยื่นแบบ ส.บช.2 พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ได้ระบุไว้ในแบบดังกล่าวภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ทราบหรือควรราบถึงการสูญหายหรือเสียหายนั้น

5. การเปลี่ยนแปลงที่ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล/ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องไปจดทะเบียน แก้ไขเพิ่มเติมต่อนายทะเบียน ได้แก่

- 5.1 การควบคุมห้างหุ้นส่วน
- 5.2 การเปลี่ยนแปลงทุนห้างหุ้นส่วน (เพิ่มทุน/ลดทุน)
- 5.3 การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน
- 5.4 การเปลี่ยนแปลงดวงตราของห้างหุ้นส่วน
- 5.5 การเปลี่ยนแปลงผู้เป็นหุ้นส่วน
- 5.6 การเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ/ข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการ
- 5.7 การเปลี่ยนแปลงที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ และ/หรือสำนักงานสาขา
- 5.8 การเปลี่ยนแปลงรายการอื่น ๆ ที่เห็นสมควรให้ประชาชนทราบ

6. การเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล/ห้างหุ้นส่วนจำกัด ต้องไปจดทะเบียนเช่นกันโดยดำเนินการตามขั้นตอน หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนด จนเสร็จสิ้นการชำระบัญชี และห้างฯ ต้องไปจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนด้วย จึงจะถือว่าห้างฯ นั้นเลิกกิจการตามผลของกฎหมายโดยสมบูรณ์

7. ป้ายชื่อ ดวงตรา และเอกสารของห้างฯ จะต้องมีการแจ้งว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล” หรือ “ห้างหุ้นส่วนจำกัด” ตามประเภทของห้างฯ

8. การลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนต้องถูกต้องตามความเป็นจริงและตรงกับรายการที่ขอจดทะเบียน

9. หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัญชี งบการเงิน และการนำส่งงบการเงินตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้-

9.1 การจัดทำบัญชีของห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลและห้างหุ้นส่วนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

1) จัดให้มีผู้ทำบัญชีที่มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าประกาศ กล่าวคือผู้ทำบัญชีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่ง ณ วันปิดบัญชีในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท และรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท ต้องมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชีหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษา ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยหรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน(กพ.)หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชี แต่ถ้าห้างฯ มีทุนจดทะเบียนหรือสินทรัพย์รวม หรือรายได้รวมรายการใดรายการหนึ่งเกินกว่าที่กำหนดข้างต้น ผู้ทำบัญชีต้องมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี หรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยหรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี

2) จัดทำและรวบรวมเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี เพื่อเป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชีและส่งมอบให้ผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน

3) ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้บัญชีที่จัดทำขึ้นแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะทางการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน ตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี

9.2 เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย โดยจะต้องจัดทำบัญชีตามที่กำหนดในประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่องกำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความ และรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ.2544

9.3 ปิดบัญชีครั้งแรกภายใน 12 เดือนนับแต่วันที่มิหน้าที่จัดทำบัญชี คือนับแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายและปิดบัญชีครั้งต่อไปทุกกรอบ 12 เดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน

9.4 จัดทำงบการเงิน โดยมีรายการย่อตามที่กำหนดในแบบ 1 ตามประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่องกำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน พ.ศ.2544 และจัดให้มีผู้สอบบัญชีอนุญาตตรวจสอบ และแสดงความเห็นต่องบการเงินด้วย เว้นแต่กรณีที่งบการเงินของห้างฯ ที่มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท และรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท ไม่ต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและการแสดงความเห็นต่องบการเงินที่รอบปีบัญชีสิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม 2545 เป็นต้นไป

9.5 นำส่งงบการเงินภายใน 5 เดือนนับแต่วันที่ปิดบัญชี โดยดำเนินการดังนี้-

1) กรณีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นที่สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า อาคาร 3 ชั้น 3 ห้อง 30303

2) กรณีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่จังหวัดอื่น ให้ยื่นที่สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดที่ธุรกิจการค้าจังหวัดที่ธุรกิจตั้งอยู่ หรือยื่นที่สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า อาคาร 3 ชั้น 3 ห้อง 30303

การยื่นงบการเงิน อาจยื่นโดยตรงต่อเจ้าหน้าที่หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังสถานที่ดังกล่าวข้างต้น พร้อมแนบซองที่จำหน่ายกลับคืนถึงตัวผู้รับพร้อมผนึกดวงตราไปรษณียากรให้ครบถ้วน

9.6 เก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ทำการหรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำหรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำงานเป็นประจำ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี นับแต่วันปิดบัญชี กรณีที่จำเป็นในการตรวจสอบบัญชีของกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง อธิบดีโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีอาจกำหนดให้เก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้เกิน 5 ปี แต่ไม่เกิน 7 ปีก็ได้

10 การดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชี ที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะต้องขออนุญาตต่อสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ตามที่กฎหมายกำหนด มีดังนี้

10.1 การขออนุญาตเปลี่ยนรอบปีบัญชี จะต้องยื่นคำขอตามแบบ ส.บช.4 พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ได้ระบุไว้ในแบบดังกล่าว เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะเปลี่ยนรอบปีบัญชีได้

10.2 การขออนุญาตเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่อื่น จะต้องยื่นคำขอตามแบบ ส.บช.1 พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ได้ระบุไว้ในแบบดังกล่าว โดยในระหว่างรอการอนุญาตให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ที่ยื่นขออนุญาตไปพลางก่อนได้ หากต่อมาได้นำบัญชีหรือเอกสารประกอบการลงบัญชีนั้นทั้งหมดหรือส่วนใดส่วนหนึ่งไปเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ตามข้อ 3.6 ให้แจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้น ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

10.3 การแจ้งบัญชีหรือเอกสารประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย จะต้องยื่นแบบ ส.บช.2 พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ได้ระบุไว้ในแบบดังกล่าวภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ทราบหรือควรทราบถึงการสูญหายหรือเสียหายนั้น

11. การเปลี่ยนแปลงที่ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล/ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องไปจดทะเบียน แก่ไขเพิ่มเติมต่อนายทะเบียน ได้แก่

11.1 การควบคุมห้างหุ้นส่วน

11.2 การเปลี่ยนแปลงทุนห้างหุ้นส่วน (เพิ่มทุน/ลดทุน)

11.3 การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน

11.4 การเปลี่ยนแปลงดวงตราของห้างหุ้นส่วน

11.5 การเปลี่ยนแปลงผู้เป็นหุ้นส่วน

11.6 การเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ/ข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการ

11.7 การเปลี่ยนแปลงที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ และ/หรือสำนักงานสาขา

11.8 การเปลี่ยนแปลงรายการอื่น ๆ ที่เห็นสมควรให้ประชาชนทราบ

12. การเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล/ห้างหุ้นส่วนจำกัด ต้องไปจดทะเบียนเช่นกันโดยดำเนินการตามขั้นตอน หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนด จนเสร็จสิ้นการชำระบัญชี และห้างฯ ต้องไปจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีต่อหน้านายทะเบียนด้วย จึงจะถือว่าห้างฯ นั้นเลิกกิจการตามผลของกฎหมายโดยสมบูรณ์

*****

ข่าวที่เกี่ยวข้อง

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

Source - มติคณะรัฐมนตรี 03, 2004 10:40

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ ดังนี้

1. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

และ

2. ร่างพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... สำหรับร่างพระราชบัญญัตินี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท และองค์กรทางธุรกิจ) ได้ยกร่างขึ้น และให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ มีดังนี้

1. ร่างพระราชบัญญัติตามข้อ 1 มีดังนี้

1.1 กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

1.2 กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจำกัด

1.3 กำหนดเรื่องลาออกจากตำแหน่งของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของบริษัทจำกัด

2. ร่างพระราชบัญญัติตามข้อ 2 มีสาระสำคัญคือ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 เพื่อกำหนดความผิดและบทลงโทษสำหรับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและห้างหุ้นส่วนจำกัดที่ไม่จดทะเบียนการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

--ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ชุดพ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร) วันที่ 2 พฤศจิกายน 2547--จบ--

ภาคผนวก

:

หน้า

- ๑ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ หุ่นส่วนและบริษัท ..... (๑)
- ๒ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ..... (๔๕)
- ๓ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๕๔ ..... (๕๑)
- ๔ รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
สภาผู้แทนราษฎร ..... (๗๕)
- ๕ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ..... (๘๓)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บรรพ ๓

เอกเทศสัญญา

ลักษณะ ๒๒

หุ้นส่วนและบริษัท

(๑)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ กฎหมายนี้ให้เรียกว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๒ ให้ใช้ประมวลกฎหมายนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือนมกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ใช้ประมวลกฎหมายนี้สืบไป ให้ยกเลิกบรรดากฎหมายกฎ และ ข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายนี้หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งประมวลกฎหมายนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

บรรพ ๓

เอกเทศสัญญา

ลักษณะ ๒๒

หุ้นส่วนและบริษัท

หมวด ๑

บทเปิดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๑๐๑๒ อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สอง คนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการรวมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

มาตรา ๑๐๑๓ อันห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ท่านกำหนดเป็นสามประเภท คือ

(๑) ห้างหุ้นส่วนสามัญ

(๒) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

(๓) บริษัทจำกัด

มาตรา ๑๐๑๔ บรรดาสำนักงานสำหรับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัททั้งหลายนั้น ให้รัฐมนตรีเจ้ากระทรวงซึ่งบัญชาการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทเป็นผู้ออกกฎข้อบังคับจัดตั้งขึ้น

มาตรา ๑๐๑๕ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว ท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นหุ้นส่วนหรือบริษัท นั้น

มาตรา ๑๐๑๖ การจดทะเบียนนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ทำการ อยู่นั้น ตำบลใดในพระราชอาณาจักร ท่านให้จดทะเบียน ณ หอทะเบียนสำหรับตำบลนั้น

การแก้ไขข้อความที่ได้จดทะเบียนประการหนึ่งประการใดในภายหลังก็ดี กับทั้งแก้ไขการ

(๒)

อื่นอย่างหนึ่งอย่างใดอันบทบัญญัติแผนกนี้บังคับหรืออนุญาตให้จดทะเบียนก็ดี ก็ต้องจด ณ หอทะเบียนแห่งเดียวกันนั้น

มาตรา ๑๐๑๗ ถ้าข้อความที่จะจดทะเบียน หรือประกาศโฆษณาเกิดขึ้นในต่างประเทศไซ้รันท่านให้นับกำหนดเวลาสำหรับการจดทะเบียนหรือประกาศโฆษณาข้อความนั้นตั้งแต่เวลาเมื่อคำบอกกล่าวการนั้นมาถึงตำบลที่จะจดทะเบียนหรือตำบลที่จะประกาศโฆษณานั้นเป็นต้นไป

มาตรา ๑๐๑๘ ในการจดทะเบียน ท่านให้เสียค่าธรรมเนียมตามกฎหมายข้อบังคับซึ่งรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงตั้งไว้

มาตรา ๑๐๑๙ ถ้าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารซึ่งต้องจดทะเบียนไม่มีรายการบริบูรณ์ตามที่บังคับไว้ในลักษณะนี้ ว่าให้จดแจ้งก็ดี หรือถ้ารายการอันใดซึ่งจะแจ้งในคำขอหรือในเอกสารนั้นขัดกับกฎหมายก็ดี หรือถ้าเอกสารใดซึ่งกำหนดไว้ว่าให้ส่งด้วยกันกับคำขอจดทะเบียนยังขาดอยู่มิได้ส่งให้ครบก็ดี หรือถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้ออื่นซึ่งกฎหมายบังคับไว้ก็ดี นายทะเบียนจะไม่ยอมรับจดทะเบียนก็ได้จนกว่าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารนั้นจะทำให้บริบูรณ์หรือแก้ไขให้ถูกต้อง หรือได้ส่งเอกสารซึ่งกำหนดไว้ นั้นครบทุกสิ่งอันหรือได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อนั้นแล้ว

มาตรา ๑๐๒๐ บุคคลทุกคน เมื่อได้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎข้อบังคับของรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงแล้ว ขอบที่จะตรวจเอกสารซึ่งนายทะเบียนเก็บรักษาไว้ได้ หรือจะขอให้นายทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด ๆ ให้ก็ได้ หรือจะขอให้คัดสำเนาหรือเนื้อความในเอกสารฉบับใด ๆ พร้อมด้วยคำรับรองว่าถูกต้องมอบให้ก็ได้

มาตรา ๑๐๒๑ นายทะเบียนทุกคนจะต้องแต่งย่อรายการซึ่งได้ลงทะเบียนส่งไปลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเป็นคราว ๆ ตามแบบซึ่งรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงได้กำหนดให้

มาตรา ๑๐๒๒ เมื่อได้พิมพ์โฆษณาดังนั้นแล้ว ท่านให้ถือว่าบรรดาเอกสารและข้อความซึ่งลงทะเบียนอันได้กล่าวถึงในย่อรายการนั้น เป็นอันรู้แก่บุคคลทั้งปวงไม่เลือกกว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องด้วยห้างหุ้นส่วนหรือด้วยบริษัทนั้นหรือที่ไม่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๑๐๒๓ ผู้เป็นหุ้นส่วนก็ดี ห้างหุ้นส่วนก็ดี หรือบริษัทก็ดีจะถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกเพราะเหตุที่มีสัญญาหรือเอกสาร หรือข้อความอันบังคับให้จดทะเบียนตามลักษณะนี้ยังไม่ได้จนกว่าจะได้ลงพิมพ์โฆษณาดังกล่าวแล้ว แต่ฝ่ายบุคคลภายนอกจะถือเอาประโยชน์เช่นนั้นได้

(๓)

แต่ถึงกระนั้นก็ดี ผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น ห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทซึ่งได้รับชำระหนี้ก่อน
โฆษณานั้นย่อมไม่จำเป็นต้องคืน

มาตรา ๑๐๒๔ ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันก็ดี หรือในระหว่างผู้ถือหุ้นด้วยกันก็ดี
ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกับห้างหุ้นส่วนก็ดี ในระหว่างผู้ถือหุ้นกับบริษัทก็ดี ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า
บรรดาสมุดบัญชีเอกสารของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือของผู้ชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด ๆ นั้น
ย่อมเป็นพยานหลักฐานอันถูกต้องตามข้อความที่ได้บันทึกไว้ในนั้นทุกประการ

หมวด ๒

ห้างหุ้นส่วนสามัญ

ส่วนที่ ๑

บทวิเคราะห์

มาตรา ๑๐๒๕ อันว่าห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุก
คนต้องรับผิดชอบกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด

ส่วนที่ ๒

ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเอง

มาตรา ๑๐๒๖ ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลงหุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน
สิ่งที้นำมาลงด้วยนั้น จะเป็นเงินหรือทรัพย์สินสิ่งอื่นหรือลงแรงงานก็ได้

มาตรา ๑๐๒๗ ในเมื่อมีกรณีเป็นข้อสงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าสิ่งซึ่งนำมาลงหุ้น
ด้วยกันนั้นมีค่าเท่ากัน

มาตรา ๑๐๒๘ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดได้ลงแต่แรงงานของตนเข้าเป็นหุ้น และในสัญญาเข้า
หุ้นส่วนมิได้ตราค่าแรงไว้ ท่านให้คำนวณส่วนกำไรของผู้ที่เป็นหุ้นส่วนด้วยลงแรงงานเช่นนั้น เสมอด้วย
ส่วนถั่วเฉลี่ยของผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งได้ลงเงินหรือทรัพย์สินเข้าหุ้นในการนั้น

มาตรา ๑๐๒๙ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งเอาทรัพย์สินมาให้ใช้เป็นการลงหุ้นด้วยไซ้ ความ

(๔)

เกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นกับห้างหุ้นส่วนในเรื่องส่งมอบและชอมแซมก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อชำระ
บงพร่องก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธิก็ดี ข้อยกเว้นความรับผิดชอบก็ดี ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่ง
ประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยเซาทรัพย์

มาตรา ๑๐๓๐ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันใดอันหนึ่งเป็นการลง
หุ้นด้วยไชร์ ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นกับห้างหุ้นส่วนในเรื่องส่งมอบและชอมแซมก็ดี
ความรับผิดชอบเพื่อชำระบงพร่องก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธิก็ดี ข้อยกเว้นความรับผิดชอบก็ดี ท่านให้บังคับ
ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยชื้อชขาย

มาตรา ๑๐๓๑ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดละเลยไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนเสียเลยท่านว่าต้อง
ส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้น ให้ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนมา
ภายในเวลาอันสมควร มิฉะนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ จะลงเนื้อเห็นพร้อมกันหรือโดยเสียงข้างมากด้วยกัน
สุดแต่ข้อสัญญา ให้เอาผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นออกเสียได้

มาตรา ๑๐๓๒ ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมแห่งห้างหุ้นส่วนหรือประเภทแห่งกิจการ
นอกจากด้วยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะมีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๓๓ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนมิได้ตกลงกันไว้ในกระบวนจัดการห้างหุ้นส่วนไชร์ท่านว่าผู้
เป็นหุ้นส่วนยอมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคน แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดจะเข้าทำสัญญาอันใดซึ่งผู้
เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งทักท้วงนั้นไม่ได้

ในกรณีเช่นนี้ ท่านให้ถือว่าผู้เป็นหุ้นส่วนยอมเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการทุกคน

มาตรา ๑๐๓๔ ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่าภาระงานของห้างหุ้นส่วนนั้นจักให้เป็นไปตามเสียงข้าง
มากแห่งผู้เป็นหุ้นส่วนไชร์ ท่านให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งมีเสียงเป็นคะแนนหนึ่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวน
ที่ลงหุ้นด้วยมากหรือน้อย

มาตรา ๑๐๓๕ ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่าจะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหลายคนจัดการห้างหุ้นส่วนไชร์
หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจะจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นก็ได้ แต่หุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใดจะทำการอันใด
ซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนหนึ่งทักท้วงนั้นไม่ได้

มาตรา ๑๐๓๖ อันหุ้นส่วนผู้จัดการนั้น จะเอาออกจากตำแหน่งได้ต่อเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วน
ทั้งหลายยินยอมพร้อมกัน เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

(๕)

มาตรา ๑๐๓๗ ถึงแม้ว่าผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายได้ตกลงให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนเป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วนก็ดี ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน นอกจากผู้จัดการยอมมีสิทธิที่จะไต่ถามถึงการงานของห้างหุ้นส่วนที่จัดอยู่นั้นได้ทุกเมื่อ และมีสิทธิที่จะตรวจและคัดสำเนาสมุดบัญชี และเอกสารใด ๆ ของหุ้นส่วนได้ด้วย

มาตรา ๑๐๓๘ ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมีสภาพจืดเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือประโยชน์ผู้อื่น โดยมีได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรานี้ไซ้ ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ขอบที่จะเรียกเอาผลกำไรซึ่งผู้นั้นหาได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่ห้างหุ้นส่วนได้รับความเสียหายเพราะเหตุนั้น แต่ท่านห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันทำการฝ่าฝืน

มาตรา ๑๐๓๙ ผู้เป็นหุ้นส่วนจำต้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนด้วยความระมัดระวังให้มากที่สุดเหมือนกับจัดการงานของตนเองจะนั้น

มาตรา ๑๐๔๐ ห้ามมิให้ชักนำเอาบุคคลผู้อื่นเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนโดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๔๑ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งโอนส่วนกำไรของตนในห้างหุ้นส่วนทั้งหมดก็ดี หรือแต่บางส่วนก็ดีให้แก่บุคคลภายนอกโดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นไซ้ ท่านว่าบุคคลภายนอกนั้นจะกลายเป็นเข้าหุ้นส่วนด้วยก็หามิได้

มาตรา ๑๐๔๒ ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นนั้น ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน

มาตรา ๑๐๔๓ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนอันมิได้เป็นผู้จัดการเอื้อมเข้ามาจัดการงานของห้างหุ้นส่วนก็ดี หรือผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งเป็นผู้จัดการกระทำลวงขออำนาจของตนก็ดี ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยจัดการงานนอกสั่ง

มาตรา ๑๐๔๔ อันส่วนกำไรก็ดี ส่วนขาดทุนก็ดี ของผู้เป็นหุ้นส่วนทุก ๆ คนนั้นยอมเป็นไปตามส่วนที่ลงหุ้น

(๖)

มาตรา ๑๐๔๕ ถ้าหุ้นส่วนของผู้ใดได้กำหนดไว้แต่เพียงข้างฝ่ายกำไรว่าจะแบ่งเอากำไรหรือกำหนดแต่เพียงข้างขาดทุนว่าจะยอมขาดเท่าไรจะนี้ไซ้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าหุ้นส่วนของผู้นั้นมีส่วนกำไรและส่วนขาดทุนเป็นอย่างเดียวกัน

มาตรา ๑๐๔๖ ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่ว่าคนหนึ่งคนใดหาจะมีสิทธิจะได้รับบำเหน็จเพื่อที่ได้จัดการงานของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่ เว้นแต่จะได้มีความตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๔๗ ถ้าชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงใช้เรียกขานติดเป็นชื่อห้างหุ้นส่วนอยู่ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้งดใช้ชื่อของตนเสียได้

มาตรา ๑๐๔๘ ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งจะเรียกเอาส่วนของตนจากหุ้นส่วนอื่น ๆ แม้ในกิจการค้าขายอันใดซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนก็ได้

ส่วนที่ ๓

ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกับบุคคลภายนอก

มาตรา ๑๐๔๙ ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือเอาสิทธิใด ๆ แก่บุคคลภายนอกในกิจการค้าขายซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนนั้นหาได้ไม่

มาตรา ๑๐๕๐ การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น

มาตรา ๑๐๕๑ ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นที่ตนได้ออกจากหุ้นส่วนไป

มาตรา ๑๐๕๒ บุคคลผู้เข้าเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนย่อมต้องรับผิดชอบในหนี้ใด ๆ ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนด้วย

มาตรา ๑๐๕๓ ห้างหุ้นส่วนซึ่งมิได้จดทะเบียนนั้น ถึงแม้จะมีชื่อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนคน

(๗)

หนึ่งในการที่จะผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ท่านว่าข้อจำกัดเช่นนั้นก็ห้ามผลถึงบุคคลภายนอกไม่

มาตรา ๑๐๕๔ บุคคลใดแสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนด้วยวาจาที่ดี ด้วยลายลักษณ์อักษรที่ดี ด้วย
กิริยาที่ดี ด้วยยินยอมให้เขาใช้ชื่อตนเป็นชื่อห้างหุ้นส่วนก็ดี หรือรู้แล้วไม่คัดค้านปล่อยให้เขาแสดงว่าตนเป็น
หุ้นส่วนก็ดี ท่านว่าบุคคลนั้นย่อมต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนเสมือนเป็น
หุ้นส่วน

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดตายไปแล้ว และห้างหุ้นส่วนนั้นยังคงคำต่อไปในชื่อเดิมของ
ห้าง ท่านว่าเหตุเพียงที่คงใช้ชื่อเดิมนั้นก็ดี หรือใช้ชื่อของหุ้นส่วนผู้ตายควบอยู่ด้วยก็ดีหาทำให้ความรับผิดชอบ
แก่กองทรัพย์สินมรดกของผู้ตายเพื่อหนีใด ๆ อันห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังมรณะนั้นไม่

ส่วนที่ ๔

การเลิกและชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนสามัญ

มาตรา ๑๐๕๕ ห้างหุ้นส่วนสามัญย่อมเลิกกันด้วยเหตุดังกล่าวต่อไปนี้

- (๑) ถ้าในสัญญาทำไว้มีกำหนดกรณีอันใดเป็นเหตุที่จะเลิกกัน เมื่อมีกรณีนั้น
- (๒) ถ้าสัญญาทำไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น
- (๓) ถ้าสัญญาทำไว้เฉพาะเพื่อทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้น
- (๔) เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งให้คำบอกกล่าวแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ตามกำหนด

ตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๕๖

(๕) เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งตาย หรือล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ

มาตรา ๑๐๕๖ ถ้าห้างหุ้นส่วนได้ตั้งขึ้นไม่มีกำหนดกาลอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นยุติท่านว่าจะ
เลิกได้ต่อเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งบอกเลิกเมื่อสิ้นรอบปีในทางบัญชีเงินของห้างหุ้นส่วนนั้น และผู้เป็น
หุ้นส่วนนั้นต้องบอกกล่าวความจำนองจะเลิกล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกเดือน

มาตรา ๑๐๕๗ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดร้องขอเมื่อมีกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังจะกล่าว
ต่อไปนี้ ศาลอาจสั่งให้ห้างหุ้นส่วนสามัญเลิกกันเสียก็ได้ คือ

(๑) เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งนอกจากผู้ร้องฟ้องนั้น ล่วงละเมิดบทบังคับใด ๆ อันเป็น
ข้อสาระสำคัญซึ่งสัญญาหุ้นส่วนกำหนดไว้แก่ตน โดยจงใจหรือเลินเล่ออย่างร้ายแรง

(๘)

(๒) เมื่อกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นจะเข้าไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียวและไม่มีหวังจะกลับฟื้นตัวได้อีก

(๓) เมื่อมีเหตุอันใด ๆ ทำให้ห้างหุ้นส่วนนั้นเหลือวิสัยที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้

มาตรา ๑๐๕๘ เมื่อเหตุอันใดอันหนึ่งเกิดขึ้นเกี่ยวกับผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง ซึ่งตามความในมาตรา ๑๐๕๗ หรือมาตรา ๑๐๖๗ เป็นเหตุให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายนอกนั้นมีสิทธิจะเรียกให้เลิกห้างหุ้นส่วนได้ไซ้ ในเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนเหล่านั้นยื่นคำร้อง ทานว่าศาลจะสั่งให้กำจัดหุ้นส่วนผู้ต้นเหตุคนนั้นออกเสียจากห้างหุ้นส่วนแทนสั่งให้เลิกห้างหุ้นส่วนก็ได้

ในการแบ่งทรัพย์สินระหว่างห้างหุ้นส่วนกับผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งถูกกำจัดนั้นทานให้ตีราคาทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนตามราคาที่เป็นอยู่ในเวลาแรกยื่นคำร้องขอให้กำจัด

มาตรา ๑๐๕๙ ถ้าเมื่อสิ้นกำหนดกาลซึ่งได้ตกลงกันไว้ และผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายหรือผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งเคยได้จัดการอยู่ในระหว่างกำหนดนั้น ยังคงดำเนินการค้าของห้างหุ้นส่วนอยู่ต่อไปโดยมิได้ชำระบัญชีหรือชำระเงินกันให้เสร็จไปไซ้ ทานให้ถือว่าผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งปวงได้ตกลงคงทำการเป็นหุ้นส่วนกันสืบไปโดยไม่มีกำหนดกาล

มาตรา ๑๐๖๐ ในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งกล่าวไว้ในมาตรา ๑๐๕๕ อนุมาตรา ๔ หรืออนุมาตรา ๕ นั้น ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนที่ยังอยู่รับซื้อหุ้นของผู้ที่ออกจากหุ้นส่วนไปไซ้ ทานว่าสัญญาหุ้นส่วนนั้นก็ยังคงใช้ได้ต่อไปในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนที่ยังอยู่ด้วยกัน

มาตรา ๑๐๖๑ เมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกันแล้วก็ให้จัดการชำระบัญชีวันแต่จะได้ตกลงกันให้จัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่นในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกัน หรือว่าห้างหุ้นส่วนนั้นศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย

ถ้าการเลิกห้างหุ้นส่วนนั้นได้เป็นไปโดยที่เจ้าหน้าที่เฉพาะตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้ให้คำบอกกล่าวก็ดี หรือโดยที่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งล้มละลายก็ดี ทานว่าจะงดการชำระบัญชีเสียได้ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่คนนั้น หรือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ยินยอมด้วย

การชำระบัญชานั้น ให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดด้วยกันจัดทำหรือให้บุคคลอื่นซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้แต่งตั้งขึ้นนั้นเป็นผู้จัดทำ

การแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี ให้วินิจฉัยชี้ขาดโดยคะแนนเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วน

มาตรา ๑๐๖๒ การชำระบัญชี ให้ทำโดยลำดับดังนี้ คือ

(๑) ให้ชำระหนี้ทั้งหลายซึ่งค้างชำระแก่บุคคลภายนอก

(๙)

(๒) ให้ชดใช้เงินทตรงและค่าใช้จ่ายซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกของตนไปเพื่อจัดการค้าของ
ห้าง

(๓) ให้คืนทุนทรัพย์ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงเป็นหุ้น
ถ้ายังมีทรัพย์เหลืออยู่อีกเท่าไร ก็ให้เฉลี่ยแจกเป็นกำไรในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน

มาตรา ๑๐๖๓ ถ้าเมื่อได้ชำระหนี้ซึ่งค้างชำระแก่บุคคลภายนอกและชดใช้เงินทตรงและ
ค่าใช้จ่ายแล้ว สิ้นทรัพย์ที่ยังอยู่ไม่พอจะคืนแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนให้ครบจำนวนที่ลงหุ้น ไซ้ส่วนที่ขาดนี้คือ
ขาดทุน ซึ่งต้องคิดเฉลี่ยช่วยกันขาด

ส่วนที่ ๔

การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ

มาตรา ๑๐๖๔ อันห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น จะจดทะเบียนก็ได้

การลงทะเบียนนั้น ท่านบังคับให้มีรายการดังนี้ คือ

(๑) ชื่อห้างหุ้นส่วน

(๒) วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน

(๓) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสาขาทั้งปวง

(๔) ชื่อและที่สำนักกับทั้งอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนทุก ๆ คน ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดมีชื่อย่อ
ก็ให้ลงทะเบียนทั้งชื่อและย่อด้วย

(๕) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ ในเมื่อได้แต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการแต่เพียงบางคน

(๖) ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการประการใดให้ลงไว้ด้วย

(๗) ตราซึ่งใช้เป็นสำคัญของห้างหุ้นส่วน

ข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้น จะลงรายการอื่น ๆ อีกอันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชน
ทราบด้วยก็ได้

การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน และต้องประทับตราของห้าง
หุ้นส่วนนั้นด้วย

ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง

มาตรา ๑๐๖๕ ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกในบรรดาสิทธิอันห้าง
หุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้มา แม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตน

มาตรา ๑๐๖๖ ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือไปเข้าเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนอื่น ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้น วันไว้แต่จะได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทั้งหมด

แต่ข้อห้ามเช่นว่ามานี้ ท่านว่าจะไม่พึงใช้ได้ ถ้าหากผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายได้รู้อยู่แล้วในเวลาที่ลงทะเบียนห้างหุ้นส่วนนั้นว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้ทำกิจการ หรือเข้าเป็นหุ้นส่วนอยู่ในห้างหุ้นส่วนอื่นอันมีวัตถุประสงค์ที่ประสงค์อย่างเดียวกัน และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนที่ทำไว้ต่อกันนั้นก็ไม่ได้บังคับให้ถอนตัวออก

มาตรา ๑๐๖๗ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดกระทำการฝ่าฝืนต่อบัญญัติในมาตราก่อนนี้ไซ้ร ท่านว่าห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนนั้นชอบที่จะเรียกเอาผลกำไรอันผู้นั้นหาได้ทั้งหมดหรือเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายซึ่งห้างหุ้นส่วนได้รับเพราะเหตุนั้น

แต่ทั้งนี้ท่านห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันทำการฝ่าฝืน

อนึ่งบทบัญญัติมาตรานี้ไม่ลบล้างสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายนอกนั้นในอันจะเรียกให้เลิกห้างหุ้นส่วน

มาตรา ๑๐๖๘ ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนอันเกี่ยวแก่หนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนนั้น ย่อมมีจำกัดเพียงสองปีนับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน

มาตรา ๑๐๖๙ นอกจากในกรณีทั้งหลายที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๕๕ ท่านว่าห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนย่อมเลิกกันเมื่อห้างหุ้นส่วนนั้นล้มละลาย

มาตรา ๑๐๗๐ เมื่อใดห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนผิดนัดชำระหนี้ เมื่อนั้นเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้ชำระหนี้เอาแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งก็ได้

มาตรา ๑๐๗๑ ในกรณีที่กล่าวไว้ในมาตรา ๑๐๗๐ นั้น ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนนำพิสูจน์ได้ว่า

(๑) สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนยังมีพอที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วน และ

(๒) การที่จะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่เป็นการยากจะนี้ไซ้ร

ศาลจะบังคับให้เอาสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนนั้นชำระหนี้ก่อนก็ได้ สุดแต่ศาลจะเห็นสมควร

(๑๑)

มาตรา ๑๐๗๒ ถ้าห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนยังมีได้เลิกกันตราโดย เจ้าหนี้ของผู้เป็นหุ้นส่วนเฉพาะตัวยอมใช้สิทธิได้แต่เพียงในผลกำไรหรือเงินซึ่งห้างหุ้นส่วนค้างชำระแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นเท่านั้น ถ้าห้างหุ้นส่วนนั้นเลิกกันแล้วเจ้าหนี้อย่อมใช้สิทธิได้ตลอดจนถึงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นอันมีในสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน

ส่วนที่ ๖

การควบห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนเข้ากัน

มาตรา ๑๐๗๓ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหนึ่งจะควบเข้าเป็นอันเดียวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนอีกห้างหนึ่งก็ได้ โดยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมด เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๗๔ เมื่อห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างใดประสงค์จะควบเข้ากันกับห้างอื่นห้างหุ้นส่วนนั้นต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่นั้นสองครั้งเป็นอย่างน้อย และส่งคำบอกกล่าวความประสงค์ที่จะควบเข้ากันนั้นแก่บรรดาผู้ซึ่งห้างหุ้นส่วนรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ และขอให้เจ้าหนี้นั้นมีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใด ในการที่จะทำนั้นส่งคำคัดค้านไปภายในสามเดือนนับแต่วันบอกกล่าว

ถ้าไม่มีใครคัดค้านภายในกำหนดเวลาเช่นนั้น ก็ให้ฟังถือว่า ไม่มีคัดค้าน

ถ้ามีคัดค้าน ไซ้ ท่านมิให้ห้างหุ้นส่วนจัดการควบเข้ากัน เว้นแต่จะได้ใช้หนี้ที่เรียกร้องหรือให้ประกันเพื่อหนี้นั้นแล้ว

มาตรา ๑๐๗๕ เมื่อห้างได้ควบเข้ากันแล้ว ต่างห้างก็ต่างมีหน้าที่จะต้องนำความนั้นจดลงทะเบียนไว้ได้ควบเข้ากันเป็นห้างหุ้นส่วนขึ้นใหม่

มาตรา ๑๐๗๖ ห้างหุ้นส่วนใหม่นี้ยอมได้ไปทั้งสิทธิ ทั้งต้องอยู่ในความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนเดิมที่ได้ควบเข้ากันนั้นทั้งสิ้น

หมวด ๓

หุ้นส่วนส่วนจำกัด

มาตรา ๑๐๗๗ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวก ตั้งจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑๒)

(๑) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งมีจำกัดความรับผิดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้นจำพวกหนึ่ง และ

(๒) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนไม่มีจำกัดจำนวนอีกจำพวกหนึ่ง

มาตรา ๑๐๗๘ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านบังคับว่าต้องจดทะเบียนการลงทะเบียนนั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ชื่อห้างหุ้นส่วน

(๒) ข้อแถลงความว่าเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด และวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน

นั้น

(๓) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสำนักงานสาขาทั้งปวง

(๔) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด และจำนวนเงินซึ่งเขาเหล่านั้นได้ลงหุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน

(๕) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด

(๖) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ

(๗) ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการอันจะผูกพันห้างหุ้นส่วนนั้นประการใดให้ลงไว้ด้วยข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้น จะลงรายการอื่น ๆ อีกอันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชนทราบด้วยก็ได้

การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและต้องประทับตราของห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย

ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง

มาตรา ๑๐๗๙ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ถ้ายังมีได้จดทะเบียนอยู่ตราใบใด ท่านให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดยอมต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวนจนกว่าจะได้จดทะเบียน

มาตรา ๑๐๘๐ บทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วนสามัญข้อใด ๆ หากมิได้ยกเว้นหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปโดยบทบัญญัติแห่งหมวด ๓ นี้ ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดนั้นมีอยู่หลายคนด้วยกัน ท่านให้ใช้บทบัญญัติสำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญเป็นวิธีบังคับในความเกี่ยวพันระหว่างคนเหล่านั้นเอง และความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนเหล่านั้นกับห้างหุ้นส่วน

มาตรา ๑๐๘๑ ห้ามมิให้เอาชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดมาเรียกขานระคนเป็นชื่อห้าง

มาตรา ๑๐๘๒ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนใดยินยอมโดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยายให้ใช้ชื่อของตนระคนเป็นชื่อห้างไซ้ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นจะต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกเสมือนดังว่าเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดฉะนั้น

แต่ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกันเองนั้น ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนเช่นนี้ ท่านให้คงบังคับตามสัญญาหุ้นส่วน

มาตรา ๑๐๘๓ การลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดนั้น ท่านว่าต้องให้ลงเป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น ๆ

มาตรา ๑๐๘๔ ห้ามมิให้แบ่งเงินปันผลหรือดอกเบียให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด นอกจากผลกำไรซึ่งห้างหุ้นส่วนทำมาค้าได้

ถ้าทุนของห้างหุ้นส่วนลดน้อยลงไปเพราะถ้าขายขาดทุน ท่านห้ามมิให้แบ่งเงินปันผลหรือดอกเบียให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดจนกว่าทุนซึ่งขาดไปนั้นจะได้คืนมาเต็มจำนวนเต็ม

แต่ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนใดได้รับเงินปันผลหรือดอกเบียไปแล้วโดยสุจริต ท่านว่าหาอาจจะบังคับให้เขาคืนเงินนั้นได้ไม่

มาตรา ๑๐๘๕ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้แสดงด้วยจดหมายหรือใบแจ้งความหรือด้วยวิธีอย่างอื่นให้บุคคลภายนอกทราบว่าตนได้ลงหุ้นไว้มากกว่าจำนวนซึ่งได้จดทะเบียนเพียงใด ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบเท่าถึงจำนวนเพียงนั้น

มาตรา ๑๐๘๖ ข้อซึ่งตกลงกันในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลาย เพื่อจะเปลี่ยนแปลงประเภททรัพย์สินที่ลงหุ้น หรือเพื่อจะลดจำนวนลงหุ้นแห่งผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนหนึ่งคนใดนั้น ท่านว่ายังไม่เป็นผลแก่บุคคลภายนอกจนกว่าจะได้จดทะเบียน

เมื่อได้จดทะเบียนแล้วไซ้ ข้อตกลงนั้น ๆ ก็ย่อมมีผลแต่เพียงเฉพาะแก่หน้าอื่นห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังเวลาที่ได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น

มาตรา ๑๐๘๗ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการ

(๑๔)

มาตรา ๑๐๘๘ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดรวมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้นโดยไม่จำกัดจำนวน

แต่การออกความเห็นและแนะนำที่ดี ออกเสียงเป็นคะแนนนับในการตั้งและถอดถอนผู้จัดการตามกรณีที่มีบังคับไว้ในสัญญาหุ้นส่วนนั้นก็ดี ท่านหาถือว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่

มาตรา ๑๐๘๙ ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดนั้น จะตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนก็ได้

มาตรา ๑๐๙๐ ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดจะประกอบการค้าขายอย่างใด ๆ เพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกก็ได้ แม้ว่าการงานเช่นนั้นจะมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันกับการค้าขายของห้างหุ้นส่วนก็ไม่ห้าม

มาตรา ๑๐๙๑ ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดจะโอนหุ้นของตนปราศจากความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น ๆ ก็โอนได้

มาตรา ๑๐๙๒ การที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดตายก็ดี ล้มละลายหรือตกเป็น คนไร้ความสามารถก็ดี หาเป็นเหตุให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกกันไม่ เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๙๓ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดตาย ท่านว่าทายาทของผู้นั้น ย่อมเข้าเป็นหุ้นส่วนแทนที่ผู้ตาย เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๙๔ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดล้มละลาย ท่านว่าต้องเอาหุ้นของผู้นั้นในห้างหุ้นส่วนออกขายเป็นสินทรัพย์ในกองล้มละลาย

มาตรา ๑๐๙๕ ตราบใดห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกัน ตราบนั้นเจ้าหนี้ของห้างย่อมไม่มี สิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้

(๑๕)

แต่เมื่อห้างหุ้นส่วนนั้นได้เลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวก จำกัดความรับผิดได้เพียงจำนวนดังนี้ คือ

- (๑) จำนวนลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนเท่าที่ยังค้างส่งแก่ห้างหุ้นส่วน
- (๒) จำนวนลงหุ้นเท่าที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ถอนไปจากสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน
- (๓) จำนวนเงินเป็นผลและดอกเบี้ยซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้รับไปแล้วโดยทุจริตและฝ่าฝืนต่อบท

มาตรา ๑๐๘๘

หมวด ๔

บริษัทจำกัด

ส่วนที่ ๑

สภาพและการตั้งบริษัทจำกัด

มาตรา ๑๐๙๖* อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน โดยมีผู้ถือหุ้นต่างรับผิดจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังสงไว้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

*[มาตรา ๑๐๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๓๕]

มาตรา ๑๐๙๖ ทวิ* (ยกเลิกทั้งมาตรา)

*[มาตรา ๑๐๙๖ ทวิ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๓๕]

มาตรา ๑๐๙๗ บุคคลใด ๆ ตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ด้วยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๑๐๙๘ หนังสือบริคณห์สนธินั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) ชื่อบริษัทอันคิดจะตั้งขึ้น ซึ่งต้องมีคำว่า “จำกัด” ไว้ปลายชื่อนั้นด้วยเสมอไป
- (๒) ที่สำนักงานของบริษัทซึ่งบอกทะเบียนนั้นจะตั้งอยู่ ณ ที่ใดในพระราชอาณาเขต
- (๓) วัตถุประสงค์ทั้งหลายของบริษัท
- (๔) ถ้อยคำสำแดงว่า ความรับผิดของผู้ถือหุ้นจะมีจำกัด

(๑๖)

(๕) จำนวนหุ้นเรือนหุ้นซึ่งบริษัทคิดกำหนดจะจดทะเบียนแบ่งออกเป็นหุ้นมีมูลค่ากำหนดหุ้นละเท่าไร

(๖) ชื่อ สำนัก อาชีวะ และลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ ทั้งจำนวนหุ้นซึ่งต่างคนต่างเข้าชื่อซื้อไว้คนละเท่าใด

มาตรา ๑๐๙๙ หนังสือบริคณห์สนธินั้น ท่านให้ทำเป็นต้นฉบับไว้ไม่น้อยกว่าสองฉบับ และให้ลงลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ และลายมือชื่อทั้งปวงนั้นให้มีพยานลงชื่อรับรองด้วยสองคน หนังสือบริคณห์สนธิซึ่งได้ทำนั้น ท่านบังคับให้นำฉบับหนึ่งไปจดทะเบียนและมอบไว้ ณ หอทะเบียนในส่วนพระราชอาณาเขตซึ่งบ่งไว้ว่าจะจดทะเบียนตั้งสำนักงานของบริษัทนั้น

มาตรา ๑๑๐๐ ผู้เริ่มก่อการทุกคนต้องลงชื่อชื่อหุ้น ๆ หนึ่งเป็นอย่างน้อย

มาตรา ๑๑๐๑ บุคคลซึ่งเป็นกรรมการของบริษัทจำกัดจะรับผิดชอบโดยไม่จำกัดก็ได้ถ้ากรณีเป็นเช่นนั้นไซ้ ท่านว่าต้องจดแถลงความรับผิดชอบนั้นลงไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิด้วย

อันความรับผิดชอบโดยไม่จำกัดของผู้เป็นกรรมการนั้น ย่อมถึงที่สุดเมื่อล่วงเวลาสองปีนับแต่วันที่ตัวเขาออกจากตำแหน่งกรรมการ

มาตรา ๑๑๐๒* ห้ามมิให้ชี้ชวนประชาชนให้ซื้อหุ้น

*[มาตรา ๑๑๐๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๒๑]

มาตรา ๑๑๐๓* (ยกเลิกทั้งมาตรา)

*[มาตรา ๑๑๐๓ ยกเลิกโดยมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๒๑]

มาตรา ๑๑๐๔ จำนวนหุ้นทั้งหมดซึ่งบริษัทคิดจะจดทะเบียนนั้น ต้องมีผู้เข้าชื่อซื้อหรือออกให้กันเสร็จก่อนการจดทะเบียนของบริษัท

มาตรา ๑๑๐๕ อันหุ้นนั้น ท่านห้ามมิให้ออกโดยราคาต่ำกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้ การออกหุ้นโดยราคาสูงกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้ นั้น หากว่าหนังสือบริคณห์สนธิให้อ่านอาจไว้ ก็ให้ออกได้ และในกรณีเช่นนั้น ต้องส่งใช้จำนวนที่ล้ำมูลค่าพร้อมกันไปกับการส่งใช้เงินคราวแรก หนึ่งเงินส่งใช้ค่าหุ้นคราวแรกนั้น ต้องมิให้น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้าแห่งมูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้

มาตรา ๑๑๐๖ การที่เข้าซื้อซื้อหุ้นนั้นยอมผูกพันผู้เข้าซื้อโดยเงื่อนไขว่า ถ้าบริษัทตั้งขึ้นแล้ว จะใช้จำนวนเงินค่าหุ้นนั้น ๆ ให้แก่บริษัทตามหนังสือชี้ชวนและข้อบังคับของบริษัท

มาตรา ๑๑๐๗ เมื่อหุ้นชนิดซึ่งจะต้องลงเงินนั้น ได้มีผู้เข้าซื้อชื่อหมดแล้ว ผู้เริ่มก่อการต้อง นัดบรรดาผู้เข้าซื้อชื่อหุ้นมาประชุมกันเป็นการประชุมใหญ่โดยไม่ชักช้า ประชุมอันนี้ให้เรียกว่าประชุมตั้ง บริษัท

อนึ่งให้ผู้เริ่มก่อการส่งรายงานการตั้งบริษัทมีคำรับรองของตนว่าถูกต้อง และมีข้อความที่ เกี่ยวแก่กิจการอันจะพึงกระทำในที่ประชุมตั้งบริษัททุก ๆ ข้อตามความในมาตราต่อไปนี้ไปยังผู้เข้าซื้อชื่อ หุ้นทุกคนอย่างน้อยเจ็ดวันก่อนวันนัดประชุม

เมื่อได้ส่งรายงานตั้งบริษัทแก่ผู้เข้าซื้อชื่อหุ้นแล้ว ผู้เริ่มก่อการต้องจัดส่งสำเนารายงานอันมี คำรับรองว่าถูกต้องตามที่บังคับไว้ในมาตรานี้ไปยังนายทะเบียนบริษัทโดยพลัน

อนึ่งให้ผู้เริ่มก่อการจัดให้มีบัญชีแถลงรายชื่อ ชูานะ และสำนักของผู้เข้าซื้อชื่อหุ้นกับจำนวน หุ้นซึ่งต่างคน ได้ลงชื่อชื่อไว้เพื่อเสนอต่อที่ประชุมนั้นด้วย

บทบัญญัติทั้งหลายแห่งมาตรา ๑๑๑๖, ๑๑๑๗, ๑๑๑๘, ๑๑๑๙, ๑๑๑๑, ๑๑๑๒ และ ๑๑๑๕ นั้น ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่การประชุมตั้งบริษัทด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๑๐๘ กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งบริษัทนั้น คือ

(๑) ทำความตกลงตั้งข้อบังคับต่าง ๆ ของบริษัท

(๒) ให้สัตยาบันแก่บรรดาสัญญาซึ่งผู้เริ่มก่อการได้ทำไว้ และค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเขาต้องออกไปในการเริ่มก่อบริษัท

(๓) วางกำหนดจำนวนเงินซึ่งจะให้แก่ผู้เริ่มก่อการ ถ้าหากมีเจตนาว่าจะให้

(๔) วางกำหนดจำนวนหุ้นบริมสิทธิ ทั้งกำหนดสภาพและบริมสิทธิแห่งหุ้นนั้น ๆ ว่าเป็น สถานใดเพียงใด ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นของบริษัท

(๕) วางกำหนดจำนวนหุ้นสามัญ หรือหุ้นบริมสิทธิซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่า ได้ใช้เต็มค่าแล้ว หรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว เพราะใช้ให้ด้วยอย่างอื่นนอกจากตัวเงิน และกำหนดว่าเพียงใดซึ่งจะถือเอาเป็นว่า ได้ใช้เงินแล้ว ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นของบริษัท

ให้แถลงในที่ประชุมโดยเฉพาะว่า ซึ่งจะออกหุ้นสามัญหรือหุ้นบริมสิทธิให้เหมือนหนึ่งว่า ได้ ใช้เงินแล้วเช่นนั้น เพื่อแทนคุณแรงงานหรือตอบแทนทรัพย์สินอย่างไรให้พรรณนาจนชัดเจนทุกประการ

(๖) เลือกตั้งกรรมการและพนักงานสอบบัญชีอันเป็นชุดแรกของบริษัท และวางกำหนด อำนาจของคนเหล่านี้ด้วย

(๑๘)

มาตรา ๑๑๐๙ ผู้เริ่มก่อการหรือผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นจะออกเสียงลงคะแนนไม่ได้ ถ้าตนมีส่วนได้เสียโดยเฉพาะในปัญหาที่ยกขึ้นวินิจฉัยนั้น

อเนกมติของที่ประชุมตั้งบริษัทย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติโดยเสียงข้างมาก อันมีคะแนนของผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นรวมกัน ไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นทั้งหมดซึ่งมีสิทธิลงคะแนนได้ และคิดตามจำนวนหุ้นรวมกัน ไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนหุ้นของผู้ถือหุ้นนั้น ๆ ทั้งหมดด้วยกัน

มาตรา ๑๑๑๐ เมื่อได้ประชุมตั้งบริษัทแล้ว ให้ผู้เริ่มก่อการบริษัทมอบการตั้งปวงให้แก่กรรมการของบริษัท

เมื่อกรรมการได้รับการแล้ว ก็ให้ลงมือจัดการเรียกให้ผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นทั้งหลายใช้เงินในหุ้นซึ่งจะต้องใช้เป็นตัวเงิน เรียกหุ้นหนึ่ง ไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า ตามที่ได้กำหนดไว้ในหนังสือชื้อชานบอกกล่าวปวาร้องหรือหนังสือชานให้ซื้อหุ้น

มาตรา ๑๑๑๑ เมื่อจำนวนเงินซึ่งว่าไว้ในมาตรา ๑๑๑๐ ได้ใช้เสร็จแล้ว กรรมการต้องไปขอจดทะเบียนบริษัทนั้น

คำขอและข้อความที่ลงในทะเบียนนั้น ให้ระบุรายการตามที่ได้ตกลงกันในที่ประชุมตั้งบริษัท ดังต่อไปนี้ คือ

(๑) จำนวนหุ้นทั้งสิ้นซึ่งได้มีผู้เข้าซื้อซื้อ หรือได้จัดออกให้แล้วแยกให้ปรากฏว่าเป็นชนิดหุ้นสามัญเท่าใด หุ้นบริมสิทธิเท่าใด

(๒) จำนวนหุ้นสามัญหรือหุ้นบริมสิทธิ ซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว นอกจากที่ใช้เป็นตัวเงิน และหุ้นที่ได้ใช้แต่บางส่วนนั้น ให้บอกว่าได้ใช้แล้วเพียงใด

(๓) จำนวนเงินที่ได้ใช้แล้วหุ้นละเท่าใด

(๔) จำนวนเงินที่ได้รับไว้เป็นค่าหุ้นรวมทั้งสิ้นเท่าใด

(๕) ชื่อ อาชีวะ และที่สำนักของกรรมการทุกคน

(๖) ถ้าให้กรรมการต่างมีอำนาจจัดการของบริษัทได้โดยลำพังตัวให้แสดงอำนาจของกรรมการนั้น ๆ ว่าคนใดมีเพียงใด และบอกจำนวนหรือชื่อกรรมการซึ่งจะลงชื่อเป็นสำคัญผูกพันบริษัทได้นั้นด้วย

(๗) ถ้าตั้งบริษัทขึ้นชั่วคราวกำหนดอันหนึ่ง ให้บอกกำหนดอันนั้นด้วย

(๘) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสาขาทั้งปวง

การลงทะเบียนจะมีรายการอย่างอื่นซึ่งกรรมการเห็นสมควรจะให้ทราบแก่ประชาชนก็ลงได้ ในการขอจดทะเบียนนั้น ถ้าได้ทำข้อบังคับของบริษัทไว้ประการใดบ้างต้องส่งสำเนาข้อบังคับนั้น ๆ ไปด้วย กับทั้งสำเนารายงานการประชุมตั้งบริษัทหนังสือทั้งสองนี้กรรมการต้องลงลายมือชื่อรับรองคนหนึ่งเป็นอย่างน้อย

(๑๙)

ในเวลาเดียวกันนั้น กรรมการต้องนำฉบับตีพิมพ์แห่งหนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับ ถ้าหากมี มอบไว้แก่หอทะเบียนอย่างละเอียดฉบับ ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่บริษัทฉบับหนึ่ง

มาตรา ๑๑๑๒ ถ้าการจดทะเบียนมิได้ทำภายในสามเดือนนับแต่ประชุมตั้งบริษัทไซร์ ท่านว่าบริษัทนั้นเป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้น และบรรดาเงินที่ได้รับไว้จากผู้เข้าซื้อชื้อหุ้นนั้นต้องใช้คืนเต็มจำนวนมิให้ลดเลย

ถ้ามีจำนวนเงินเช่นว่านั้นค้างอยู่มิได้คืนในสามเดือนภายหลังการประชุมตั้งบริษัทไซร์ ท่านว่ากรรมการของบริษัทต้องรับผิดชอบกันที่จะใช้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยคิดตั้งแต่เวลาสิ้นกำหนดสามเดือนนั้น แต่ถ้ากรรมการคนใดพิสูจน์ได้ว่า การที่เงินขาดหรือที่ใช้คืนเข้าไปมิได้เป็นเพราะความผิดของตนไซร์ กรรมการคนนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบในการใช้ต้นเงินหรือดอกเบี้ย

มาตรา ๑๑๑๓ ผู้เริ่มก่อการบริษัทต้องรับผิดชอบกันและโดยไม่จำกัดในบรรดาหนี้และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมตั้งบริษัทมิได้อนุมัติ และแม้จะได้อนุมัติก็ยังคงต้องรับผิดชอบเช่นนั้น ไปจนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัท

มาตรา ๑๑๑๔ เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนแล้ว ผู้เข้าซื้อชื้อหุ้นจะร้องฟ้องขอให้ศาลเพิกถอน การที่ตนได้เข้าซื้อชื้อ โดยยกเหตุว่าสำคัญผิดหรือต้องขมขู่ หรือถูกลวงล่อฉ้อฉลนั้นท่านว่าหาอาจทำได้ไม่

มาตรา ๑๑๑๕ ถ้าหากว่าชื้อบริษัทซึ่งตั้งไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิพ้องกับชื้อบริษัทอื่นซึ่ง ได้จดทะเบียนแล้วก็ดี หรือพ้องกับชื้อซึ่งตั้งไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิฉบับอื่นอันได้จดทะเบียนแล้วก็ดี หรือ คล้ายคลึงกับชื้อเช่นกล่าวนั้นจนน่าจะลวงให้มหาชนหลงไปได้ก็ดี ท่านว่าบุคคลผู้ที่มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใด จะฟ้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เริ่มก่อการบริษัทก็ได้และจะร้องขอให้ศาลสั่งบังคับให้เปลี่ยนชื้อนั้น เสียใหม่ก็ได้

เมื่อศาลมีคำสั่งเช่นนั้นแล้ว ก็ต้องบอกชื้อซึ่งเปลี่ยนใหม่ นั้นจดลงทะเบียนแทนชื้อเก่า และ ต้องแก้ไขสำคัญการจดทะเบียนด้วยตามกันไป

มาตรา ๑๑๑๖ บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งปรารถนาจะได้สำเนาหนังสือบริคณห์ สนธิ และข้อบังคับบรรดามีในบริษัทหนึ่งบริษัทใด ก็ชอบที่จะเรียกได้จากบริษัทนั้นในการนี้บริษัทจะเรียก เอาเงินไม่เกินฉบับละบาทหนึ่งก็ได้

(๒๐)

ส่วนที่ ๒
หุ้นและผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๑๑๗* อันมูลค่าของหุ้น ๆ หนึ่งนั้น มีให้ต่ำกว่าห้าบาท

*[มาตรา ๑๑๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ (ฉบับที่ ๒)]

มาตรา ๑๑๑๘ อันหุ้นนั้น ท่านว่าจะแบ่งแยกหาได้ไม่

ถ้าบุคคลมีจำนวนแต่สองคนขึ้นไปถือหุ้น ๆ เดียวร่วมกัน ท่านว่าต้องตั้งให้คนใดคนหนึ่งเป็นจำนวนนั้นแต่คนเดียวเป็นผู้ใช้สิทธิในฐานะเป็นผู้ถือหุ้น

อนึ่งบุคคลทั้งหลายซึ่งถือหุ้น ๆ เดียวร่วมกัน ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการส่งใช้มูลค่าของหุ้น

มาตรา ๑๑๑๙ หุ้นทุก ๆ หุ้นจำต้องให้ใช้เป็นเงินจนเต็มค่า เว้นแต่หุ้นซึ่งออกตาม

บทบัญญัติมาตรา ๑๑๐๘ อนมาตรา (๕) หรือมาตรา ๑๒๒๑

ในการใช้เงินเป็นค่าหุ้นนั้น ผู้ถือหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทหาได้ไม่

มาตรา ๑๑๒๐ บรรดาเงินค่าหุ้นซึ่งจะต้องส่งอีกนั้น กรรมการจะเรียกให้ผู้ถือหุ้นส่งใช้เสียเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะได้วินิจฉัยเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๑๒๑ การเรียกเงินค่าหุ้นแต่ละคราวนั้น ท่านบังคับว่าให้ส่งค่าบอกกล่าวล่วงหน้าไม่ต่ำกว่ายี่สิบเอ็ดวันด้วยจดหมายส่งลงทะเบียนไปรษณีย์ และผู้ถือหุ้นทุกคนจะต้องใช้เงินตามจำนวนที่เรียกนั้น สุดแต่กรรมการจะได้กำหนดไปว่าให้ส่งไปยังผู้ใด ณ ที่ใดและเวลาใด

มาตรา ๑๑๒๒ ถ้าและเงินอันจะพึงส่งใช้เป็นค่าหุ้นตามเรียกนั้นผู้ถือหุ้นคนใดมิได้ส่งใช้ตามวันกำหนดไว้ ผู้ถือหุ้นจะต้องเสียดอกเบี้ยนับแต่วันที่กำหนดให้ส่งใช้จนถึงวันที่ได้ส่งเสร็จ

มาตรา ๑๑๒๓ ถ้าผู้ถือหุ้นคนใดละเลยไม่ส่งใช้เงินที่เรียกค่าหุ้นตามวันกำหนดกรรมการจะส่งค่าบอกกล่าวด้วยจดหมายส่งลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้นั้นให้ส่งใช้เงินที่เรียกกับทั้งดอกเบี้ยด้วยก็ได้

ในค่าบอกกล่าวอันนี้ ให้กำหนดเวลาไปพอสมควรเพื่อให้ใช้เงินที่เรียกกับทั้งดอกเบี้ย และต้องบอกไปด้วยว่าให้ส่งใช้ ณ สถานที่ใด อนึ่งในค่าบอกกล่าวนั้นจะแจ้งไปด้วยก็ได้ว่า ถ้าไม่ใช้เงินตามเรียก หุ้นนั้นอาจจะถูกริบ

มาตรา ๑๑๒๔ ถ้าในคำบอกกล่าวมีข้อความถึงการริบหุ้นด้วยแล้ว หากเงินค่าหุ้นที่เรียกกับทั้งดอกเบี้ยยังคงค้างชำระอยู่ตราบิด กรรมกรจะบอกริบหุ้นนั้น ๆ เมื่อใดก็ได้

มาตรา ๑๑๒๕ หุ้นซึ่งริบแล้วนั้นให้เอาออกขายทอดตลาดโดยไม่ชักช้า ได้จำนวนเงินเท่าใด ให้เอาหักใช้ค่าหุ้นที่เรียกกับดอกเบี้ยค้างชำระ ถ้ายังมีเงินเหลือเท่าใดต้องส่งคืนให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้น

มาตรา ๑๑๒๖ แม้ว่าวิธีการริบหุ้นขายหุ้นจะไม่ถูกต้องด้วยระเบียบก็ดี ท่านว่าหาเป็นเหตุให้สิทธิของผู้ถือหุ้นซึ่งริบนั้นเสื่อมเสียไปอย่างไรไม่

มาตรา ๑๑๒๗ ให้บริษัททำใบหุ้น คือใบสำคัญสำหรับหุ้นใบหนึ่งหรือหลายใบมอบให้เป็นคู่มือแก่ผู้ถือหุ้นจงทุก ๆ คน

เมื่อมอบใบหุ้นนั้น จะเรียกค่าธรรมเนียมก็ได้ สุดแต่กรรมการจะกำหนด แต่มิให้เกินห้าสิบสตางค์

มาตรา ๑๑๒๘ ในใบหุ้นทุก ๆ ใบ ท่านให้กรรมการลงลายมือชื่อเองคนหนึ่งเป็นอย่างน้อย และประทับตราของบริษัทเป็นสำคัญ

ในใบหุ้นนั้นต้องมีข้อความต่อไปนี้ คือ

- (๑) ชื่อบริษัท
- (๒) เลขหมายหุ้นที่กล่าวถึงในใบหุ้นนั้น
- (๓) มูลค่าหุ้นหนึ่งเป็นเงินเท่าใด
- (๔) ถ้าและเป็นหุ้นที่ยังไม่ได้ใช้เงินเสร็จ ให้จดลงว่าได้ใช้เงินค่าหุ้นแล้วหุ้นละเท่าใด
- (๕) ชื่อผู้ถือหุ้น หรือคำแถลงว่าได้ออกใบหุ้นนั้นให้แก่ผู้ถือ

มาตรา ๑๑๒๙ อันว่าหุ้นนั้นยอมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัทวันแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้น ซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นนั้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือนั้น ๆ ด้วยแล้ว ท่านว่าเป็นโมฆะ อนึ่งตราสารอันนั้นต้องแถลงเลขหมายของหุ้นซึ่งโอนกันนั้นด้วย

การโอนเช่นนี้จะนำมาใช้แก่บริษัท หรือบุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจะได้จดทะเบียนการโอนทั้งชื่อและสำนักของผู้รับโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๑๓๐ หุ้นใดเงินที่เรียกค่าหุ้นยังค้างชำระอยู่ หุ้มนั้นบริษัทจะไม่ยอมรับจดทะเบียนให้โอนก็ได้

มาตรา ๑๑๓๑ ในระหว่างสิบสี่วันก่อนการประชุมใหญ่สามัญ บริษัทจะปิดสมุดทะเบียนพักการโอนหุ้นเสียก็ได้

มาตรา ๑๑๓๒ ในเหตุบางอย่างเช่นผู้ถือหุ้นตายก็ดี หรือล้มละลายก็ดี อันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นเป็นผู้มีสิทธิจะได้หุ้นชิ้นนั้น หากว่าบุคคลนั้นนำไปหุ้นมาเวนคืน เมื่อเป็นวิสัยจะทำได้ทั้งได้นำหลักฐานอันสมควรมาแสดงด้วยแล้ว ก็ให้บริษัทรับบุคคลนั้นลงทะเบียนเป็นผู้ถือหุ้นสืบไป

มาตรา ๑๑๓๓ หุ้นซึ่งโอนกันนั้น ถ้าเป็นหุ้นอันยังมีได้ส่งเงินใช้เต็มจำนวนค่าหุ้นเท่านั้นว่า ผู้โอนยังคงต้องรับผิดชอบในจำนวนเงินที่ยังมิได้ส่งใช้ให้ครบถ้วนนั้น แต่

(๑) ผู้โอนไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้อันหนึ่งอันใดของบริษัทซึ่งได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังโอน

(๒) ผู้โอนไม่ต้องรับผิดชอบออกส่วนใช้หนี้ เว้นแต่ความปรากฏขึ้นแก่ศาลว่าบรรดาผู้ที่ยังถือหุ้นของบริษัทอยู่นั้นไม่สามารถออกส่วนใช้หนี้ อันเขาจะพึงต้องออกใช้นั้นได้

ข้อความรับผิดชอบเช่นว่ามานั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องผู้โอนเมื่อพ้นสองปีนับแต่ได้จดทะเบียนการโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๑๓๔ ใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้น จะออกได้ก็แต่เมื่อมีข้อบังคับของบริษัทอนุญาตไว้ และจะออกให้ได้แต่เฉพาะเพื่อหุ้นซึ่งได้ใช้เต็มค่าแล้ว ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ทรงใบหุ้นชนิดระบุชื่อย่อมมีสิทธิจะได้รับใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ เมื่อเวนคืนใบหุ้นชนิดระบุชื่อนั้นให้ขีดฆ่าเสีย

มาตรา ๑๑๓๕ หุ้นชนิดที่มีใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้น ย่อมโอนกันได้เพียงด้วยส่งมอบใบหุ้นแก่กัน

มาตรา ๑๑๓๖ ผู้ทรงใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือย่อมมีสิทธิจะมาขอเปลี่ยนเอาใบหุ้นชนิดระบุชื่อได้ เมื่อเวนคืนใบหุ้นฉบับออกให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้นให้ขีดฆ่าเสีย

มาตรา ๑๑๓๗ ถ้าข้อบังคับของบริษัทมีกำหนดไว้เป็นองค์คุณอันหนึ่งสำหรับผู้จะเป็นกรรมการ ว่าจำจะต้องเป็นผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนเท่าหนึ่งเท่าใดไซ้ หุ้เช่นนี้ท่านว่าต้องเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อ

มาตรา ๑๑๓๘ บริษัทจำกัดต้องมีสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น มีรายการดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ชื่อและสำนัก กับอาชีพะ ถ้าว่ามี ของผู้ถือหุ้น ข้อแถลงเรื่องหุ้นของผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง ๆ แยกหุ้นออกตามเลขหมายและจำนวนเงินที่ได้ใช้แล้ว หรือที่ได้ตกลงกันให้ถือว่าเป็นอัน ได้ใช้แล้วในหุ้นของผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง ๆ

(๒) วันเดือนปีซึ่งได้ลงทะเบียนบุคคลผู้หนึ่ง ๆ เป็นผู้ถือหุ้น

(๓) วันเดือนปีซึ่งบุคคลคนใดคนหนึ่งขาดจากเป็นผู้ถือหุ้น

(๔) เลขหมายใบหุ้นและวันที่ลงในใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ และเลขหมายของหุ้นซึ่งได้ลงไว้ในใบหุ้นนั้น ๆ

(๕) วันที่ได้ขีดฆ่าใบหุ้นชนิดระบุชื่อ หรือชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

มาตรา ๑๑๓๙ สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นเริ่มแต่วันจดทะเบียนบริษัทนั้นให้รักษาไว้ ณ สำนักงานของบริษัทแห่งที่ได้จดทะเบียนไว้ สมุดทะเบียนนี้ให้เปิดให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายดูได้ในระหว่างเวลาทำการโดยไม่เรียกค่าธรรมเนียมอย่างหนึ่งอย่างใด แต่กรรมการจะจำกัดเวลาลง ไร่อย่างไรพอสมควรก็ได้ หากไม่น้อยกว่าวันละสองชั่วโมง

ให้เป็นหน้าที่ของกรรมการที่จะส่งสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ที่ยังคงเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ทั้งหมดในเวลา ที่ประชุม และรายชื่อผู้ที่ขาดจากเป็นผู้ถือหุ้นจำเดิมแต่วันประชุมสามัญครั้งที่แล้วมานั้น ไปยังนายทะเบียน อย่างน้อยปีละครั้ง และมีให้ช้ากว่าวันที่สืบสืบแต่การประชุมสามัญบัญชีรายชื่อนี้ให้มีรายการบรรดาที่ระบุไว้ในมาตราก่อนนั้นทุกประการ

มาตรา ๑๑๔๐ ผู้ถือหุ้นชอบที่จะเรียกให้ส่งมอบสำเนาทะเบียนเช่นนั้น หรือแต่ตอนหนึ่ง ตอนใดแก่ตนได้ เมื่อเสียค่าคัดสำเนาห้าสิบสตางค์ต่อร้อยคำ

มาตรา ๑๑๔๑ สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นพยานหลักฐานอัน ถูกต้องในข้อกระทรวงความบรรดาที่กฎหมายบังคับ หรือให้อำนาจให้เอาลงในทะเบียนนั้น

มาตรา ๑๑๔๒ ถ้าบริษัทได้ออกหุ้นบริมสิทธิไปแล้ว ได้กำหนดไว้ว่าบริมสิทธิจะมีแก่หุ้นนั้น ๆ เป็นอย่างไร ท่านห้ามมิให้แก้ไขอีกเลย

มาตรา ๑๑๔๓ ห้ามมิให้บริษัทจำกัดเป็นเจ้าของถือหุ้นของตนเองหรือรับจำนำหุ้นของ ตนเอง

(๒๔)

ส่วนที่ ๓

วิธีจัดการบริษัทจำกัด

---

๑) บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๑๑๔๔ บรรดาบริษัทจำกัด ให้มีกรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนด้วยกันจัดการตาม
ข้อบังคับของบริษัท และอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่แห่งผู้ถือหุ้นทั้งปวง

มาตรา ๑๑๔๕ จำเดิมแต่ได้จดทะเบียนบริษัทแล้ว ท่านห้ามมิให้ตั้งข้อบังคับขึ้นใหม่หรือ
เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงข้อบังคับหรือข้อความในหนังสือบริคณห์สนธิแต่อย่างหนึ่งอย่างใดวันแต่จะ
ได้มีการลง
มติพิเศษ

มาตรา ๑๑๔๖ บรรดาข้อบังคับอันได้ตั้งขึ้นใหม่ หรือได้เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหน้าที่
ของบริษัทที่จะจัดให้ไปจดทะเบียนภายในกำหนดสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้มีการลงมติพิเศษ

มาตรา ๑๑๔๗ บรรดาข้อบังคับอันได้ตั้งขึ้นใหม่ หรือหนังสือบริคณห์สนธิ หรือข้อบังคับ
ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงนั้น ให้บริษัทส่งมอบฉบับตีพิมพ์ไว้ ณ หอทะเบียนอย่างละสิบฉบับในเวลาเดียวกับที่ขอจ
ทะเบียน

มาตรา ๑๑๔๘ บรรดาบริษัทจำกัด ต้องมีสำนักงานบอกทะเบียนไว้แห่งหนึ่งซึ่งธุรการติดต่อ
และคำบอกกล่าวทั้งปวงจะส่งถึงบริษัทได้ ณ ที่นั้น

คำบอกกล่าวสถานที่ตั้งแห่งสำนักงานที่ได้บอกทะเบียนไว้ก็ดี หรือเปลี่ยนย้ายสถานที่ก็ดี
ให้ส่งแก่นายทะเบียนบริษัท และให้นายทะเบียนจดข้อความนั้นลงในทะเบียน

มาตรา ๑๑๔๙ ตราบใดหุ้นทั้งหลายยังมีได้ชำระเงินเต็มจำนวน ท่านว่าตราบนั้นบริษัทจะ
ลงพิมพ์หรือแสดงจำนวนต้นทุนของบริษัทในหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดเช่นในคำบอกกล่าวป่าวร้องก็ดี ในตัว
เงินและบัญชีสิ่งของก็ดี ในจดหมายก็ดี ต้องแสดงไว้ให้ชัดเจนด้วยในที่เดียวกันว่า จำนวนเงินต้นทุนได้ชำระ
แล้วเพียงกี่ส่วน

๒) กรรมการ

มาตรา ๑๑๕๐ ผู้เป็นกรรมการจะพึงมีจำนวนมากน้อยเท่าใดและจะพึงได้บำเหน็จเท่าใดให้สุดแล้วแต่ที่ประชุมใหญ่จะกำหนด

มาตรา ๑๑๕๑ อันผู้เป็นกรรมการนั้น เฉพาะแต่ที่ประชุมใหญ่เท่านั้นอาจจะตั้งหรือถอนได้

มาตรา ๑๑๕๒ ในเมื่อมีการประชุมสามัญครั้งแรกภายหลังแต่จดทะเบียนบริษัทก็ดีและในเมื่อมีการประชุมสามัญครั้งแรกในปีทุก ๆ ปีต่อไปก็ดี ผู้เป็นกรรมการต้องออกจากตำแหน่งโดยจำนวนหนึ่งในสามเป็นอัตราถ้าและจำนวนกรรมการจะแบ่งออกให้ตรงเป็นส่วนสามไม่ได้ก็ให้ออกโดยจำนวนใกล้เคียงที่สุดกับส่วนหนึ่งในสาม

มาตรา ๑๑๕๓ ตัวกรรมการที่จะต้องออกจากตำแหน่งในปีแรก และปีที่สองภายหลังจดทะเบียนบริษัทนั้น ถ้ากรรมการมิได้ตกลงกันไว้เองเป็นวิธีอื่นไซ้ร ก็ให้จับสลากกันส่วนปีหลัง ๆ ต่อไปให้กรรมการคนใดได้อยู่ในตำแหน่งนานที่สุดนั้นเป็นผู้ต้องออก

กรรมการผู้ออกไปนั้นจะเลือกเข้ารับตำแหน่งอีกก็ได้

มาตรา ๑๑๕๔ ถ้ากรรมการคนใดล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถไซ้ร ท่านว่ากรรมการคนนั้นเป็นอันขาดจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๑๕๕ ถ้าตำแหน่งว่างลงในสภากรรมการเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามเวรไซ้ร ท่านว่ากรรมการจะเลือกผู้อื่นตั้งขึ้นใหม่ให้เต็มทีว่างก็ได้ แต่บุคคลที่ได้เป็นกรรมการใหม่เช่นนั้นให้มีเวลาอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาที่กรรมการผู้ออกไปนั้นชอบที่จะอยู่ได้

มาตรา ๑๑๕๖ ถ้าที่ประชุมใหญ่ถอนกรรมการผู้หนึ่งออกก่อนครบกาลกำหนดของเขา และตั้งคนอื่นขึ้นไว้แทนที่ไซ้ร ท่านว่าบุคคลที่เป็นกรรมการใหม่นั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาที่กรรมการผู้ถูกถอนนั้นชอบที่จะอยู่ได้

มาตรา ๑๑๕๗ การตั้งกรรมการขึ้นใหม่นั้น ตั้งใครเมื่อใดท่านให้นำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ตั้งจงทุกครั้ง

มาตรา ๑๑๕๘ นอกจากจะมีข้อบังคับของบริษัทไว้เป็นอย่างอื่นท่านว่ากรรมการมีอำนาจตั้งพรรณนาไว้ในหกมาตราต่อไปนี้

(๒๖)

มาตรา ๑๑๕๙ ในจำนวนกรรมการนั้น แม้ตำแหน่งจะว่างไปบ้างกรรมการที่มีตัวอยู่ก็ยอมทำกิจการได้ แต่ถ้าในเวลาใดจำนวนกรรมการลดน้อยลงกว่าจำนวนอันจำเป็นที่จะเป็นองค์ประชุมได้ตลอดเวลาเช่นนั้น กรรมการที่มีตัวอยู่ยอมทำกิจการได้เฉพาะแต่ในเรื่องที่จะเพิ่มกรรมการขึ้น ให้ครบจำนวนหรือนัดเรียกประชุมใหญ่ของบริษัทเท่านั้น จะกระทำการอย่างอื่นไม่ได้

มาตรา ๑๑๖๐ กรรมการจะวางกำหนดไว้ก็ได้ว่า จำนวนกรรมการเข้าประชุมกี่คนจึงจะเป็นองค์ประชุมทำกิจการได้ ถ้าและมีได้กำหนดไว้ตั้งนั้นไซ้ (เมื่อจำนวนกรรมการเกินกว่าสามคน) ท่านว่าต้องมีกรรมการเข้าประชุมสามคนจึงจะเป็นองค์ประชุมได้

มาตรา ๑๑๖๑ ข้อปรึกษาซึ่งเกิดเป็นปัญหาในที่ประชุมกรรมการนั้นให้ชี้ขาดตัดสินเอาเสียงข้างมากเป็นใหญ่ ถ้าและคะแนนเสียงเท่ากันให้ผู้เป็นประธานเป็นผู้ออกเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๑๖๒ กรรมการคนหนึ่งคนใดจะนัดเรียกให้ประชุมกรรมการเมื่อใดก็ได้

มาตรา ๑๑๖๓ กรรมการจะเลือกกรรมการคนหนึ่งขึ้นเป็นประธานที่ประชุม และจะกำหนดเวลาว่าให้อยู่ในตำแหน่งเพียงใดก็ได้ แต่ถ้าหากมิได้เลือกกันไว้เช่นนั้น หรือผู้เป็นประธานไม่มาประชุมตามเวลาที่ได้นัดหมายไซ้ กรรมการที่มาประชุมนั้นจะเลือกกันคนหนึ่งขึ้นเป็นประธานในการประชุมเช่นนั้นก็ได้

มาตรา ๑๑๖๔ กรรมการจะมอบอำนาจอย่างหนึ่งอย่างใดของตนให้แก่ผู้จัดการหรือให้แก่อนุกรมการซึ่งตั้งขึ้นจากผู้ที่เป็นกรรมการด้วยกันก็ได้ ในการใช้อำนาจซึ่งได้มอบหมายเช่นนั้น ผู้จัดการทุกคนหรืออนุกรมการทุกคนต้องทำตามคำสั่งหรือข้อบังคับซึ่งกรรมการทั้งหลายได้กำหนดให้ทุกอย่างทุกประการ

มาตรา ๑๑๖๕ ถ้าการมอบอำนาจมิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นไซ้ ข้อปรึกษาซึ่งเกิดเป็นปัญหาขึ้นในที่ประชุมอนุกรมการทั้งหลายให้ตัดสินเอาเสียงข้างมากเป็นใหญ่ ถ้าและคะแนนเสียงเท่ากันให้ผู้เป็นประธานชี้ขาด

มาตรา ๑๑๖๖ บรรดาการซึ่งกรรมการคนหนึ่งได้ทำไปแม้ในภายหลังความปรากฏว่าการตั้งแต่กรรมการคนนั้นมีข้อบกพร่องอยู่บ้างก็ดี หรือเป็นผู้บกพร่องด้วยองค์คุณควรแก้ตำแหน่งกรรมการก็ดี ท่านว่าการที่ได้ทำนั้นย่อมสมบูรณ์เสมือนตั้งว่าบุคคลผู้นั้นได้รับการแต่งตั้งโดยถูกต้องและบริบูรณ์ด้วยองค์คุณของกรรมการ

มาตรา ๑๑๖๗ ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัท และบุคคลภายนอกนั้น
ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน

มาตรา ๑๑๖๘ ในอันที่จะประกอบกิจการของบริษัทนั้น กรรมการต้องใช้ความเอื้อเพื่อ
สอดส่องอย่างบุคคลค้าขายผู้ประกอบด้วยความระมัดระวัง

ว่าโดยเฉพาะ กรรมการต้องรับผิดชอบร่วมกันในประการต่าง ๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) การใช้เงินค่าหุ้นนั้น ได้ใช้กันจริง

(๒) จัดให้มีและรักษาไว้ให้เรียบร้อย ซึ่งบรรดาสมาชิกและเอกสารที่กฎหมายกำหนดไว้

(๓) การแจกเงินปันผลหรือดอกเบียให้เป็นไปโดยถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้

(๔) บังคับการให้เป็นไปโดยถูกต้องตามมติของที่ประชุมใหญ่

อนึ่งท่านห้ามมิให้ผู้เป็นกรรมการประกอบการค้าขายใด ๆ อันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและ
เป็นการแข่งขันกับการค้าขายของบริษัทนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือไปเข้า
หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างค้าขายอื่นซึ่งประกอบกิจการมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และแข่งขันกับ
กิจการของบริษัท โดยมีได้รับความยินยอมของที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้น

บทบัญญัติที่กล่าวมาข้างบนนี้ให้ใช้บังคับตลอดถึงบุคคลซึ่งเป็นผู้แทนของกรรมการด้วย

มาตรา ๑๑๖๙ ถ้ากรรมการทำให้เกิดเสียหายแก่บริษัท บริษัทจะฟ้องร้องเรียกเอาสินไหม
ทดแทนแก่กรรมการก็ได้ หรือในกรณีที่บริษัทไม่ยอมฟ้องร้อง ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดจะเอาคดีนั้นขึ้นว่าก็ได้
อนึ่งการเรียกร้องเช่นนี้ เจ้าหนี้ของบริษัทจะเป็นผู้เรียกบังคับก็ได้เท่าที่เจ้าหนี้ยังคงมีสิทธิ
เรียกร้องแก่บริษัทอยู่

มาตรา ๑๑๗๐ เมื่อการซึ่งกรรมการคนใดได้ทำไปได้รับอนุมัติของที่ประชุมใหญ่แล้ว
ท่านว่ากรรมการคนนั้นไม่ต้องรับผิดชอบในการนั้นต่อผู้ถือหุ้นซึ่งได้ให้อนุมัติหรือต่อบริษัทอีกต่อไป

ท่านห้ามมิให้ผู้ถือหุ้นซึ่งมิได้ให้อนุมัติด้วยนั้นฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันที่
ประชุมใหญ่ให้อนุมัติแก่การเช่นนั้น

๓) ประชุมใหญ่

มาตรา ๑๑๗๑ ให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นทั่วไปเป็นประชุมใหญ่ภายในหกเดือนนับแต่วันที่
ได้จดทะเบียนบริษัท และต่อ่นั้นไปก็ให้มีการประชุมเช่นนี้ครั้งหนึ่งเป็นอย่างน้อยทุกระยะเวลาสิบสองเดือน
การประชุมเช่นนี้ เรียกว่าประชุมสามัญ

การประชุมใหญ่คราวอื่นบรรดามีนอกจากนี้ เรียกว่าประชุมวิสามัญ

มาตรา ๑๑๗๒ กรรมการจะเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้สุดแต่จะเห็นสมควร

ถ้าบริษัทขาดทุนลงถึงถึงจำนวนต้นทุน กรรมการต้องเรียกประชุมวิสามัญทันทีเพื่อแจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบการที่ขาดทุนนั้น

มาตรา ๑๑๗๓ การประชุมวิสามัญจะต้องนัดเรียกให้มีขึ้นในเมื่อผู้ถือหุ้นมีจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าแห่งจำนวนหุ้นของบริษัทได้เข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอให้เรียกประชุมเช่นนั้น ในหนังสือร้องขอนั้นต้องระบุว่าประสงค์ให้เรียกประชุมเพื่อการใด

มาตรา ๑๑๗๔ เมื่อผู้ถือหุ้นยื่นคำร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญตั้งได้กล่าวมาในมาตราก่อนนี้แล้ว ให้กรรมการเรียกประชุมโดยพลัน

ถ้าและกรรมการมิได้เรียกประชุมภายในสามสิบวันนับแต่วันยื่นคำร้อง ไซ้ผู้ถือหุ้นทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้ร้อง หรือผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ รวมกันได้จำนวนตั้งบังคับไว้ นั้นจะเรียกประชุมเองก็ได้

มาตรา ๑๑๗๕ คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ทุกคราวนั้นให้ลงพิมพ์โฆษณาอย่างน้อยสองคราวในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ฉบับหนึ่ง ก่อนวันนัดประชุม ไม่น้อยกว่าเจ็ดวันหรือส่งทางไปรษณีย์ไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนบรรดามีชื่อในทะเบียนของบริษัทก่อนวันนัดประชุม ไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ในคำบอกกล่าวนั้น ให้ระบุสถานที่ วัน เวลา และสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากันนั้นด้วย

มาตรา ๑๑๗๖ ผู้ถือหุ้นทั่วทุกคนมีสิทธิจะเข้าประชุมในที่ประชุมใหญ่ได้เสมอไม่ว่าจะเป็นประชุมชนิดใดคราวใด

มาตรา ๑๑๗๗ วิธีตั้งบัญญัติไว้ในมาตราต่อ ๆ ไปนี้ ท่านให้ใช้บังคับแก่การประชุมใหญ่ เว้นแต่จะมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นข้อความขัดกัน

มาตรา ๑๑๗๘ ในการประชุมใหญ่ ถ้าไม่มีผู้ถือหุ้นมาเข้าประชุมรวมกันแทนหุ้นได้ถึงจำนวนหนึ่งในสี่แห่งทุนของบริษัทเป็นอย่างน้อยแล้ว ท่านว่าที่ประชุมอันนั้นจะปรึกษากิจการอันใดหาได้ไม่

มาตรา ๑๑๗๙ การประชุมใหญ่เรียกนัดเวลาใด เมื่อล่วงเวลานัดนั้นไปแล้วถึงชั่วโมงหนึ่ง จำนวนผู้ถือหุ้นซึ่งมาเข้าประชุมยังไม่ครบถ้วนเป็นองค์ประชุมตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๗๘ นั้นไซ้ หากว่า

การประชุมใหญ่นั้นได้เรียกนัดเพราะผู้ถือหุ้นร้องขอ ท่านให้เลิกประชุม

ถ้าการประชุมใหญ่นั้นมีไชนนิตซึ่งเรียกนัดเพราะผู้ถือหุ้นร้องขอไซ้ ท่านให้เรียกนัดใหม่ อีกคราวหนึ่งภายในสิบสี่วัน และการประชุมใหญ่ครั้งหลังนี้ท่านไม่บังคับว่าจำต้องครบองค์ประชุม

มาตรา ๑๑๘๐ ในการประชุมผู้ถือหุ้นทั่วไปเป็นประชุมใหญ่ทุก ๆ ครั้งให้ผู้เป็นประธานใน สภากรรมการนั้นเป็นประธาน

ถ้าประธานกรรมการเช่นว่านี้ไม่มีตัวกิต หรือไม่มาเข้าประชุมจนล่วงเวลานัดไปแล้วสิบห้า นาทีกิต ให้ผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งอยู่ในที่นั้นเลือกผู้ถือหุ้นคนหนึ่งในจำนวนซึ่งมาประชุมขึ้นนั่งเป็นประธาน

มาตรา ๑๑๘๑ ผู้นั่งเป็นประธานจะเลื่อนการประชุมใหญ่ใด ๆ ไปเวลาอื่นโดยความยินยอม ของที่ประชุมก็ได้ แต่ในที่ประชุมซึ่งได้เลื่อนมานั้นท่านมิให้ปรึกษากิจการอันใดนอกไปจากที่ค้างมาแต่วัน ประชุมก่อน

มาตรา ๑๑๘๒ ในการลงคะแนนโดยวิธีขมือนั้น ท่านให้นับว่าผู้ถือหุ้นทุกคนที่มาประชุมเอง หรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นมาประชุมแทนมีเสียงหนึ่งเป็นคะแนน แต่ในการลงคะแนนลับท่านให้นับว่าผู้ถือหุ้น ทุกคนมีคะแนนเสียง เสียงหนึ่งต่อหุ้นหนึ่งที่ตนถือ

มาตรา ๑๑๘๓ ถ้ามีข้อบังคับของบริษัทวางเป็นกำหนดไว้ว่า ต่อเมื่อผู้ถือหุ้นแต่จำนวน เท่าใดขึ้นไปจึงให้ออกเสียงเป็นคะแนนได้ไซ้ ท่านว่าผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งไม่มีหุ้นถึงจำนวนเท่านั้น ย่อมมี สิทธิที่จะเข้าร่วมกันให้ได้จำนวนหุ้นดังกล่าว แล้วตั้งคนหนึ่งในพวกของตนให้เป็นผู้รับฉันทะออกเสียงแทน ในการประชุมใหญ่ใด ๆ ได้

มาตรา ๑๑๘๔ ผู้ถือหุ้นคนใดยังมีได้ชำระเงินค่าหุ้นซึ่งบริษัทได้เรียกเอาแต่ตนให้เสร็จสิ้น ท่านว่าผู้ถือหุ้นคนนั้นไม่มีสิทธิออกเสียงเป็นคะแนน

มาตรา ๑๑๘๕ ผู้ถือหุ้นคนใดมีส่วนได้เสียเป็นพิเศษในข้ออันใดซึ่งที่ประชุมจะลงมติ ท่าน ห้ามมิให้ผู้ถือหุ้นคนนั้นออกเสียงลงคะแนนด้วยในข้อนั้น

มาตรา ๑๑๘๖ ผู้ทรงใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือหาอาจออกเสียงเป็นคะแนนได้ไม่เว้นแต่จะ ได้นำใบหุ้นของตนนั้นมาวางไว้แก่บริษัทแต่ก่อนเวลาประชุม

มาตรา ๑๑๘๗ ผู้ถือหุ้นทุกคนจะมอบฉันทะให้ผู้อื่นออกเสียงแทนตนก็ได้ แต่การมอบ

ฉันทะเช่นนี้ต้องทำเป็นหนังสือ

มาตรา ๑๑๘๘ หนังสือตั้งผู้รับฉันทะนั้น ให้ลงวันและลงลายมือชื่อผู้ถือหุ้นและให้มีรายการตั้งต่อไปนี้ คือ

- (๑) จำนวนหุ้นซึ่งผู้มอบฉันทะนั้นถืออยู่
- (๒) ชื่อผู้รับฉันทะ
- (๓) ตั้งผู้รับฉันทะนั้นเพื่อการประชุมคราวใด หรือตั้งไว้ชั่วระยะเวลาเพียงใด

มาตรา ๑๑๘๙ อันหนังสือตั้งผู้รับฉันทะนั้น ถ้าผู้มีชื่อรับฉันทะประสงค์จะออกเสียงในการประชุมคราวใด ต้องนำไปวางต่อผู้เป็นประธานแต่เมื่อเริ่ม หรือก่อนเริ่มประชุมคราวนั้น

มาตรา ๑๑๙๐ ในการประชุมใหญ่ใด ๆ ข้อมติอันเสนอให้ลงคะแนนท่านให้ตัดสินใจด้วยวิธีชুমือ เว้นแต่เมื่อก่อนหรือในเวลาที่จะแสดงผลแห่งการชুমือนั้น จะได้มีผู้ถือหุ้นสองคนเป็นอย่างน้อยตั้งใจร้องขอให้ลงคะแนนลับ

มาตรา ๑๑๙๑ ในการประชุมใหญ่ใด ๆ เมื่อผู้เป็นประธานแสดงว่ามติอันใดนับคะแนนชুমือเป็นอันว่าได้หรือตกก็ติ และได้จดลงไว้ในสมุดรายงานประชุมของบริษัทตั้งนั้นแล้วท่านให้ถือเป็นหลักฐานเพียงพอที่จะฟังได้ตามนั้น

ถ้ามีผู้ตั้งใจร้องขอให้ลงคะแนนลับไซ้ ท่านให้ถือว่าผลแห่งคะแนนลับนั้นเป็นมติของที่ประชุม

มาตรา ๑๑๙๒ ถ้ามีผู้ตั้งใจร้องขอโดยชอบให้ลงคะแนนลับ การลงคะแนนเช่นนั้นจะทำด้วยวิธีใดสุดแล้วแต่ผู้เป็นประธานจะสั่ง

มาตรา ๑๑๙๓ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน จะเป็นในการชুমือกิติ หรือในการลงคะแนนลับก็ติ ให้ผู้เป็นประธานในที่ประชุมมีคะแนนอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๑๙๔ ถ้าที่ประชุมใหญ่ได้ลงมติอันใดเป็นลำดับกันสองครั้งประชุมแล้วมติอันนั้น ท่านให้ถือว่าเป็นมติพิเศษ เมื่อได้ทำให้เป็นไปโดยวิธีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

ข้อความที่จะนำเสนอให้ลงमतนั้น ได้จดลงในคำบอกกล่าวนัดประชุมใหญ่ครั้งแรกที่ประชุมครั้งแรกได้ลงमतโดยคะแนนเสียงข้างมาก ไม่นต่ำกว่าสามในสี่ส่วนของจำนวนเสียงทั้งหมด

การประชุมใหญ่ครั้งหลังนั้น ได้นัดเรียกและได้ประชุมกันในเวลาไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน และ
ไม่มากกว่าหกสัปดาห์ภายหลังจากประชุมครั้งแรก

ข้อความอันที่ประชุมครั้งแรกได้ลงมติในนั้น ได้ตกลงไว้เต็มสำนวนในคำบอกกล่าวนัดประชุม
ครั้งหลังด้วย

ที่ประชุมครั้งหลังได้ลงมตินับตามมติของที่ประชุมครั้งแรกโดยคะแนนเสียงข้างมากนับได้
ไม่น้อยกว่าสองในสามส่วนของจำนวนเสียงทั้งหมด

มาตรา ๑๑๙๕ การประชุมใหญ่นั้นถ้าได้นัดเรียกหรือได้ประชุมกัน หรือได้ลงมติฝ่าฝืน
บทบัญญัติในลักษณะนี้ก็ดี หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทก็ดี เมื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดร้องขึ้น
แล้ว ให้ศาลเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสีย แต่ต้องร้องขอภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับ
แต่วันลงมตินั้น

๔) บัญชีงบดุล

มาตรา ๑๑๙๖ อันบัญชีงบดุลนั้น ท่านว่าต้องทำอย่างน้อยครั้งหนึ่งในรอบสิบสองเดือน
คือเมื่อเวลาสุทธรอบสิบสองเดือนอันจัดว่าเป็นขวบปีในทางบัญชีเงินของบริษัทนั้น

อนึ่งงบดุลต้องมีรายการย่อแสดงจำนวนสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทกับทั้งบัญชีกำไรและ
ขาดทุน

มาตรา ๑๑๙๗ งบดุลนั้นต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีคนหนึ่งหรือหลายคนตรวจสอบแล้ว
นำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ภายในสี่เดือนนับแต่วันที่ตั้งในงบดุลนั้น

อนึ่งให้ส่งสำเนางบดุลไปยังบุคคลทุกคนบรรดามีชื่อในทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัทแต่ก่อน
วันนัดประชุมใหญ่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน

นอกจากนั้นให้มีสำเนางบดุลเปิดเผยไว้ในสำนักงานของบริษัทในระหว่างเวลาเช่นนั้น
เพื่อให้ผู้ทรงใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้นตรวจดูได้ด้วย

มาตรา ๑๑๙๘ ในเมื่อเสนองบดุล กรรมการต้องเสนอรายงานต่อที่ประชุมใหญ่แสดงว่า
ภายในรอบปีซึ่งพิจารณาکنونั้นการงานของบริษัทได้จัดทำไปเป็นประการใด

มาตรา ๑๑๙๙ บุคคลใดปรารถนาจะได้สำเนางบดุลฉบับหลังที่สุดจากบริษัทใด ๆ ก็ขอที่

จะซื้อเอาได้โดยราคาไม่เกินกว่าฉบับละห้าสิบบatang

ให้เป็นหน้าที่ของกรรมการที่จะส่งสำเนาจดฉบับไปยังนายทะเบียนไม่ช้ากว่าเดือนหนึ่งนับแต่วันซึ่งฉบับนั้นได้รับอนุมัติในที่ประชุมใหญ่

๕) เงินปันผลและเงินสำรอง

มาตรา ๑๒๐๐ การแจกเงินปันผลนั้น ต้องคิดตามส่วนจำนวนซึ่งผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่ง ๆ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องหุ้นบริมสิทธิ์

มาตรา ๑๒๐๑ ห้ามมิให้ประกาศอนุญาตเงินปันผล นอกจากโดยมติของที่ประชุมใหญ่ กรรมการอาจจ่ายเงินปันผลระหว่างกาลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้เป็นครั้งเป็นคราว ในเมื่อปรากฏแก่กรรมการว่าบริษัทมีกำไรสมควรพอที่จะทำเช่นนั้น

ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไร ถ้าหากบริษัทขาดทุนห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจนกว่าจะได้แก้ไขให้ขาดทุนเช่นนั้น

มาตรา ๑๒๐๒ ทุกคราวที่แจกเงินปันผล บริษัทต้องจัดสรรเงินไว้เป็นทุนสำรองอย่างน้อยหนึ่งในยี่สิบส่วนของจำนวนผลกำไรซึ่งบริษัททำมาหาได้จากกิจการของบริษัท จนกว่าทุนสำรองนั้นจะมีจำนวนถึงหนึ่งในสิบของจำนวนทุนของบริษัทหรือมากกว่านั้น แล้วแต่จะได้ตกลงกำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัท

ถ้าได้ออกหุ้นโดยคิดเอาราคาเกินกว่าที่ปรากฏในใบหุ้นเท่าใด จำนวนที่คิดเกินนี้ท่านให้บวกทบเข้าในทุนสำรองจนกว่าทุนสำรองจะมีจำนวนเท่าถึงที่กำหนดไว้ในวรรคก่อน

มาตรา ๑๒๐๓ ถ้าจ่ายเงินปันผลไปโดยฝ่าฝืนความในมาตราทั้งสองซึ่งกล่าวมาไซ้ร้เจ้าหน้าที่ทั้งหลายของบริษัทขอที่จะเรียกเอาเงินจำนวนซึ่งได้แจกไปคืนมายังบริษัทได้ แต่ว่าถ้าผู้ถือหุ้นคนใดได้รับเงินปันผลไปแล้วโดยสุจริต ท่านว่าจะกลับบังคับให้เขาจำคืนนั้นหาได้ไม่

มาตรา ๑๒๐๔ การบอกกล่าวว่าจะปันผลอย่างใด ๆ อันได้อนุญาตให้จ่ายนั้นท่านให้โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ฉบับหนึ่ง สองครั้งเป็นอย่างน้อย หรือมิฉะนั้นให้มีจดหมายบอกกล่าวไปยังตัวผู้ถือหุ้น บรรดาปรากฏชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ถือหุ้นจงทุกคน

มาตรา ๑๒๐๕ เงินปันผลนั้น แม้จะค้างจ่ายอยู่ ท่านว่าหาอาจจะคิดเอาดอกเบี้ยแก่บริษัทได้ไม่

๖) สมุดและบัญชี

มาตรา ๑๒๐๖ กรรมการต้องจัดให้ถือบัญชีซึ่งกล่าวต่อไปนี้ไว้ให้ถูกต้องจริง ๆ คือ

- (๑) จำนวนเงินที่บริษัทได้รับและได้จ่าย ทั้งรายการอันเป็นเหตุให้รับหรือจ่ายเงินทุกรายไป
- (๒) สินทรัพย์และหนี้สินของบริษัท

มาตรา ๑๒๐๗ กรรมการต้องจัดให้จัดบันทึกรายงานการประชุมและข้อมติทั้งหมดของที่ประชุมผู้ถือหุ้นและของที่ประชุมกรรมการลงไว้ในสมุดโดยถูกต้อง สมุดนี้ให้เก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานที่ได้จดทะเบียนของบริษัทบันทึกเช่นนี้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อได้ลงลายมือชื่อของผู้เป็นประธานแห่งการประชุมซึ่งได้ลงมติหรือซึ่งได้ดำเนินการงานประชุมก็ดี หรือได้ลงลายมือชื่อของผู้เป็นประธานแห่งการประชุมถัดจากครั้งนั้นมาก็ดี ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักฐานอันถูกต้องแห่งข้อความที่ได้จัดบันทึกลงในสมุดนั้น ๆ และให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการลงมติและการดำเนินการของที่ประชุมอันได้จัดบันทึกไว้ นั้นได้เป็นไปโดยชอบ

ผู้ถือหุ้นคนใดจะขอตรวจเอกสารดังกล่าวมาข้างต้นในเวลาใดเวลาหนึ่งระหว่างเวลาทำการงานก็ได้

ส่วนที่ ๔

การสอบบัญชี

มาตรา ๑๒๐๘ ผู้สอบบัญชานั้น จะเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทก็ได้ แต่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในกิจการที่บริษัททำโดยสถานอื่นอย่างหนึ่งอย่างใด นอกจากเป็นแต่ผู้ถือหุ้นในบริษัทเท่านั้นแล้ว ท่านว่าจะเลือกเอามาเป็นตำแหน่งผู้สอบบัญชีหาได้ไม่ กรรมการก็ดี หรือผู้อื่นซึ่งเป็นตัวแทนหรือเป็นลูกจ้างของบริษัทก็ดี เวลาอยู่ในตำแหน่งนั้น ๆ ก็จะถูกเลือกเอามาเป็นตำแหน่งผู้สอบบัญชีของบริษัทหาได้ไม่

มาตรา ๑๒๐๙ ผู้สอบบัญชานั้น ให้ที่ประชุมสามัญเลือกตั้งทุกปี ผู้สอบบัญชีคนซึ่งออกไปนั้นจะเลือกกลับเข้ารับตำแหน่งอีกก็ได้

มาตรา ๑๒๑๐ ผู้สอบบัญชีควรจะได้สินจ้างเท่าใด ให้ที่ประชุมใหญ่กำหนด

มาตรา ๑๒๑๑ ถ้ามีตำแหน่งว่างลงในจำนวนผู้สอบบัญชีให้กรรมการนัดเรียกประชุมวิสามัญ เพื่อให้เลือกตั้งขึ้นใหม่ให้ครบจำนวน

(๓๔)

มาตรา ๑๒๑๒ ถ้ามิได้เลือกตั้งผู้สอบบัญชีโดยวิธีดังกล่าวมา เมื่อผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่าห้าคนร้องขอ ก็ให้ศาลตั้งผู้สอบบัญชีประจำปีนั้น และกำหนดสินจ้างให้ด้วย

มาตรา ๑๒๑๓ ให้ผู้สอบบัญชีทุกคนเข้าตรวจสอบสรรพสมุดและบัญชีของบริษัทในเวลาอันสมควรได้ทุกเมื่อ และในการอันเกี่ยวกับสมุดและบัญชีเช่นนั้นให้ไต่ถามสอบสวนกรรมการ หรือผู้อื่น ๆ ซึ่งเป็นตัวแทน หรือเป็นลูกจ้างของบริษัทได้ไม่ว่าคนหนึ่งคนใด

มาตรา ๑๒๑๔ ผู้สอบบัญชีต้องทำรายงานว่าด้วยงบดุลและบัญชียื่นต่อที่ประชุมสามัญผู้สอบบัญชีต้องแถลงในรายงานเช่นนั้นด้วยว่าตนเห็นว่างบดุลได้ทำโดยถูกต้องครบถ้วนว่าสำแดงให้เห็นการงานของบริษัทที่เป็นอยู่ตามจริงและถูกต้องหรือไม่

ส่วนที่ ๕

การตรวจ

มาตรา ๑๒๑๕ เมื่อผู้ถือหุ้นในบริษัทมีจำนวนรวมกัน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด ทำเรื่องราวร้องขอไซ้ให้รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ตั้งผู้ตรวจอันทรงความสามารถจะเป็นคนเดียวหรือหลายคนก็ตามไปตรวจการงานของบริษัทจำกัดนั้นและทำรายงานยื่นให้ทราบ

ก่อนที่จะตั้งผู้ตรวจเช่นนั้น รัฐมนตรีจะบังคับให้คนทั้งหลายผู้ยื่นเรื่องราววางประกัน เพื่อรับออกเงินค่าใช้จ่ายในการตรวจนั้นก็ได้

มาตรา ๑๒๑๖ กรรมการกิติ ลูกจ้างและตัวแทนของบริษัทกิติ จำต้องส่งสรรพสมุดเอกสารทั้งปวงซึ่งตนเก็บรักษาหรืออยู่ในอำนาจแห่งตนนั้นให้แก่ผู้ตรวจ

ผู้ตรวจคนหนึ่งคนใดจะให้กรรมการ ลูกจ้าง และตัวแทนของบริษัทสาบานตัวแล้วสอบถามคำให้การในเรื่องอันเนื่องด้วยการงานของบริษัทนั้นก็ได้

มาตรา ๑๒๑๗ ผู้ตรวจต้องทำรายงานยื่น และรายงานนั้นจะเขียนหรือตีพิมพ์สุดแต่รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่จะบัญชา สำเนารายงานนั้นให้รัฐมนตรีส่งไปยังสำนักงานบริษัทซึ่งได้จดทะเบียนไว้กับทั้งส่งแก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งยื่นเรื่องราวขอให้ตรวจนั้นด้วย

(๓๕)

มาตรา ๑๒๑๘ ค่าใช้สอยในการตรวจเชحنนี้ ผู้ยื่นเรื่องราวขอให้ตรวจต้องชี้ทั้งสิ้น เว้นแต่ถ้าบริษัทในคราวประชุมใหญ่ครั้งแรก เมื่อตรวจสำเร็จลงแล้วได้ยินยอมว่าจะจ่ายจากสินทรัพย์ของบริษัทนั้น

มาตรา ๑๒๑๙ รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่โดยลำพังตนเอง จะตั้งผู้ตรวจคนเดียวหรือหลายคนให้ไปตรวจการของบริษัทเพื่อทำรายงานยื่นต่อรัฐบาลก็ได้ การตั้งผู้ตรวจเช่นว่ามานี้จะพึงมีเมื่อใดสุดแล้วแต่รัฐมนตรีจะเห็นสมควร

ส่วนที่ ๖

การเพิ่มทุนและลดทุน

มาตรา ๑๒๒๐ บริษัทจำกัดอาจเพิ่มทุนของบริษัทขึ้นได้ด้วยออกหุ้นใหม่โดยมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๒๒๑ บริษัทจำกัดจะออกหุ้นใหม่ให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้ว หรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้วด้วยอย่างอื่นนอกจากให้ใช้เป็นตัวเงินนั้นไม่ได้ เว้นแต่จะทำตามมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๒๒๒* บรรดาหุ้นที่ออกใหม่นั้น ต้องเสนอให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายตามส่วนจำนวนหุ้นซึ่งเขาถืออยู่

คำเสนอเช่นนี้ ต้องทำเป็นหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ถือหุ้นทุก ๆ คนระบุจำนวนหุ้นให้ทราบว่าผู้นั้นชอบที่จะซื้อได้กี่หุ้น และให้กำหนดวันว่าถ้าพ้นวันนั้นไปมิได้มีคำสนองมาแล้วจะถือว่าเป็นอันไม่รับซื้อ

เมื่อวันที่กำหนดล่วงไปแล้วก็ดี หรือผู้ถือหุ้นได้บอกมาว่าไม่รับซื้อหุ้นนั้นก็ดี กรรมการจะเอาหุ้นเช่นนั้นขายให้แก่ผู้ถือหุ้นคนอื่นหรือจะรับซื้อไว้เองก็ได้

*[มาตรา ๑๒๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ ๙)

พ.ศ. ๒๕๒๑]

มาตรา ๑๒๒๓* หนังสือบอกกล่าวที่เสนอให้ผู้ถือหุ้นซื้อหุ้นใหม่นั้น ต้องลงวันเดือนปีและลายมือชื่อของกรรมการ

*[มาตรา ๑๒๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ ๙)

พ.ศ. ๒๕๒๑]

(๓๖)

มาตรา ๑๒๒๔ บริษัทจำกัดจะลดทุนของบริษัทลงด้วยลดมูลค่าแต่ละหุ้นให้ต่ำลงหรือลดจำนวนหุ้นให้น้อยลงโดยมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้นก็ได้

มาตรา ๑๒๒๕ อันทุนของบริษัทนั้นจะลดลงไปให้ถึงต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดหาได้ไม่

มาตรา ๑๒๒๖ เมื่อบริษัทประสงค์จะลดทุน ต้องโฆษณาความประสงค์นั้นในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่เจ็ดครั้งเป็นอย่างน้อย และต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าน้ำของบริษัท บอกให้ทราบรายการซึ่งประสงค์จะลดทุนลงและขอให้เจ้าน้ำผู้มีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดในการลดทุนนั้นส่งคำคัดค้านไปภายในสามเดือนนับแต่วันที่บอกกล่าวนั้น

ถ้าไม่มีใครคัดค้านภายในกำหนดเวลาสามเดือน ก็ให้พึงถือว่าไม่มีคัดค้าน

ถ้าหากมีเจ้าน้ำคัดค้าน บริษัทจะจัดการลดทุนลงไม่ได้ จนกว่าจะได้ใช้หนี้หรือให้ประกันเพื่อหนี้รายนั้น

มาตรา ๑๒๒๗ ถ้ามีเจ้าน้ำคนหนึ่งคนใดละเลยเสียมิได้คัดค้านในการที่บริษัทจะลดทุนลงเพราะเหตุว่าตนไม่ทราบความ และเหตุที่ไม่ทราบนั้นมิได้เป็นเพราะความผิดของเจ้าน้ำคนนั้นแต่อย่างใดไซ้ร้ ท่านว่าผู้ถือหุ้นทั้งหลายบรรดาที่ได้รับเงินคืน ไปตามส่วนที่ลดทุนลงนั้นยังคงจะต้องรับผิดชอบต่อเจ้าน้ำเช่นนั้นเพียงจำนวนที่ได้รับเงินคืนไปชั่วเวลาสองปี นับแต่วันที่ได้อัดทะเบียนการลดทุนนั้น

มาตรา ๑๒๒๘ มติพิเศษซึ่งอนุญาตให้เพิ่มทุนหรือลดทุนนั้น บริษัทต้องจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้ลงมตินั้น

ส่วนที่ ๗

หุ้นกู้

มาตรา ๑๒๒๙* บริษัทจะออกหุ้นกู้ไม่ได้

*[มาตรา ๑๒๒๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๙ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๒๑]

มาตรา ๑๒๓๐* (ยกเลิกทั้งมาตรา)

(๓๗)

มาตรา ๑๒๓๑* (ยกเลิกทั้งมาตรา)

มาตรา ๑๒๓๒* (ยกเลิกทั้งมาตรา)

มาตรา ๑๒๓๓* (ยกเลิกทั้งมาตรา)

มาตรา ๑๒๓๔* (ยกเลิกทั้งมาตรา)

มาตรา ๑๒๓๕* (ยกเลิกทั้งมาตรา)

*[มาตรา ๑๒๓๐, มาตรา ๑๒๓๑, มาตรา ๑๒๓๒, มาตรา ๑๒๓๓, มาตรา ๑๒๓๔ และ
มาตรา ๑๒๓๕ ยกเลิกโดยมาตรา ๑๐ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๒๑]

ส่วนที่ ๘

เลิกบริษัทจำกัด

มาตรา ๑๒๓๖ อันบริษัทจำกัดย่อมเลิกกันด้วยเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) ถ้าในข้อบังคับของบริษัทมีกำหนดกรณีอันใดเป็นเหตุที่จะเลิกกัน เมื่อมีกรณีนั้น
- (๒) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น
- (๓) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้น
- (๔) เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก
- (๕) เมื่อบริษัทล้มละลาย

มาตรา ๑๒๓๗ นอกจากนี้ศาลอาจสั่งให้เลิกบริษัทจำกัดด้วยเหตุต่อไปนี้ คือ

- (๑) ถ้าทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท
- (๒) ถ้าบริษัทไม่เริ่มทำการภายในปีหนึ่งนับแต่วันจดทะเบียนหรือหยุดทำการถึงปีหนึ่งเต็ม
- (๓) ถ้าการค้าของบริษัททำไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีทางหวังว่าจะกลับฟื้นตัวได้
- (๔) ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือไม่ถึงเจ็ดคน

แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท ศาลจะสั่งให้ยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือให้มีการประชุมตั้งบริษัทแทนสั่งให้เลิกบริษัทก็ได้

(๓๘)

แล้วแต่จะเห็นควร

ส่วนที่ ๙

การควบบริษัทจำกัดเข้ากัน

มาตรา ๑๒๓๘ อันบริษัทจำกัดนั้นจะควบเข้ากันได้ เว้นแต่จะเป็นไปโดยมติพิเศษ

มาตรา ๑๒๓๙ มติพิเศษซึ่งวินิจฉัยให้ควบบริษัทจำกัดเข้ากันนั้น บริษัทต้องนำไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับตั้งแต่วันลงมติ

มาตรา ๑๒๔๐ บริษัทต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่เจ็ดครั้งเป็นอย่างน้อยและสงคำบอกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของบริษัทด้วยจดหมายลงทะเบียน ไปรษณีย์ บอกให้ทราบรายการที่ประสงค์จะควบบริษัทเข้ากัน และขอให้เจ้าหน้าที่ผู้มีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดในการควบบริษัทเข้ากันนั้นสงคำคัดค้านไปภายในหกเดือนนับแต่วันที่บอกกล่าว

ถ้าไม่มีใครคัดค้านภายในกำหนดเวลาเช่นนั้น ก็ให้ฟังถือว่าไม่มีคัดค้าน

ถ้าหากมีเจ้าหน้าที่คัดค้าน บริษัทจะจัดการควบเข้ากันได้ จนกว่าจะได้ชี้หรือได้ให้ประกันเพื่อหนี่รายนั้น

มาตรา ๑๒๔๑ บริษัทได้ควบเข้ากันแล้วเมื่อใด ต่างบริษัทต้องนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ควบเข้ากัน และบริษัทจำกัดอันได้ตั้งขึ้นใหม่ด้วยควบเข้ากันนั้น ก็ต้องจดทะเบียนเป็นบริษัทใหม่

มาตรา ๑๒๔๒ จำนวนทุนเรือนหุ้นของบริษัทใหม่นั้น ต้องเท่ากับยอดรวมจำนวนทุนเรือนหุ้นของบริษัทเดิมอันมาควบเข้ากัน

มาตรา ๑๒๔๓ บริษัทใหม่นี้ยอมได้ไปทั้งสิทธิและความรับผิดชอบบรรดามีอยู่แก่บริษัทเดิมอันได้มาควบเข้ากันนั้นทั้งสิ้น

(๓๙)

ส่วนที่ ๑๐
หนังสือบอกกล่าว

มาตรา ๑๒๔๔ อันหนังสือบอกกล่าวซึ่งบริษัทจะพึงส่งถึงผู้ถือหุ้นนั้น ถ้าว่าได้ส่งมอบให้แล้วถึงตัวกิติ หรือส่งไปโดยทางไปรษณีย์สลักหลังถึงสำนักอาศัยของผู้ถือหุ้นดังที่ปรากฏในทะเบียนของบริษัทแล้วกิติ ท่านให้ถือว่าเป็นอันได้ส่งชอบแล้ว

มาตรา ๑๒๔๕ หนังสือบอกกล่าวใด ๆ เมื่อได้ส่งโดยทางไปรษณีย์สลักหลังถูกต้องแล้ว ท่านให้ถือว่าเป็นอันได้ส่งถึงมือผู้รับในเวลาที่หนังสือเช่นนั้นจะควรไปถึงได้ตามทางการปกติแห่งไปรษณีย์

ส่วนที่ ๑๑
การถอนทะเบียนบริษัทร้าง

มาตรา ๑๒๔๖ (๑) เมื่อใดนายทะเบียนบริษัทมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าบริษัทใดมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้ว ท่านให้นายทะเบียนมีจดหมายส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัทนั้น เพื่อไต่ถามว่ายังทำการค้าขายหรือประกอบกิจการอยู่ประการใด หรือหาไม่

(๒) ถ้านายทะเบียนส่งจดหมายไปแล้วมิได้รับตอบภายในเวลาเดือนหนึ่งไซ้ร เมื่อสิ้นเวลาเดือนหนึ่งนั้นแล้ว ภายในสิบสี่วันต่อแต่นั้น ไปให้นายทะเบียนมีจดหมายอีกฉบับหนึ่งส่งจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังบริษัทอ้างข้อความถึงจดหมายฉบับแรก และแถลงว่ายังมีได้รับตอบหนังสือนั้นก็ว่าถ้ามิได้รับตอบจดหมายฉบับที่สองนี้ภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ส่งในจดหมายนั้นแล้ว จะได้ออกแจ้งความโฆษณาเพื่อการขีดชื่อบริษัทนั้นออกเสียจากทะเบียน

(๓) ถ้านายทะเบียนได้รับตอบจากบริษัทว่า บริษัทมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้วกิติ หรือมิได้รับตอบจดหมายฉบับที่สองนั้นเป็นประการหนึ่งประการใดภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ส่งไปกิติ นายทะเบียนจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ และให้คำบอกกล่าวเป็นหนังสือจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังบริษัทก็ได้ ว่าเมื่อล่วงเวลาสามเดือนนับแต่วันบอกกล่าวบริษัทนั้นจะถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนและจะต้องเลิก เว้นแต่จะแสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น

(๔) ถ้าในกรณีที่กำลังชำระสะสางบัญชีเลิกบริษัท นายทะเบียนมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่กิติ หรือการงานของบริษัทได้ชำระสะสางตลอดแล้ว แต่รายงานแถลงบัญชีอันท่านบังคับไว้ว่าผู้ชำระบัญชีจะพึงต้องทำนั้น ยังมีได้ทำขึ้นสำหรับระยะเวลาหกเดือนอันนับแต่วันนายทะเบียนทำคำบอกกล่าวเรียกเอารายงานบัญชีและส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัท หรือส่งไปยังผู้ชำระบัญชี ณ

(๔๐)

สถานที่อันปรากฏเป็นสำนักงานชั้นที่สุดของเขานั้นก็คิดว่าท่านนายทะเบียนจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่ง
ท้องที่และส่งคำบอกกล่าวไปยังบริษัทเช่นอย่างที่ได้กล่าวมาในอนุมาตราก่อนหน้านี้ได้

(๕) เมื่อสิ้นกำหนดเวลาดังจดแจ้งไปในคำบอกกล่าวนั้นแล้ว ถ้าบริษัทมิได้แสดงมูลเหตุมา
เป็นอย่างอื่นก่อนนั้น ท่านนายทะเบียนจะขีดชื่อบริษัทออกเสียจากทะเบียนก็ได้ และในการนี้ให้ออกแจ้ง
ความโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษา และบริษัทนั้นก็ให้เป็นอันเลิกกันตั้งแต่เมื่อโฆษณาแจ้งความใน
หนังสือราชกิจจานุเบกษานั้น แต่ว่าความรับผิดชอบของกรรมการ ของผู้จัดการและของผู้ถือหุ้นทุก ๆ คนมีอยู่
เท่าไร ก็ให้คงมีอยู่อย่างนั้นและพึงเรียกบังคับได้เสมือนดังว่าบริษัทยังมีได้เล็ก

(๖) ถ้าบริษัท หรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ใด ๆ ของบริษัท รู้สึกว่าต้องเสียหายไม่เป็นธรรม
เพราะการที่บริษัทถูกขีดชื่อจากทะเบียนนั้นไซ้ เมื่อบริษัทหรือผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาล และศาล
พิจารณาได้ความเป็นที่พอใจว่า ในขณะที่ขีดชื่อบริษัทจากทะเบียนนั้นบริษัทยังทำการค้าขายหรือยัง
ประกอบกิจการอยู่ก็ดี หรือมีจะนั้นเห็นเป็นการยุติธรรมในการที่จะให้บริษัทนั้น ได้กลับคืนขึ้นทะเบียนก็ดี
ท่านศาลจะสั่งให้กลับจดชื่อบริษัทคืนเข้าสู่ทะเบียนก็ได้ และถ้าเช่นนั้นท่านให้ถือว่าบริษัทนั้น ได้คงตั้งขึ้น
ยงตลอดมาเสมือนดังว่ามีได้มีการขีดชื่อออกเลย อนึ่งด้วยคำสั่งอันนั้น ศาลจะสั่งและวางข้อกำหนดไว้เป็น
ประการใด ๆ ตามที่เห็นเป็นยุติธรรมด้วยก็ได้ เพื่อจัดให้บริษัทและบรรดาบุคคลอื่น ๆ เข้าสู่ฐานอันใกล้เคียงที่สุด
กับฐานเดิมเสมือนดังว่าบริษัทนั้นมิได้ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนเลย

หมวด ๕

การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด

มาตรา ๑๒๔๗ การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน หรือห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัท
จำกัดซึ่งล้มละลายนั้น ให้จัดทำไปตามบทกฎหมายลักษณะล้มละลายที่คงใช้อยู่ตามแต่จะทำได้

รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่จะออกกฎกระทรวงว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนและบริษัท และ
กำหนดอัตราค่าฤชาธรรมเนียมก็ออกได้

มาตรา ๑๒๔๘ เมื่อกว่าถึงประชุมใหญ่ในหมวดนี้ ท่านหมายความว่าดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ถ้าเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและห้างหุ้นส่วนจำกัดก็คือการประชุมหุ้นส่วนทั้งปวง
ซึ่งอาศัยคะแนนเสียงข้างมากเป็นใหญ่ในการวินิจฉัย

(๒) ถ้าเกี่ยวกับบริษัทจำกัด ก็คือการประชุมใหญ่ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๗๑

มาตรา ๑๒๔๙ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด แม้จะได้เลิกกันแล้วก็ให้พึงถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบ
เท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี

มาตรา ๑๒๕๐ หน้าที่ของผู้ชำระบัญชี คือชำระสะสางการงานของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้เสร็จไป กับจัดการใช้หนี้เงินและแจกจ่ายทรัพย์สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น

มาตรา ๑๒๕๑ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ในเมื่อเลิกกันเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย หุ้นส่วนผู้จัดการห้าง หรือกรรมการของบริษัทยอมเข้าเป็นผู้ชำระบัญชี เว้นไว้แต่ข้อสัญญาของห้าง หรือข้อบังคับของบริษัทจะมีกำหนดไว้เป็นสถานอื่น

ถ้าไม่มีผู้ชำระบัญชีตั้งว่ามานี้ และเมื่อพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นผู้มีส่วนได้เสียในการนี้ร้องขอ ท่านให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชี

มาตรา ๑๒๕๒ หุ้นส่วนผู้จัดการ หรือกรรมการบริษัทมีอำนาจโดยตำแหน่งเดิมฉันใด เมื่อเป็นผู้ชำระบัญชีก็ยังคงมีอำนาจอยู่ฉันนั้น

มาตรา ๑๒๕๓ ภายในสิบวันนับแต่ได้เลิกห้างเลิกบริษัท หรือถ้าศาลได้ตั้งผู้ชำระบัญชिनับแต่วันที่ศาลตั้ง ผู้ชำระบัญชีต้องกระทำดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) บอกกล่าวแก่ประชาชนโดยประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่สองครั้งเป็นอย่างน้อย ว่าห้างหุ้นส่วนนั้น หรือบริษัทนั้น ได้เลิกกันแล้ว และให้ผู้เป็นเจ้าหนี้ทั้งหลายยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

(๒) ส่งคำบอกกล่าวอย่างเดียวกันเป็นจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ ไปยังเจ้าหนี้ทั้งหลายทุก ๆ คน บรรดามีชื่อปรากฏในสมุด บัญชีหรือเอกสารของห้างหรือบริษัทนั้น

มาตรา ๑๒๕๔ การเลิกหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องนำบอกให้จดทะเบียนภายในสิบวันนับแต่วันที่เลิกกัน และในการนี้ต้องระบุชื่อผู้ชำระบัญชีทุก ๆ คนให้จดลงทะเบียนไว้ด้วย

มาตรา ๑๒๕๕ ผู้ชำระบัญชีต้องทำงบดุลขึ้นโดยเร็วที่สุดที่เป็นวิสัยจะทำได้ ส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบลงสำคัญว่าถูกต้อง แล้วต้องเรียกประชุมใหญ่

มาตรา ๑๒๕๖ ธุรการอันที่ประชุมใหญ่จะพึงทำนั้น คือ

(๑) รับรองให้หุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการบริษัทคงเป็นผู้ชำระบัญชีต่อไปหรือเลือกตั้งผู้ชำระบัญชีใหม่ขึ้นแทนที่ และ

(๒) อนุมัติบัญชีงบดุล

อนึ่งที่ประชุมใหญ่จะสั่งให้ผู้ชำระบัญชีทำบัญชีตราค่าทรัพย์สินหรือให้ทำการใด ๆ ก็ได้

(๔๒)

สุดแต่ที่ประชุมจะเห็นสมควร เพื่อชำระสะสางกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทให้เสร็จไป

มาตรา ๑๒๕๗ ผู้ชำระบัญชีซึ่งมิใช่เป็นขึ้นเพราะศาลตั้งนั้น ท่านว่าจะถอนเสียจากตำแหน่ง และตั้งผู้อื่นแทนก็ได้ ในเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายออกเสียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันหรือที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้นได้ลงมติตั้งนั้น แต่ศาลยอมสั่งถอนผู้ชำระบัญชีจากตำแหน่งและตั้งผู้อื่นแทนที่ได้ ไม่เลือกกว่าจะเป็นผู้ชำระบัญชีซึ่งศาลตั้งหรือมิใช่ศาลตั้ง ในเมื่อมีคำร้องขอของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างคนใดคนหนึ่งหรือของผู้ถือหุ้นในบริษัทมีหุ้นรวมกันนับได้ถึงหนึ่งในสิบแห่งทุนของบริษัท โดยจำนวนที่ส่งใช้เงินเข้าทุนแล้วนั้น

มาตรา ๑๒๕๘ เมื่อมีการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีใหม่ครั้งใด ผู้ชำระบัญชีต้องนำความจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้เปลี่ยนตัวกันนั้น

มาตรา ๑๒๕๙ ผู้ชำระบัญชีทั้งหลายยอมมีอำนาจตั้งจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) แก่ที่ว่าต่างในนามของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในอรรถคดีพิพาทอันเป็นแพ่งหรืออาญาทั้งปวง และทำประนีประนอมยอมความ
- (๒) ดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามแต่จำเป็น เพื่อการชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี
- (๓) ขายทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท
- (๔) ทำการอย่างอื่น ๆ ตามแต่จำเป็นเพื่อชำระบัญชีให้เสร็จไปด้วยดี

มาตรา ๑๒๖๐ ข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีอย่างใด ๆ จะอ้างเป็นสมบูรณต์ต่อบุคคลภายนอกหาได้ไม่

มาตรา ๑๒๖๑ ถ้ามีผู้ชำระบัญชีหลายคน การใด ๆ ที่ผู้ชำระบัญชีกระทำยอมไม่เป็นอันสมบูรณต์นอกจากผู้ชำระบัญชีทั้งหลายจะได้ทำร่วมกัน เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่หรือศาลจะได้กำหนดอำนาจไว้เป็นอย่างอื่นในเวลาตั้งผู้ชำระบัญชี

มาตรา ๑๒๖๒ ถ้ามีมติของที่ประชุมใหญ่หรือคำบังคับของศาลให้อำนาจผู้ชำระบัญชีให้ทำการแยกกันได้ ท่านว่าต้องนำความจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันลงมติหรือออกคำบังคับนั้น

มาตรา ๑๒๖๓ ค่าธรรมเนียม ค่ากระดัดพัน และค่าใช้จ่ายซึ่งต้องเสียโดยควรในการชำระบัญชีนั้น ท่านว่าผู้ชำระบัญชีต้องจัดการใช้ก่อนหนี้เงินรายอื่น ๆ

(๔๓)

มาตรา ๑๒๖๔ ถ้าเจ้าหน้าที่คนใดมิได้มาทวงถามให้ใช้หนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินเท่าจำนวนหนี้นั้น ตามบทแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยวางทรัพย์สินแทนชำระหนี้

มาตรา ๑๒๖๕ ผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นส่งใช้เงินลงหุ้นอันเป็นส่วนย้งค้างชำระอยู่นั้นก็ได้ และเงินที่ค้างชำระนี้ถึงแม้จะได้ตกลงกันไว้ก่อนโดยสัญญาเข้าหุ้นส่วน หรือโดยข้อบังคับของบริษัทว่าจะได้เรียกต่อภายหลังก็ตาม เมื่อเรียกเช่นนั้นแล้ว ท่านว่าต้องส่งใช้ทันที

มาตรา ๑๒๖๖ ถ้าผู้ชำระบัญชีมาพิจารณาเห็นว่า เมื่อเงินลงทุนหรือเงินค่าหุ้นได้ใช้เสร็จหมดแล้ว สินทรัพย์ก็ยังไม่พอกับหนี้สินไซ้ ผู้ชำระบัญชีต้องร้องขอต่อศาลทันที เพื่อให้ออกคำสั่งว่าห้ามหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นล้มละลาย

มาตรา ๑๒๖๗ ผู้ชำระบัญชีต้องทำรายงานยื่นไว้ ณ หอทะเบียนทุกกระยะสามเดือนครั้งหนึ่งว่า ได้จัดการไปอย่างไรบ้าง แสดงให้เห็นความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่นั้น และรายงานนี้ให้เปิดเผยแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนและผู้ถือหุ้น และเจ้าหน้าที่ทั้งหลายตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

มาตรา ๑๒๖๘ ถ้าการชำระบัญชียังคงทำอยู่โดยกาลกว่าปีหนึ่งขึ้นไป ผู้ชำระบัญชีต้องเรียกประชุมใหญ่ในเวลาสิ้นปีทุกปีนับแต่เริ่มทำการชำระบัญชี และต้องทำรายงานยื่นที่ประชุมว่า ได้จัดการไปอย่างไรบ้าง ทั้งแถลงให้ทราบความเป็นไปแห่งบัญชีโดยละเอียด

มาตรา ๑๒๖๙ อันทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือของบริษัทนั้นจะแบ่งคืนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นได้แต่เพียงเท่าที่ไม่ต้องเอาไว้ใช้ในการชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเท่านั้น

มาตรา ๑๒๗๐ เมื่อการชำระบัญชีกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทสำเร็จลงผู้ชำระบัญชีต้องทำรายงานการชำระบัญชีแสดงว่า การชำระบัญชียังได้ดำเนินไปอย่างไร และได้จัดการทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นไปประการใด แล้วให้เรียกประชุมใหญ่เพื่อเสนอรายงานนั้น และชี้แจงกิจการต่อที่ประชุม

เมื่อที่ประชุมใหญ่ได้ให้อนุมัติรายงานนั้นแล้ว ผู้ชำระบัญชีต้องนำข้อความที่ได้ประชุมกันนั้นไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันประชุมเมื่อได้จดทะเบียนแล้วตั้งนี้ให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี

มาตรา ๑๒๗๑ เมื่อเสร็จการชำระบัญชีแล้ว ท่านให้มอบบรรดาสมาชิกและบัญชี และเอกสารทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทซึ่งได้ชำระบัญชียังไว้แก่นายทะเบียนภายในกำหนดสิบสี่วันดังกล่าวไว้ในมาตราก่อน และให้นายทะเบียนรักษาสมุดและบัญชีและเอกสารเหล่านั้นไว้สิบปีนับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี

(๔๔)

สมุดและบัญชีและเอกสารเหล่านี้ ให้เปิดให้แก่บรรดาบุคคลผู้มีส่วนได้เสียตรวจดูได้โดยไม่เรียกค่าธรรมเนียมอย่างหนึ่งอย่างใด

มาตรา ๑๒๗๒ ในคดีฟ้องเรียกหนี้สินซึ่งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น หรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้อยู่ในฐานเช่นนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี

มาตรา ๑๒๗๓ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๑๗๒ ถึงมาตรา ๑๑๙๓ กับมาตรา ๑๑๙๔ มาตรา ๑๒๐๗ เหล่านี้ ท่านให้ใช้บังคับแก่การประขุมใหญ่ซึ่งมีขึ้นในระหว่างชำระบัญชีด้วยโดยอนุโลม

ลักษณะ ๒๓

สมาคม

มาตรา ๑๒๗๔ - ๑๒๗๗* (ยกเลิก)

*[มาตรา ๑๒๗๔ - ๑๒๗๗ ยกเลิกโดยมาตรา ๓ (๒) แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕]

บรรพ ๔

ทรัพย์สิน

ลักษณะ ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๑๒๗๘ ทรัพย์สินทั้งหลายนั้น ท่านว่าจะก่อตั้งขึ้นได้แต่ด้วยอาศัยอำนาจในประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ

(๔๕)

(สำเนา)

เลขรับ ๓/๒๕๔๘ วันที่ ๒๖ เม.ย. ๒๕๔๘

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ที่ นร ๐๕๐๓/๕๒๙๓

สำนักนายกรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๖ เมษายน ๒๕๔๘

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ) และร่างพระราชบัญญัติกำหนดความผิด
เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. .... (กำหนดโทษปรับของห้างหุ้นส่วนจำกัดที่ไม่ดำเนินการจดทะเบียนการเปลี่ยนแปลง
หุ้นส่วนผู้จัดการ)

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติรวม ๒ ฉบับในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วน
สามัญ) และร่างพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด
บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดโทษปรับของห้างหุ้นส่วนจำกัดที่ไม่
ดำเนินการจดทะเบียนการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ) ต่อรัฐสภาเป็นเรื่องด่วน เพื่อให้เกิดความ
ชัดเจนในผลทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการลาออกของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน
และห้างหุ้นส่วนจำกัด และการลาออกของกรรมการบริษัทจำกัด ต้องไปดำเนินการจดทะเบียน
การเปลี่ยนแปลงด้วย และกำหนดความผิดและบทลงโทษสำหรับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและห้างหุ้นส่วน
จำกัดที่มีได้ดำเนินการจดทะเบียนภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงมีความจำเป็นต้องประกาศ
ใช้บังคับเป็นกฎหมายโดยด่วน

(โปรดพลิก)

(๔๖)

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล
มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเป็นเรื่องด่วน หากสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบ
แล้ว ก็ขอได้โปรดนำเสนอวุฒิสภาพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) สมคิด จาตุศรีพิทักษ์

(นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์)

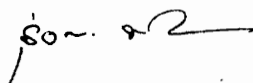
รองนายกรัฐมนตรี รักษาราชการแทน

นายกรัฐมนตรี

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๘-๓๐๙

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวรุ่งนภา ชันธิโชติ)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานระเบียบวาระ

สำนักการประชุม

มณี พิมพ์
พิมพ์ ทาน
สิทธิ์ ตรวจ

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

(๑) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วน
จดทะเบียน กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วน
จดทะเบียน (เพิ่มมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา ๑๐๖๔/๒)

(๒) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจำกัด
กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจำกัด (เพิ่มมาตรา
๑๐๗๘/๑ และมาตรา ๑๐๗๘/๒)

(๓) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลา
ที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของบริษัทจำกัด (เพิ่มมาตรา ๑๑๕๓/๑ และแก้ไข
เพิ่มเติมมาตรา ๑๑๕๗)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท
ของบรรพ ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีการลาออกของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วน
จดทะเบียนและห้างหุ้นส่วนจำกัด และการลาออกของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล
ตลอดจนการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงต่อนายทะเบียนภายในกำหนดเวลา เพื่อให้เกิดความชัดเจน
ในผลทางกฎหมาย และการนำผลทางกฎหมายและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวไปใช้อ้างอิง
จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

.....
.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา ๑๐๖๔/๒
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๖๔/๑ หุ้่นส่วนผู้จัดการคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนจะลาออกจาก
ตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้่นส่วนผู้จัดการอื่นคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออก
ไปถึงหุ้่นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมีหุ้่นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้่นส่วนผู้จัดการ
ที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้่นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและ
พิจารณาตั้งผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออก
ไปถึงหุ้่นส่วนผู้นั้น

หุ้่นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้
นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๖๔/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๗๘/๑ และมาตรา ๑๐๗๘/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๗๘/๑ หุ้นส่วนผู้จัดการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น
ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้นั้น
หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๗๘/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๕๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๑๕๓/๑ กรรมการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อบริษัท การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงบริษัท

กรรมการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่ง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๕๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๕๗ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ ให้บริษัทนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

คำวินิจฉัย
ศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๔๔

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๔*

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๔

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรี
ของรัฐมนตรีสิบคน สิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัท หรือไม่

ประธานวุฒิสภายื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา (นาย
วิฑิต พูลลาภ กับคณะ รวมสามสิบสองคน ดังปรากฏรายชื่อท้ายคำวินิจฉัยนี้) ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ มายัง
ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคน สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา
๙๖ และมาตรา ๒๐๘ ประกอบมาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง ได้ความว่า นายวิฑิต พูลลาภสมาชิก
วุฒิสภา และคณะ รวมสามสิบสองคน ซึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา
ขอใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคสอง เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาและวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบัน (นายชวน หลีก
ภัย เป็นนายกรัฐมนตรี) สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) เพราะได้กระทำการอัน
ต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๘ โดยได้ "ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผล
กำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน" ในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี คือ

๑. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นกรรมการบริษัทศิรินคร
การท่องเที่ยว จำกัด

๒. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
เป็นกรรมการบริษัทบ้านอาทิตย์ จำกัด บริษัท เอ. โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และบริษัทรังสิตน้ำผลไม้ จำกัด

๓. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นกรรมการบริษัท พี. เอส.
ดี. เอ็น. จำกัด และบริษัทเคนซิง คอนสตรัคชั่น จำกัด

๔. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการบริษัทพริสมา
อินโฟ จำกัด

๕. นายพิเชษฐ พันธุ์ชาตกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เป็นกรรมการบริษัทพินัย
ประสิทธิ์ จำกัด

๖. หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นหุ้นส่วนผู้
จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม เป็นกรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด และบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด

๗. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นกรรมการบริษัทอิม
โปเส็กซ์ จำกัด และบริษัทโรแยล โฮลดิ้งส์ จำกัด

๘. นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นกรรมการบริษัทโมบาย
เทล จำกัด และบริษัทสุพีเรีย ออดิโอ จำกัด

๙. นายวัฒนา อัศวเหม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้น
ส่วนจำกัด พลังงานไทย

๑๐. นายรักษ ดันดีสุนทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นหุ้นส่วนห้างหุ้นส่วนจำกัด
ปิ่นชานาญ

ศาลรัฐธรรมนูญได้ประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องนี้สิบสี่ครั้ง ให้โอกาสผู้ร้องและผู้ถูกร้องแถลงหรือชี้
แจงก่อนการวินิจฉัย และได้ออกนั่งพิจารณาในวันที่ ๒๕ และ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๔ เพื่อรับฟังคำแถลงของผู้ร้อง ผู้
ถูกร้อง คำเบิกความของพยาน การซักถามและซักค้านพยาน รวมทั้ง ให้นำหมายราชการ บริษัท และห้างหุ้นส่วนที่
เกี่ยวข้อง ชี้แจงและจัดส่งเอกสารหลักฐาน เพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

๑. กรณีนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ

๑.๑ นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า

๑.๑.๑ บริษัทศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๘

มีนาคม ๒๕๓๓ มีทุนจดทะเบียน ๑ ล้านบาท แบ่งออกเป็น ๑,๐๐๐ หุ้น มีกรรมการห้าคน โดยผู้ถูกร้องเป็น กรรมการร่วมด้วยและถือหุ้น ๑๕๐ หุ้น นับแต่จดทะเบียนจัดตั้งจนถึงปัจจุบัน บริษัทไม่ได้ประกอบกิจการใด ๆ ทั้ง ไม่เคยขอเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ไม่ได้จดทะเบียนเข้าระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ไม่เคยเรียกประชุมกรรมการ ไม่เคยเรียกประชุมผู้ถือหุ้น ไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ไม่เคยส่งบัญชีงบดุลต่อกระทรวงพาณิชย์ และไม่ เคยติดต่อกับกระทรวงพาณิชย์หรือพาณิชย์จังหวัดไม่ว่าในเรื่องใด ๆ

๑.๑.๒ ตั้งแต่จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด บริษัท ไม่เคย ติดต่อกับผู้ถูกร้องในฐานะผู้ถือหุ้นหรือกรรมการแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นการบอกกล่าวเกี่ยวกับกิจกรรมของบริษัท การเรียกประชุม การแบ่งเงินปันผล หรือการใด ๆ และไม่เคยขอให้ผู้ถูกร้องลงชื่อ เข้าประชุม หรือทำนิติกรรมใด ๆ อีกทั้งไม่มีการเรียกให้ชำระค่าหุ้นหรือออกใบรับรองหุ้นแต่อย่างใดทั้งสิ้น เมื่อประมาณต้นปี ๒๕๓๕ ผู้ถูกร้องเคย พบนายภูเมธ ด้านพัฒนาภูมิ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัท ได้แจ้งว่า ไม่มีประโยชน์ที่บริษัทจะ ดำเนินกิจการต่อไป เพราะผู้ถือหุ้นและกรรมการแยกย้ายกันไป งานที่คิดว่า จะทำร่วมกัน ก็ไม่มีผู้ใดใส่ใจอีกต่อไป จึงขอให้เลิกบริษัท นายภูเมธ ด้านพัฒนาภูมิ ก็เห็นด้วย และรับปากว่า จะไปดำเนินการดังกล่าว ในเวลาต่อมาเคย มีผู้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบว่า ได้เลิกบริษัทแล้ว แต่ไม่มีการส่งคืนทรัพย์สินหรือเงินค่าหุ้นใด ๆ เพราะไม่เคยมีการ ชำระมาก่อน จึงเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องเข้าใจโดยสุจริตว่า บริษัทได้เลิกการประกอบกิจการและการจัดตั้งแล้ว และผู้ ถูกร้องก็พ้นจากภาระ ทั้งปวงที่เกี่ยวกับบริษัทแล้ว

๑.๑.๓ ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติว่า รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งใดใน บริษัทที่ดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันมิได้นั้น มีเจตนาารมณ์เพื่อป้องกันและปิดกั้นมิให้ นักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ในบริษัทเอกชนที่ตนเข้าไปมีส่วนได้เสีย หรือดำรงตำแหน่งในบริษัทดังกล่าว ซึ่งน่าจะเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจอยู่ มิได้หมายความว่าบริษัทที่มิได้ประกอบ ธุรกิจ หรือไม่มีการดำเนินกิจการใด ๆ ซึ่งถือว่าเป็นบริษัทร้าง รอนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เพิกถอนตามกฎหมายเท่านั้น ดังกรณีของบริษัทศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ซึ่งรอกการเพิกถอนหรือขีดชื่อออก จากทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๔๖

๑.๑.๒ ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงบริษัทศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ให้ชี้แจงและจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องให้จัดส่งรายงานการ ประชุมกรรมการบริษัท ที่พิจารณาเรื่องการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้อง และให้จัดส่งรายงานการประชุม สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นบริษัทปี ๒๕๔๒ ภายในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ โดยส่งถึงบ้านเลขที่ ๑๕๙/๑ ถนนศรี ธรรมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ ๘๐๐๐๐ ซึ่งเป็นที่ตั้ง ของสำนักงานบริษัทตามที่ได้จดทะเบียนไว้ปรากฏว่า ที่ทำการไปรษณีย์นครศรีธรรมราชส่งคืนผู้ฝาก โดยแจ้ง เหตุขัดข้องที่นำจ่ายผู้รับไม่ได้ว่า "ไม่มีผู้รับตามเจ้าหน้าที่"

๑.๑.๓ กรมสรรพากรมีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผล การตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ถูกผู้ถูกร้องดำรง ตำแหน่งรัฐมนตรี ว่า ไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ภ.ง.ด. ๕๐ และภ.ง.ด. ๕๑ ของบริษัทศิรินคร การท่องเที่ยว จำกัด ในช่วงเวลาดังกล่าว

๑.๑.๔ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราชมีหนังสือลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๔ ถึงประธาน ศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบเกี่ยวกับบริษัทศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ในช่วงเวลาตั้งแต่ผู้ถูกร้องเข้า ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีจนถึงวันที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภา ดังนี้

๑.๑.๔.๑ ในช่วงระหว่างวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ถึงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ ตามเอกสารทางทะเบียน ปรากฏว่า มีชื่อผู้ถูกร้องเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว

๑.๑.๔.๒ ในช่วงระหว่างวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ถึงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ ไม่ มีที่ทำการของบริษัทตั้งอยู่ในอาคารเลขที่ ๑๕๙/๑ ถนนศรีธรรมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช อันเป็นสถานที่ซึ่งระบุในทะเบียนว่า เป็นที่ตั้งสำนักงานของบริษัท รวมทั้งไม่มีพนักงาน ปฏิบัติงานประจำ

๑.๑.๔.๓ จากการตรวจสอบเอกสารทางทะเบียน ปรากฏว่า บริษัทไม่เคยส่งงบการเงิน ประจำต่อสำนักงานทะเบียนฯ จึงไม่ทราบว่ามีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นทุกระยะเวลาสิบสองเดือนตามที่กฎหมาย กำหนดหรือไม่

๑.๑.๔.๔ บริษัทศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ยังไม่ได้จดทะเบียนเลิกบริษัท และนาย ทะเบียนไม่ได้ขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง

๒. กรณีนายอาทิตย์ อุไรรัตน์

๒.๑ นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ชี้แจงว่า

๒.๑.๑ ผู้ถูกร้องเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทต่าง ๆ รวมสิบสามบริษัทต่อมา เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ทำหนังสือถึงประธานกรรมการบริษัทต่าง ๆ ทั้งสิบสามบริษัทขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการที่ดำรงอยู่ในแต่ละบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ต่อมาบริษัทต่าง ๆ ดำเนิน

การจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้อง ต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร รวมสิบบริษัท จึงไม่มีชื่อผู้ถูกร้องเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวอีกต่อไป คงมีเพียงสามบริษัทที่ยังไม่ได้ดำเนินการ คือ (๑) บริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด (๒) บริษัท เอ. โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และ (๓) บริษัท ริงสิตน้ำผลไม้ จำกัด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการของทั้งสามบริษัท ยังไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากกรรมการของผู้ถูกร้อง ต่อสำนักงานทะเบียนฯ ทั้งนี้ ผู้บริหารและพนักงานบริษัทรวมทั้งผู้ถูกร้อง ต่างเข้าใจว่า มีการดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้อง ต่อสำนักงานทะเบียนฯ แล้ว

๒.๑.๒ ผู้ถูกร้องเห็นว่า การทำหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสิบสามบริษัท แล้ว ย่อมมีผลตามกฎหมายทันทีเมื่อหนังสือขอลาออกดังกล่าวถึงประธานกรรมการบริษัท ประกอบกับการดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องในบริษัทดังกล่าวต่อสำนักงานทะเบียนฯ นั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของบริษัทที่จะต้องไปดำเนินการ เมื่อผู้ถูกร้องทำหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทพร้อมกันในวันเดียวกัน ย่อมรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒ จึงไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกข้อกล่าวหาของผู้ร้อง

๒.๑.๓ ในกรณีบริษัท เอ. โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด มีหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๓ ระบุว่า กรรมการบริษัทมีหนึ่งคน คือ นางบุญนำ อุไรรัตน์ และกรณีบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด มีหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนฯ ออกให้ ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ ระบุว่า กรรมการบริษัทมีสองคน คือ นายประสิทธิ์ อุไรรัตน์ และนายอภิวัฒน์ อุไรรัตน์ โดยกรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัทได้ คือ นายอภิวัฒน์ อุไรรัตน์

๒.๒ นางบุญนำ อุไรรัตน์ ประธานกรรมการบริษัท เอ. โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัดมีหนังสือลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัท เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ คือ (๑) หนังสือขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท เอ. โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด ของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒ (๒) รายงานการประชุมกรรมการ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๒ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้อง และเห็นชอบการโอนหุ้นของผู้ถูกร้อง จำนวน ๑๙,๗๐๐ หุ้น ให้แก่บุคคลอื่นทั้งหมด และ (๓) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นประจำปี ๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๓ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้ผู้ถูกร้อง ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตามความประสงค์ รวมทั้งรับทราบการโอนหุ้นของผู้ถูกร้อง จำนวน ๑๙,๗๐๐ หุ้น

๒.๓ นายประสิทธิ์ อุไรรัตน์ ประธานกรรมการบริษัทบ้านอาทิตย์ จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัท เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ คือ (๑) หนังสือขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทบ้านอาทิตย์ จำกัด ของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒ (๒) รายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๒ ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ผู้ถูกร้องลาออกได้ตามประสงค์ กับทั้งมีมติให้โอนหุ้นของผู้ถูกร้องให้แก่บุคคลอื่น ๑๗,๕๐๐ หุ้น คงเหลือเพียง ๒,๕๐๐ หุ้น และ (๓) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นประจำปี ๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๓ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์เห็นชอบให้ผู้ถูกร้องลาออกได้ตามประสงค์ รวมทั้งโอนหุ้น ๑๗,๕๐๐ หุ้น ให้แก่บุคคลอื่น และคงเหลือหุ้นไว้เพียง ๒,๕๐๐ หุ้น

๒.๔ ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงบริษัท ริงสิตน้ำผลไม้ จำกัด ให้จัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้อง เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลภายในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ได้แก่ (๑) หนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง (๒) รายงานการประชุมกรรมการบริษัท ที่มีการพิจารณาเรื่องของผู้ถูกร้อง และ (๓) รายงานการประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้นของบริษัท ปี ๒๕๔๒ โดยส่งถึงบ้านเลขที่ ๓/๒๗๕ หมู่ที่ ๑ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานบริษัท ตามที่ได้จดทะเบียนไว้ มีผู้รับหนังสือดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๓ ปรากฏตามหลักฐานใบตอบรับของไปรษณีย์ที่ส่งคืนศาล แต่ไม่ปรากฏว่า บริษัทได้จัดส่งเอกสารใด ๆ ให้กับศาลภายในเวลาที่กำหนด

๑.๕ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๔ ชี้แจงเพิ่มเติม กรณีบริษัทรังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ว่า

๒.๕.๑ เมื่อประมาณปี ๒๕๓๒ - ๒๕๓๓ ชาวสวนส้มรังสิต ซึ่งเป็นแหล่งปลูกส้มมากที่สุดในประเทศไทย ประสบปัญหาาราคาส้มตกต่ำ (ราคาในขณะนั้นกิโลกรัมละ ๓ - ๕ บาท) ชาวสวนส้มจึงรวมตัวกันเพื่อจะจัดตั้งโรงงานน้ำผลไม้ขึ้น เพื่อการส่งออกและจำหน่ายภายในประเทศ โดยเชิญผู้ถูกร้องเป็นประธาน ผู้ถูกร้องตอบตกลง และมอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท รวมทั้งขอรับการสนับสนุนด้านการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หากได้รับการสนับสนุนก็จะดำเนินการต่อไป โดยเชิญผู้สนใจจากญี่ปุ่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกามาร่วมลงทุน ต่อมา ได้รับแจ้งจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนว่า ไม่สามารถให้การส่งเสริมในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีได้ พื้นที่ที่ใกล้เคียงที่สุดที่จะให้การส่งเสริมได้ คือ จังหวัดสระบุรี แต่ก็ไกลจากแหล่งปลูกส้ม และผิดวัตถุประสงค์ของผู้เริ่มโครงการที่ต้องการสร้างโรงงานในจังหวัดปทุมธานี

๒.๕.๒ ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั่นเอง เกิดน้ำท่วมหนักในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ชาวสวนส้มรังสิตได้รับความเสียหายเกือบแสนไร่ ผลผลิตลดลง ราคาส้มจึงสูงขึ้นถึงกิโลกรัมละ ๑๕ - ๒๐ บาท ชาวสวนส้มจึงไม่มีความเดือดร้อนในเรื่องราคาอีกต่อไป อีกทั้งมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นจนเกินจะลงทุนได้ในขณะนั้น ประกอบกับบริษัทไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ผู้เริ่มโครงการเห็นว่า ไม่ควรดำเนินการจัดตั้งโรงงานน้ำผลไม้ต่อไป จึงตกลงเลิกกิจการที่เตรียมไว้ทั้งหมด

๒.๕.๓ ผู้ถูกร้องมอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการจดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว เพิ่งมาทราบในภายหลังว่า ผู้ได้รับมอบหมายมิได้ดำเนินการให้เป็นที่ยอมรับ และเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ก็หาไม่พบ แต่ก็ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากความเป็นกรรมการบริษัท และมอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องไปดำเนินการแล้ว

๒.๖ กรมสรรพากรมีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๔ แจ้งผลการตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คุณถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่า ไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ภ.ง.ด. ๕๐ และ ภ.ง.ด. ๕๑ ของบริษัทรังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ในช่วงเวลาดังกล่าว๓. กรณีนาย สุวัจน์ ลิปตพัลลภ

๓.๑ นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า

๓.๑.๑ เคยเป็นกรรมการบริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด และบริษัท เคนซิง คอนสตรัคชั่น จำกัด ตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๓๐ และ ๒๕๓๓ ตามลำดับ แต่ได้ยื่นหนังสือลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ ถึงคณะกรรมการบริษัทดังกล่าว ขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ เนื่องจากได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในคณะรัฐมนตรีที่มีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

๓.๑.๒ หลังจากยื่นหนังสือขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัททั้งสองแล้ว ก็ไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการบริษัท ไม่เคยเข้าไปบริหารหรือจัดการในกิจการบริษัท ไม่เคยเข้าร่วมประชุม ออกคำสั่ง หรือกระทำการอันเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจของบริษัททั้งสองในฐานะกรรมการบริษัท การที่ผู้ถูกร้องยื่นหนังสือขอลาออกจากความเป็นกรรมการบริษัททั้งสองแล้ว แม้ว่ากรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทจะละเลยมิได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัทก็ตาม ผู้ถูกร้องเห็นว่า พันธสถานภาพจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองตามกฎหมายแล้ว นับแต่วันที่แสดงเจตนาและยื่นหนังสือขอลาออกเป็นต้นไป

๓.๑.๓ เมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชน ได้ตรวจสอบเอกสารทางทะเบียนที่กระทรวงพาณิชย์ พบว่า บริษัททั้งสองยังไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ ตามหนังสือขอลาออกของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องจึงมีหนังสือถึงกรรมการผู้จัดการบริษัททั้งสอง ขอให้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ ปรากฏว่า บริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด และบริษัท เคนซิง คอนสตรัคชั่น จำกัด จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ โดยถอนชื่อผู้ถูกร้องออกจากรายชื่อกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๒ และวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ตามลำดับ

๓.๑.๔ เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกายกตำแหน่งแทนราษฎรเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ มีผลทำให้รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) ดังนั้น ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลง ด้วยเหตุนี้คำร้องของสมาชิกวุฒิสภาที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องได้สิ้นสุดลงแล้วนั้นจึงไม่มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจำต้องหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอีกต่อไป เพราะความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงแล้ว จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยกคำร้องดังกล่าว

๓.๒ นายประพจน์ รักษารมณ กรรมการผู้จัดการบริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๒๕๓๓ แต่หาต้นฉบับเอกสารการลาออกไม่พบ เนื่องจากได้รับมานานกว่าสิบปี ไม่ทราบว่า จัดเก็บไว้ที่ไหน อย่างไร ประกอบกับมีการย้ายสำนักงาน และเอกสารของบริษัทมีจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม บริษัทยืนยันว่า ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากรัฐแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๕๓๓ และผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการประกอบกิจการของบริษัท และเป็นความผิดพลาดของบริษัท ที่ไม่ได้ไปดำเนินการยื่นจดทะเบียนต่อกระทรวงพาณิชย์ให้เสร็จสิ้นในขณะนั้น ส่วนเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการและรายงานการประชุมประจำปีผู้ถือหุ้นบริษัท บริษัทไม่มี เพราะบริษัทไม่เคยเรียกประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องและผู้ถูกร้องขอลาออก ไม่เคยเรียกประชุมสามัญผู้ถือหุ้นประจำปี เนื่องจากบริษัทมีขนาดเล็ก จึงจัดทำเอกสารเท่าที่จำเป็นเกี่ยวกับทางธุรกิจ

ต่อมา บริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๔ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ได้ตรวจสอบและค้นหาต้นฉบับหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ยื่นไว้ ตั้งแต่วันที่ ๒๕๓๓ อย่างละเอียดแล้วไม่พบ คาดว่า คงสูญหายในช่วงที่บริษัทเคยแบ่งพื้นที่บางส่วนให้บริษัทอื่นเช่า ช่วง จึงได้แจ้งความลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจนครบาลสามเสน เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๔ และยืนยันว่า ผู้ถูกร้องขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ เมื่อบริษัทได้รับหนังสือขอลาออกของผู้ถูกร้อง นายประพจน์ รักษารมณ ในฐานะกรรมการผู้จัดการได้ลงลายมือชื่อรับทราบการขอลาออกในวันเดียวกันนั้น รวมทั้งบริษัทได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัท โดยถอนชื่อผู้ถูกร้องออกจากรายชื่อกรรมการบริษัท ต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครแล้ว เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

๓.๓ นายเคนโซ ยามาโมโตะ กรรมการผู้จัดการบริษัทเคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากรายชื่อกรรมการบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ โดยบริษัทได้รับทราบการลาออกแล้ว แต่ไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการให้แล้วเสร็จตั้งแต่ขณะนั้น เพราะกรรมการผู้จัดการเป็นชาวต่างชาติ ไม่ทราบกฎระเบียบ และวิธีการจัดการบริษัทในประเทศไทยมากนัก อย่างไรก็ตาม เมื่อได้รับแจ้งจากผู้ถูกร้องอีกครั้งหนึ่งเมื่อประมาณเดือนตุลาคม ๒๕๔๓ บริษัทได้ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกของผู้ถูกร้องที่กระทรวงพาณิชย์เรียบร้อยแล้ว ส่วนต้นฉบับหนังสือขอลาออกของผู้ถูกร้องยังค้นหาไม่พบ จึงขอเวลาอีกสามสัปดาห์ เพื่อการค้นหา สำหรับรายงานการประชุมกรรมการบริษัทที่พิจารณาเรื่องและผู้ถูกร้องขอลาออกจากรายชื่อกรรมการบริษัท และรายงานการประชุมประจำปีผู้ถือหุ้นบริษัทนั้น บริษัทไม่ได้จัดทำ เพราะบริษัทไม่เคยจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าว และไม่เคยจัดให้มีการประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้นเลย นอกจากกรณีที่จะต้องชี้แจงเอกสารรายงานการประชุมเพื่อประกอบเรื่องงานทางธุรกิจ

ต่อมา บริษัทเคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๔ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ได้ตรวจสอบและพบต้นฉบับหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้อง ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ แล้ว เก็บรวมอยู่ในชุดเอกสารเก่าของบริษัท จึงจัดส่งต้นฉบับหนังสือดังกล่าวมาเพื่อประกอบการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยยืนยันว่า เป็นต้นฉบับเอกสารที่บริษัทได้รับไว้ในวันที่ที่ระบุในหนังสือนั้น และได้จัดเก็บไว้ที่บริษัทจริง นอกจากนี้ นายเคนโซ ยามาโมโตะ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทแจ้งด้วยว่า ยังจำได้และยืนยันว่า เป็นผู้รับหนังสือขอลาออกไว้ โดยลงลายมือชื่อรับทราบในสำเนาหนังสือขอลาออก และส่งคืนสำเนาหนังสือนั้นให้แก่ผู้ถูกร้องเป็นหลักฐานด้วย เพียงแต่หลังจากนั้นไม่ได้ดำเนินการอย่างใดอีก จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ ได้รับหนังสือแจ้งจากผู้ถูกร้องให้ดำเนินการจดทะเบียนกรรมการลาออกให้ถูกต้องตามหนังสือขอลาออก บริษัทจึงไปจดทะเบียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ และแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

๓.๔ ในคราวศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังคำแถลงของคู่กรณีเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องแถลงโดยส่งเอกสารต่อศาลยืนยันข้อเท็จจริงตามที่ชี้แจงแล้ว และเพิ่มเติมด้วยว่า เมื่อประมาณเดือนสิงหาคม ๒๕๓๓ เมื่อทราบว่า จะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในสมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการตรวจสอบบริษัททั้งหลายที่มีชื่อตนเองเป็นผู้ถือหุ้น เป็นกรรมการ หรือเกี่ยวข้อง พบว่า นอกจากบริษัททั้งสองดังกล่าวตามคำร้องของผู้ร้องแล้ว ยังมีบริษัทพาสซ ดิวเวลลอปเม้นท์ จำกัด บริษัทมิสซ จำกัด บริษัทจรัสเกียรติศักดิ์ จำกัด และบริษัทพัสพุด จำกัด ซึ่งผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือขอลาออกต่อบริษัทดังกล่าว และบริษัทเหล่านั้นดำเนินการจดทะเบียนถอนชื่อผู้ถูกร้องออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว

ในขณะที่เดียวกัน นายประพจน์ รักอารมณ กรรมการผู้จัดการบริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด และนายเคนโซ ยามาโมโตะ กรรมการผู้จัดการบริษัทเคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด ส่งคำแถลง ประกอบการสืบพยาน ต่อศาล และเบิกความยืนยันว่า ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากกรรมการบริษัททั้งสองแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ และพยานทั้งสองได้ลงลายมือชื่อรับทราบการขอลาออกแล้ว รวมทั้งยืนยันว่า ผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ หรือการประกอบธุรกิจของบริษัทอีก ๔. กรณีคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์

๔.๑ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า

๔.๑.๑ บริษัทปริสมา อินโฟ จำกัด จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม

๒๕๓๗ มีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ ๔/๑๙ ซอยเย็นอากาศ ๑ ถนนนางลิ้นจี่ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร โดยเพื่อนรุ่นน้อง ที่สำเร็จการศึกษาจากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกันก่อตั้งขึ้น และแต่งตั้งให้ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการด้วยคนหนึ่ง ร่วมกับกรรมการอื่นอีกห้าคน คือ นางปณิตดา เลิศล้ำอำไพ นางสาว ศันสนีย์ โกสิย นายปรีดี ขวัญงามนางจระวย จันทร์ทอง และนางสาวพาฝัน ศุภวานิช อย่างไรก็ตาม นับแต่ตั้งบริษัทเป็นต้นมา บริษัทไม่เคยดำเนินธุรกิจใด ๆ เลย ต่อมาประมาณปี ๒๕๓๙ ผู้ถูกร้องได้แจ้งด้วยวาจาต่อ กรรมการบริษัทสองคน คือ นางปณิตดา ฯ และนางสาวพาฝัน ฯ ว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท และโอนหุ้นให้แก่นางสาวพาฝัน ฯ แล้ว จึงไม่ขอเกี่ยวข้องกับบริษัทอีก เพราะไม่มีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ ต่อมา กรรมการบริษัทอีกห้าคน ตกลงกันว่า จะจดทะเบียนเลิกบริษัท เพราะเห็นว่า ไม่มีการจ้างพนักงาน ไม่มีทรัพย์สินใด ๆ และบริษัทไม่มีรายได้ ปี ๒๕๔๐ ก่อนเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้ โทรศัพท์สอบถามนางสาวพาฝัน ฯ ว่า จัดการเรื่องการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องเรียบร้อยแล้ว หรือไม่ ได้รับแจ้งว่า บริษัทเลิกไปนานแล้ว ผู้ถูกร้องจึงเข้าใจและเชื่อโดยสุจริตว่า บริษัทเลิกไปแล้ว ประกอบกับก่อนหน้านั้น เมื่อประมาณปี ๒๕๓๙ ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อกรรมการบริษัทสองคนแล้ว ถือว่า มีผลนับแต่ผู้รับการแสดงเจตนาทราบการแสดงเจตนาดังกล่าว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๔ หลังจากนั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับบริษัทอีก และนับแต่ก่อตั้งบริษัทจนถึงปัจจุบัน ผู้ถูกร้องไม่เคยได้รับผลประโยชน์ ไม่เคยได้รับเงินปันผลหรือค่าตอบแทนจากบริษัท เนื่องจากบริษัทไม่ได้ประกอบกิจการ และไม่มียาไรได้

๔.๑.๒ ผู้ถูกร้องเข้าใจว่า การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติว่า รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งใดในทางหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันมิได้ นั้น มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันและปิดกั้นมิให้นักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี อาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ หรือเข้าไปเพื่อเอื้อประโยชน์ในทางหุ้นส่วนหรือบริษัทเอกชนที่ตนเข้าไปมีส่วนได้เสีย หรือเข้าไปดำรงตำแหน่ง ซึ่งต้องเป็นทางหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ประกอบกิจการหรือดำเนินธุรกิจ มิได้หมายความว่ารวมถึงทางหุ้นส่วนหรือบริษัทที่มีได้ประกอบธุรกิจ หรือไม่มีการดำเนินกิจการใด ๆ ดังเช่น บริษัทปริสมา อินโฟ จำกัด

๔.๑.๓ อย่างไรก็ตาม เมื่อปรากฏว่า บริษัทดังกล่าวยังมีอยู่ แม้จะอยู่ระหว่างการขอลาเลิกบริษัทให้ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ถูกร้องได้ยื่นหนังสือลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ถึงกรรมการบริษัทปริสมา อินโฟ จำกัด ยื่นรับการลาออกที่เคยแจ้งด้วยวาจาจากกรรมการบริษัทสองคน เมื่อประมาณปี ๒๕๓๙

๔.๒ ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า โอนหุ้นทั้งหมดให้แก่ นางสาวพาฝัน ฯ เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๓๙ แล้ว ส่วนบริษัทปริสมา อินโฟ จำกัด ได้จดทะเบียนเลิกบริษัท โดยมติของที่ประชุมกรรมการ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๙ และได้มีการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีของบริษัท คือ นางสาวพาฝัน ฯ จนในที่สุดนายทะเบียนได้ออกหนังสือรับรองการเลิกบริษัท เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

๔.๓ ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงบริษัท ปริสมา อินโฟ จำกัด ให้จัดส่งเอกสารหลักฐานการลาออกจากการของของผู้ถูกร้อง รายงานการประชุมกรรมการบริษัทที่พิจารณาเรื่องของผู้ถูกร้อง และรายงานการประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้นบริษัท ปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๒ ภายในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ โดยส่งถึงบ้านเลขที่ ๔/๑๙ ซอยเย็นอากาศ ๑ ถนนนางลิ้นจี่ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานบริษัทตามที่ได้จดทะเบียนไว้ ปรากฏว่า พลจ. ยานนาวา ส่งคืนผู้ฝาก โดยแจ้งเหตุขัดข้องที่น่าจ่ายผู้รับไม่ได้ว่า "ไม่มีผู้รับตามเจ้าหน้าที่"

๔.๔ กรมสรรพากรมีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่า พบแบบ ภ.ง.ด. ๕๑ ของบริษัทปริสมา อินโฟ จำกัด เฉพาะในปี ๒๕๔๐ ส่วนปี ๒๕๔๑ และปี ๒๕๔๒ ไม่พบ ส่วนแบบ ภ.ง.ด. ๕๐ ไม่พบ ทั้งในปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๔๑ และปี ๒๕๔๒

๕. กรณีนายพิเชษฐ พันธุ์ชาติกุล

๕.๑ นายพิเชษฐ พันธุ์ชาติกุล ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า

๕.๑.๑ บริษัทพินัยประสิทธิ์ จำกัด จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๒๔ ตั้ง

อยู่เลขที่ ๒๕ หมู่ที่ ๑ ถนนราษฎร์บูรณะ แขวงราษฎร์บูรณะ เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านหน้าติดถนนราษฎร์บูรณะ ด้านหลังติดแม่น้ำเจ้าพระยา ดำเนินกิจการนำเข้าไม้ซุงจากประเทศอินโดนีเซีย เข้ามาเลื่อยแปรรูปจำหน่ายในประเทศไทย เมื่อรัฐบาลอินโดนีเซียมีกฎหมายห้ามส่งไม้ซุงออกนอกประเทศ บริษัทต้องหาไม้ซุงจากภายในประเทศเพื่อป้อนโรงเลื่อย และดำเนินการขาดทุนตลอดมา จนหมดทุนในปี ๒๕๒๗ และเลิกกิจการในที่สุดเมื่อปี ๒๕๒๘ โดยส่งงบการเงินครั้งสุดท้าย เมื่อปี ๒๕๒๘ หลังจากนั้นไม่ได้ดำเนินการใด ๆ ปัจจุบันไม่มีผู้บริหาร ไม่มีทรัพย์สิน ไม่มีสำนักงานให้ติดต่อได้ คณะกรรมการและผู้ถือหุ้นเคยมีมติร่วมกันให้เลิกกิจการ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ ผู้ถูกร้องจึงเข้าใจว่า จดทะเบียนเลิกบริษัทไปแล้ว หรือมีเจ้านายทะเบียนจำหน่ายเป็นบริษัทร้างไปนานแล้ว ไม่ทราบว่ายังมีทะเบียนบริษัทค้างอยู่จนบัดนี้

๕.๑.๒ เมื่อบริษัทพินัยประสิทธิ์ จำกัด หยุดดำเนินการทั้งหมด และตกลงเลิกกิจการในปี ๒๕๒๘ ได้มอบหมายให้นายอุเทน วรกุลชัย กรรมการผู้จัดการไปดำเนินการเลิกบริษัท แต่ต่อมา นายอุเทน ฯ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๖ ส่วนกรรมการอื่น ๆ ได้แก่ นายวิบูลย์ โมทนิยชาติ และนายแสงชัย แซ่เจี๋ย ได้ย้ายถิ่นที่อยู่ไปหลายปีแล้ว ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า ก่อนถึงแก่กรรม นายอุเทน ฯ ยังไม่ได้ไปดำเนินการเลิกบริษัท อยากรู้ก็ตาม บริษัทนี้ไม่มีแล้ว โรงเลื่อยและสำนักงานของบริษัทถูกรื้อถอนไปหมดสิ้นแล้ว สถานที่ที่เคยเป็นที่ตั้งบริษัทดังกล่าว ปัจจุบันเป็นที่ประกอบกิจการอุตสาหกรรมอื่น ๆ ผู้ถูกร้องไม่เคยเกี่ยวข้องกับบริษัทอีกหลังจากปี ๒๕๒๘ เป็นต้นมา

๕.๑.๓ มีข้อสังเกตตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ออกให้ ณ วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๓ เป็นหมายเหตุข้อควรทราบ ว่า "นิติบุคคลนี้ขาดส่งงบการเงินปี ๒๕๔๒" ซึ่งแท้จริงไม่ได้ส่งงบการเงินตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ ติดต่อกันจนถึงปี ๒๕๔๒ และข้อควรทราบยังระบุต่อไปอีกว่า "หนังสือติดต่อของกองบัญชีธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า ตามที่แจ้งที่ได้จดทะเบียนไว้ ปรากฏว่า ไปรษณีย์ส่งคืน"

๕.๒ ผู้ถูกร้องแถลงต่อศาล และอ้างตนเองเป็นพยานในคราวศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณา เพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณี เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔ ยืนยันตามคำชี้แจงเดิม และแถลงเพิ่มเติมว่า สรรพบัญชี สรรพเอกสาร ที่อยู่ในการดูแลของนายอุเทน ฯ จนกระทั่งบัดนี้ ไม่สามารถตามหาได้อีก เพราะทายาทนายอุเทน ฯ ไม่เคยรู้เรื่องกิจการของพ่อ ที่ยังมีชื่อผู้ถูกร้องค้างอยู่ในทะเบียน ก็เพราะด้วยความไม่ทราบ และไม่ได้รับเจตนาจงใจที่จะคงชื่อไว้ในบริษัทเพื่อประโยชน์ใด ๆ แก่บริษัทหรือแก่ผู้ถูกร้อง ไม่มีเจตนาใด ๆ ที่จะหลีกเลี่ยงกระทำการที่ผิดกฎหมาย ถ้าเจ้าหน้าที่กรมทะเบียนการค้าจะรับรอง ยืนยันได้ว่า บริษัทนี้ไม่มีการส่งมอบงบดุลตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ ไม่เคยมีการเคลื่อนไหวทางบัญชีหรือทางเอกสารใด ๆ กับทางราชการติดต่อกันจนกระทั่งถึงบัดนี้ การติดต่อกับทางบริษัทหรือโรงเลื่อยก็ดี ในทางเอกสารก็ดี ในทางราชการก็ดี ไม่สามารถติดต่อได้ เพราะบริษัทนี้ไม่มีสถานที่ประกอบการ ไม่มีกิจการ ไม่มีตัวตนอยู่แล้ว เหมือนกับที่ผู้ถูกร้องติดต่อไม่ได้ในขณะนี้ ผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจสืบพยานใด ๆ ต่อไป

๕.๓ กรมสรรพากรมีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ถูกผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ว่า ไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ภ.ง.ด. ๕๐ และ ภ.ง.ด. ๕๑ ของบริษัทพินัยประสิทธิ์ จำกัด ในช่วงเวลาดังกล่าว

๖. กรณีหม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร

๖.๑ หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ถูกร้อง มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า

๖.๑.๑ ห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม จดทะเบียนเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ มีเงินลงทุน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท มีพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมภักดิ์ เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด ลงหุ้นด้วยเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท และผู้ถูกร้อง เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด และดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ ลงหุ้นด้วยเงิน ๙๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาปี ๒๕๓๔ ห้าง ฯ ได้เพิ่มเงินลงทุนเป็น ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

โดยพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมมาภินันท์ ลดเงินลงทุนลงเหลือ ๑๐,๐๐๐ บาท ผู้ถูกร้องรับโอนเงินลงทุน ๙๐,๐๐๐ บาท และเพิ่มเงินลงทุนอีก ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒,๙๙๐,๐๐๐ บาท ต่อมาวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องขอลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ กับพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมมาภินันท์ ผู้เป็นหุ้นส่วน เพื่อเข้ารับตำแหน่งทางการเมือง ขณะนั้นห้าง ฯ ได้หยุดประกอบกิจการแล้ว และในที่สุดหม่อมราชวงศ์วิโรส บริพัตร ตกลงเข้ามาเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบและดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม หยุดประกอบกิจการตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ มียอดขาดทุนสะสมถึงปี ๒๕๔๒ เป็นเงิน ๙๔๒,๔๖๒.๘๘ บาท ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และไม่เคยได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์หรือผลกำไรจากห้าง ฯ เลย

๖.๑.๒ บริษัทงามดูพลี จำกัด จดทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๒๑ มีทุนจดทะเบียน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งเป็น ๑๐,๐๐๐ หุ้น มูลค่าหุ้นละ ๑๐๐ บาท ต่อมาวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๔ บริษัทได้เพิ่มทุนจดทะเบียนเป็น ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยผู้ถูกร้องและนายวีรพิชัย สารกิจปรีชา ได้นำเงินมาช่วยลงทุนให้แก่บริษัทเพื่อช่วยเหลือนายลลิตีวัฒน์ โปษยานนท์ จึงได้เข้าดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท ต่อมา บริษัทมีปัญหาด้านการเงินอย่างมาก มีผลการประกอบการขาดทุน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ เนื่องจากความไม่โปร่งใสในการบริหารงานของนายลลิตีวัฒน์ ฯ ทำให้นายวีรพิชัย ฯ ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ในปี ๒๕๓๖ ส่วนผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทกับนายลลิตีวัฒน์ ฯ กรรมการผู้จัดการ เมื่อต้นปี ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่บริษัทได้หยุดประกอบกิจการแล้ว ต่อมาวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๐ นายลลิตีวัฒน์ ฯ ได้ขายอาคารที่ทำการของบริษัทเลขที่ ๓๒๑/๓ ถนนนางลิ้นจี่ แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพ ฯ ให้แก่บุคคลภายนอก และบุคคลภายนอกผู้ซื้อได้ใช้อาคารดังกล่าวเป็นสถานที่ประกอบการค้าประเภทซัก อบ รีด เสื้อผ้า มีชื่อร้านว่า "รีอช เฮาส์ ซัก อบ รีด"

เมื่อมีการตรวจสอบผู้ถูกร้อง กรณีดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด ผู้ถูกร้องพบว่า หลังจากผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด ในปี ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นช่วงที่บริษัทหยุดประกอบกิจการแล้ว นายลลิตีวัฒน์ ฯ ได้เดินทางไปทำงานและพักอาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยนายลลิตีวัฒน์ ฯ ไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง รวมทั้ง การขอจดทะเบียนเลิกบริษัทงามดูพลี จำกัด ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด แล้ว รวมทั้งบริษัทได้ปิดกิจการไปแล้ว ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ ก่อนที่ผู้ถูกร้องตัดสินใจทำงานด้านการเมือง ย่อมหมายถึงการสิ้นสุดอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งกรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด ด้วย

๖.๑.๓ บริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด จดทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๓๒ มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรก ๕๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาปี ๒๕๓๔ ได้เพิ่มทุนจดทะเบียนเป็น ๓๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท มูลนิธิจุมภฏ - พันธุ์ทิพย์ ในฐานะผู้ให้บริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด เข้าที่ดินเพื่อทำโครงการ เป็นผู้ถือหุ้นร้อยละ ๑๐ ของทุนจดทะเบียน ในปี ๒๕๓๕ ผู้ถูกร้องและนายเอนก ศรีชีวะชาติ ในฐานะประธานกรรมการและเหรียญกของมูลนิธิจุมภฏ - พันธุ์ทิพย์ ได้รับเกียรติจากบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ให้เข้าเป็นกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๕ รวมกรรมการทั้งสิ้นห้าคน ตามข้อบังคับของบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด กรรมการจะต้องออกจากตำแหน่ง โดยจำนวนหนึ่งในสาม เมื่อมีการประชุมสามัญครั้งแรกในทุก ๆ ปี ต่อไป โดยกรรมการผู้ออกไปนั้นอาจได้รับเลือกเข้ารับตำแหน่งอีกได้

การมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ตามที่มีการร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ นั้น ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า นับตั้งแต่ครบวาระและออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท เมื่อปี ๒๕๓๗ บริษัทไม่เคยติดต่อให้ผู้ถูกร้องและนายเอนก ฯ เข้าร่วมประชุมกรรมการบริษัทอีกเลย รวมทั้งไม่มีการแจ้งให้ทราบถึงการแต่งตั้งผู้ถูกร้องและนายเอนก ฯ กลับเข้าเป็นกรรมการบริษัทอีกแต่อย่างใด จึงถือว่า ผู้ถูกร้องและนายเอนก ฯ หมดยุทธการดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ แล้ว

๖.๑.๔ ตามเอกสารประกอบคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง นายจตุรงค์ เตชะกำพูน และนายยุคล ภรมนตรี ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า การดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ของผู้ถูกร้องและนาย เอนก ฯ ได้ครบวาระไปแล้ว ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ และบริษัทได้ให้เกียรติเลือกบุคคลทั้งสองกลับ

เข้าดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท ทุกครั้งที่ครบวาระ แต่บริษัทไม่ได้ติดต่อแจ้งให้บุคคลทั้งสองทราบ ตั้งแต่เมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่งในปี ๒๕๓๗ และบริษัทไม่ได้ติดต่อให้บุคคลทั้งสองเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการอีกเลย จนกระทั่งปัจจุบัน เนื่องจากเห็นว่า บุคคลทั้งสองมีภารกิจหน้าที่ต้องรับผิดชอบมาก ส่วนบุคคลทั้งสองก็ไม่ได้ติดต่อกับบริษัทหรือกระทำการใด ๆ ในฐานะที่เกี่ยวกับความเป็นกรรมการบริษัท ตั้งแต่ครบวาระการออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท ในปี ๒๕๓๗ เป็นต้นมา เช่นเดียวกัน

๖.๒ หม่อมราชวงศ์วิโรส บริพัตร ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ ได้แก่ (๑) หนังสือขอลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม ของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ (๒) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นปี ๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ปี ๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๔๑ และปี ๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๒ และ (๓) รายงานการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น (ครั้งที่ ๑/๒๕๔๐) เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ผู้ถูกร้องลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ ได้ นับตั้งแต่วันที่อนุมัติเป็นต้นไป ๖.๓ นายยุคล ภรมนตรี ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ ประกอบด้วย (๑) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๐ (๒) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๑ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเป็นเอกฉันท์เลือกตั้งผู้ถูกร้อง และนายเอนก ศรีวิชะชาติ กรรมการบริษัทที่ถึงกำหนดพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กลับเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทอีกครั้งหนึ่ง และ (๓) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒

๖.๔ ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงบริษัทงามดูพลี จำกัด ให้จัดส่งเอกสารหลักฐานการขอลาออกจากกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง รายงานการประชุมกรรมการบริษัทที่พิจารณาเรื่องของผู้ถูกร้อง และรายงานการประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้นของบริษัท ปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๒ ภายในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ โดยส่งถึงบ้านเลขที่ ๓๒๑/๓๘ ถนนนางลิ้นจี่ แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานบริษัทตามที่ได้จดทะเบียนไว้ ปรากฏว่า ปณจ. ยานนาวา ส่งคืนผู้ฝาก โดยแจ้งเหตุขัดข้องที่น่าจ่ายผู้รับไม่ได้ว่า "ย้าย ไม่ทราบที่อยู่ใหม่"

๖.๕ ผู้ถูกร้องยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๔ ส่งเอกสารเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๖.๕.๑ สำเนาหนังสือแจ้งการโอนหุ้นบริษัทงามดูพลี จำกัด ระหว่าง ผู้ถูกร้อง (ผู้โอน) กับนายวีรพิชัย สารกิจปรีชา (ผู้รับโอน) ถึง นายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ กรรมการผู้จัดการ และนายก่องกั๊ววาน โปษยานนท์ กรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ซึ่งปรากฏว่า ไปรษณีย์ส่งคืนผู้ส่ง

๖.๕.๒ สำเนาหนังสือของผู้ถูกร้อง ถึง นายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ กรรมการผู้จัดการ บริษัทงามดูพลี จำกัด ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ เรื่อง ขอให้ดำเนินการแก้ไขทะเบียนบริษัทงามดูพลี จำกัด ซึ่งปรากฏว่า ไปรษณีย์ส่งคืนผู้ส่ง

๖.๕.๓ สำเนาหนังสือของนายวีรพิชัย สารกิจปรีชา ถึง นายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ กรรมการผู้จัดการบริษัทงามดูพลี จำกัด ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ เรื่อง ขอให้จดทะเบียนผู้ถือหุ้นบริษัทงามดูพลี จำกัด ซึ่งปรากฏว่า ไปรษณีย์ส่งคืนผู้ส่ง

๖.๕.๔ สำเนาหนังสือของนายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ ถึง ประธานบริษัทสวรรคนคร พร็อพเพอร์ตี้ส์ จำกัด ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๘ แจ้งขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ และกรรมการบริษัทสวรรคนคร พร็อพเพอร์ตี้ส์ จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๘

๖.๕.๕ สำเนาคำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนกรรมการบริษัทสวรรคนคร พร็อพเพอร์ตี้ส์ จำกัด ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ กรณีให้นายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ ออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทหนึ่งคน ๖.๕.๖ สำเนารายชื่อผู้ถือหุ้นบริษัทสวรรคนคร พร็อพเพอร์ตี้ส์ จำกัด ๖.๖ ในคราวศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณี เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องอ้างส่งเอกสารต่อศาล ดังนี้

๖.๖.๑ หมายถึง ๑๔ เป็นเอกสารเกี่ยวกับบริษัทพันธุทิพย์ พาร์ค จำกัด ได้แก่ หนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร หนังสือบริคณห์สนธิ บัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น และรายงานการประชุมผู้ถือหุ้น

๖.๖.๒ หมายถึง ๑๕ เป็นเอกสารเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม ได้แก่ หนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร งบดุล รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้น และสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติม

๖.๖.๓ หมายถึง ๑๖ เป็นเอกสารเกี่ยวกับบริษัทงามดูพลี จำกัด ได้แก่ หนังสือบริคณห์สนธิ บัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น งบดุล ข้อบังคับ หนังสือรับรอง หนังสือสัญญาขายที่ดิน คำร้อง (ของนายวิรัช พิทยะ สารกิจปรีชา กับพวก) ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๓ ขอให้ศาล (ศาลแพ่งกรุงเทพใต้) มีคำสั่งให้เลิกบริษัท งามดูพลี จำกัด เป็นคดีหมายเลขดำที่ ๑๑๘๓๒/๒๕๔๓ คำสั่งเรียกพยานเอกสารของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึง นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร และหนังสือสำนักบริการข้อมูลธุรกิจ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๔ ส่งเอกสารงบการเงินให้ศาลแพ่งกรุงเทพใต้

๗. กรณีนายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์

๗.๑ นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า

๗.๑.๑ เคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทอิมโพลีคซ์ จำกัด ตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ แล้วขอลาออกจากกรรมการบริษัทดังกล่าว โดยมีหนังสือลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๐ ถึงประธานกรรมการบริษัท ขอลาออกจากกรรมการบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๐ แต่มิใช่เป็นการขอลาออกเพื่อไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เพราะขณะนั้นพรรคการเมืองที่ผู้ถูกร้องสังกัดเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ต่อมา เมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ได้ส่งสำเนาหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่าง ๆ รวมถึงบริษัทอิมโพลีคซ์ จำกัด ให้เลขาธิการคณะรัฐมนตรีทราบด้วย ๗.๑.๒ เคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทโรแยล โฮลดีนส์ จำกัด ตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๒๙ ต่อมา มีหนังสือลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ถึงประธานกรรมการบริษัท ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ แต่มิใช่เป็นการขอลาออกเพื่อไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เพราะช่วงเวลาดังกล่าวห่างจากการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเกือบสิบ เดือน ต่อมา เมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ได้ส่งสำเนาหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว พร้อมทั้งการเป็นกรรมการบริษัทอื่น ๆ ให้เลขาธิการคณะรัฐมนตรีทราบด้วย

๗.๑.๓ เมื่อปรากฏข่าวว่า ผู้ถูกร้องยังคงมีชื่อเป็นกรรมการบริษัททั้งสองดังกล่าว ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานกรรมการบริษัททั้งสอง ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง และดำเนินการแก้ไขทางทะเบียน ซึ่งได้รับการชี้แจงจากบริษัทว่า ได้รับหนังสือขอลาออกตั้งแต่วันที่ ยื่นแล้ว แต่เป็นความบกพร่องของบริษัทเองที่ได้ดำเนินการแก้ไขทางทะเบียน อย่างไรก็ตาม บริษัททั้งสองได้ดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขรายชื่อกรรมการถูกต้องแล้ว ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ออกให้ ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

๗.๑.๔ การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสอง ในฐานะของกรรมการบริษัท ผู้ถูกร้องได้ดำเนินการโดยสุจริตและเป็นไปอย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยบริษัททั้งสองได้ยึดถือการขอลาออกของผู้ถูกร้องให้มีผลบังคับตั้งแต่วันที่บริษัททั้งสองได้รับหนังสือขอลาออก ดังนั้น แม้จะยังคงมีชื่อของผู้ถูกร้องในเอกสารทางทะเบียนมา เป็นกรรมการบริษัททั้งสอง แต่ในความเป็นจริงผู้ถูกร้องไม่มีสถานะเป็นกรรมการบริษัททั้งสองดังกล่าวแล้ว โดยผู้ถูกร้องไม่มีพันธะข้อผูกพัน หรือทำธุรกรรมใด ๆ ในฐานะกรรมการกับบริษัททั้งสองอีกเลย ๗.๒ นางสาวศุภลักษณ์ อัมพข กรรมการบริษัทอิมโพลีคซ์ จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัทเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ คือ

๗.๒.๑ หนังสือแจ้งการขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ของผู้ถูกร้องลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๐

๗.๒.๒ รายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๐ ซึ่งประชุมมีมติรับทราบ และอนุมัติการขอลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องและครั้งที่ ๒/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๓ ซึ่งที่ประชุมมีมติให้บริษัทดำเนินการแก้ไขทะเบียนที่กระทรวงพาณิชย์ ให้ตรงตามความเป็นจริงโดยด่วน และให้นำเสนอพิจารณาในที่ประชุมผู้ถือหุ้น

๗.๒.๓ รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๐ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๑ และครั้งที่ ๑/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒

๗.๒.๔ รายงานการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๓ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ดำเนินการแก้ไขระเบียบเกี่ยวกับการขอลาออกจากกรรมการของผู้ถูกร้องต่อกระทรวงพาณิชย์ให้ตรงตามความเป็นจริง

๗.๓ นางฤดีรัตน์ สังขะทรัพย์ กรรมการบริษัทโรแยล โฮลดีนส์ จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัทเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ คือ

๗.๓.๑ หนังสือแจ้งขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ของผู้ถูกร้องลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐

๗.๓.๒ รายงานการประชุมกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์รับทราบ และอนุมัติการขอลาออกของผู้ถูกร้อง และครั้งที่ ๓/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ดำเนินการจดทะเบียนการขอลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้อง ต่อกรมทะเบียนการค้าโดยเร่งด่วน

๗.๓.๓ รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นบริษัท ปี ๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๐ (ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์รับรองการขอลาออกของผู้ถูกร้อง) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นบริษัท ปี ๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๑ และรายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นบริษัท ปี ๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๔๒

๘. กรณีนายไชยา สะสมทรัพย์

๘.๑ นายไชยา สะสมทรัพย์ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า

๘.๑.๑ ได้ยื่นหนังสือลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ ถึงกรรมการผู้จัดการบริษัทโมบาย เทล จำกัด ขอลาออกจากการเป็นกรรมการตั้งแต่วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ โดยให้เหตุผลว่ามีธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอ ขอให้บริษัทสรรหาบุคคลแทน คณะกรรมการบริษัทในคราวประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๓๘ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ (มีกรรมการเข้าร่วมประชุม สามคน) มีมติเป็นเอกฉันท์ อนุมัติให้ผู้ถูกร้องลาออกจากราชการบริษัทได้ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ เป็นต้นไป

๘.๑.๒ ได้ยื่นหนังสือลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ถึงประธานกรรมการบริษัทสพีเรีย ออดิโอ จำกัด ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ โดยให้เหตุผลว่า จะเข้ารับตำแหน่งทางการเมือง เพื่อรับใช้ประเทศชาติ คณะกรรมการบริษัทในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ (มีกรรมการเข้าร่วมประชุมสามคน) มีมติรับทราบและเห็นชอบให้ผู้ถูกร้องลาออกจากราชการบริษัทได้

๘.๑.๓ นับแต่ขอลาออกแล้ว ผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือรู้เห็นกระทำการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริษัททั้งสอง แม้ปรากฏว่า บริษัทมิได้ดำเนินการแจ้งต่อทางราชการ ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกร้อง อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการร้องเรียนเกิดขึ้น ได้ติดต่อไปที่บริษัท และได้รับทราบว่า บริษัทได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไปดำเนินการแจ้งต่อทางราชการเกี่ยวกับเรื่องการขอลาออกของผู้ถูกร้องแล้ว แต่บริษัทมิได้ติดตาม ถือได้ว่า บริษัทไม่ได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของผู้ถูกร้อง และดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายให้ถูกต้อง จึงขอให้ศาลพิจารณาให้ความเป็นธรรมด้วย ๘.๒ นางวิลาวรรณ เถลิงศักดิ์เดช กรรมการผู้จัดการบริษัทโมบาย เทล จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัทเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ คือ (๑) หนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ (๒) รายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๓๘ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์อนุมัติให้ผู้ถูกร้องลาออกจากราชการบริษัทได้ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ และ (๓) รายงานการประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้นบริษัท เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๓

๘.๓ นายประสิทธิ์ เสกสรรค์ กรรมการผู้จัดการบริษัทสพีเรีย ออดิโอ จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัทเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ คือ (๑) หนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ (๒) รายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ซึ่งที่ประชุมมีมติรับทราบและเห็นชอบให้ผู้ถูกร้องลาออกจากการเป็นกรรมการ และ (๓) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ปี ๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ๘.๔ ในคราวศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณี เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๔ ๘.๔.๑ ผู้ถูกร้องนำพยานสองปาก เข้าเบิกความต่อศาล คือ (๑) นางวิลาวรรณ เถลิงศักดิ์เดช กรรมการผู้จัดการบริษัทโมบาย เทล จำกัด เบิกความรับรองหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง และรับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ (๒) นายวรศักดิ์ กมลโชติรส ประธานกรรมการบริษัทสพีเรีย ออดิโอ จำกัด เบิกความรับรองหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง และรับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒

๘.๔.๒ ผู้ถูกร้องส่งเอกสารต่อศาล ชี้แจงเพิ่มเติมว่า บริษัทโอบาย เทล จำกัด เป็นบริษัทในเครือญาติพี่น้อง ได้ยืมชื่อผู้ถูกร้องเป็นกรรมการเพื่อประโยชน์ในการติดต่อขอกู้ยืมเงิน เพราะขณะนั้นบริษัทขาดสภาพคล่อง อีกทั้งกรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัทได้ คือ นายเกษมศักดิ์ ไชยสุวรรณ ผู้ถูกร้องไม่มีส่วนร่วมและรู้เห็นการทำนิติกรรมใด ๆ ของบริษัท รวมตลอดถึงการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ไม่เคยเข้าร่วมประชุม บริษัทจะมีการประกอบกิจการ หรือทำการงานใด ๆ หรือไม่นั้น ผู้ถูกร้องไม่มีส่วนได้เสีย ตลอดจนไม่มีการรับเงินปันผล หรือผลประโยชน์อื่นใดจากบริษัททั้งสิ้น เมื่อผู้ถูกร้องทำหนังสือแจ้งกรรมการผู้จัดการบริษัทโอบาย เทล จำกัด เพื่อขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ บริษัทได้ประชุมกันและมีมติเห็นชอบ หลังจากนั้น ผู้ถูกร้องถือว่า ได้สิ้นผลผูกพันตามกฎหมายแล้ว บริษัทต้องดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อผู้ถูกร้องออกจากทะเบียนต่อไป เพราะเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ผู้ถูกร้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับและรู้เห็น ตลอดจนไม่อยู่ในภาวะที่จะกระทำตัวเอง

สำหรับบริษัทสุพีเรีย ออดิโอ จำกัด ในการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น เมื่อวันที่ ๙ และวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมจำนวนกรรมการบริษัท โดยให้กรรมการออกจากตำแหน่งหนึ่งคน และเข้าใหม่หนึ่งคน มีการเสนอชื่อผู้ถูกร้องเข้าเป็นกรรมการบริษัท โดยผู้ถูกร้องถูกยืมชื่อ โดยนายวราศักดิ์ กมลโชติรส เพื่อนสนิทกัน เพื่อประโยชน์ในการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์เท่านั้น เพราะขณะนั้นบริษัทขาดสภาพคล่อง ผู้ถูกร้องไม่มีส่วนรู้เห็นในการทำนิติกรรมใด ๆ ของบริษัท อีกทั้งไม่มีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นในหนังสือบริคณห์สนธิ ไม่เคยเข้าร่วมประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ไม่ว่าบริษัทจะมีการประกอบกิจการหรือทำการงานใด ๆ ก็ไม่มีส่วนได้เสีย ตลอดจนรับเงินปันผล หรือประโยชน์อื่นใดของบริษัท ต่อมา เมื่อผู้ถูกร้องทำหนังสือแจ้งต่อประธานกรรมการบริษัทสุพีเรีย ออดิโอ จำกัด ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ บริษัทประชุมเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ และมีมติเห็นชอบ หลังจากนั้น ผู้ถูกร้องไม่ได้ติดต่อกับบริษัทอีก ส่วนการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการต่อกระทรวงพาณิชย์ เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ๘.๕ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดนครปฐม มีหนังสือลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบเกี่ยวกับบริษัทโอบาย เทล จำกัด ดังนี้

๘.๕.๑ ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท ระหว่างวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๓๐ ถึงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๓ โดยบริษัทยื่นขอจดทะเบียนให้ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ และนายทะเบียน ฯ ได้รับจดทะเบียนให้ในวันเดียวกัน

๘.๕.๒ จากการตรวจสอบเอกสารงบการเงินที่บริษัทยื่นต่อสำนักงานทะเบียน ฯ ปรากฏว่า ในรอบปี ๒๕๔๒ บริษัทยังคงดำเนินกิจการ และมีการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นเพื่ออนุมัติงบดุลประจำปี บริษัทมีผู้ปฏิบัติงานประจำสองคน คือ กรรมการหนึ่งคน และพนักงานหนึ่งคนเป็นผู้ประสานงานและดำเนินธุรกิจ บริษัทดำเนินกิจการอยู่จนถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๓ จึงได้หยุดดำเนินการ แต่ยังไม่ได้ยื่นขอจดทะเบียนเลิกบริษัท ส่วนสำนักงานบริษัทได้ใช้บ้านเลขที่ ๑๒๗ ถนนเพชรเกษม ตำบลธรรมศาลา อำเภอนครปฐม จังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๔๓ เป็นที่ติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ได้จดทะเบียนแก้ไขที่ตั้งสำนักงานฯ กรณีนายวัฒนา อัศวเหม

๙.๑ นายวัฒนา อัศวเหม ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า

๙.๑.๑ ห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย จดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๓๓ ผู้ถูกร้องเข้าถือหุ้นในปี ๒๕๑๔ โดยลงทุน ๒๐๐,๐๐๐ บาท และดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการ พอปี ๒๕๑๗ ได้ขอลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการ แต่ยังคงถือหุ้นประเภทจำกัดความรับผิดชอบโดยมีจำนวนหุ้นคงเดิม ปี ๒๕๑๘ ได้โอนหุ้นในส่วนของผู้ถูกร้องทั้งหมดให้แก่ นายสมพร อัศวเหม และขอลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนของห้าง ฯ ปี ๒๕๑๙ กลับเข้าถือหุ้นในห้าง ฯ อีกครั้งหนึ่ง โดยรับโอนหุ้นจากนายสมบัติ อัศวเหม ๕๕๐,๐๐๐ บาท และเข้าดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการห้าง ฯ ต่อมา ปลายปี ๒๕๒๓ ห้าง ฯ ประสบภาวะขาดทุน จึงปิดกิจการ และมีได้ประกอบกิจการค้าหรือธุรกิจอื่นใดอีก และผู้ถูกร้องไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินการของห้าง ฯ อีก ในการประชุมผู้ถือหุ้นของห้าง ฯ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการ โดยโอนหุ้นทั้งหมดให้แก่ นายสุพจน์ เหลืองธรรมธาดา และทำสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติมในวันดังกล่าว ให้นายสุพจน์ ฯ เข้าเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ และดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการห้าง ฯ โดยตกลงกันให้นายสุพจน์ ฯ ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ถูกต้อง โดยการตกลงดังกล่าวมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ แต่นายสุพจน์ ฯ ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการ ยังไม่ได้นำสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติมไปจดทะเบียน ๙.๑.๒ เมื่อมีกรณีนี้เกิดขึ้น จึงได้มีการตรวจสอบ และแจ้งไปยังนายสุพจน์ ฯ เพื่อให้ดำเนินการ นายสุพจน์ ฯ ชี้แจงว่า ไปทำธุรกิจเปิดสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ที่จังหวัดชุมพรจึงไม่มีบุคคลใดไปช่วยเหลือดำเนินการของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ที่จังหวัดพิษณุโลก ประกอบกับเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ จึงไม่ได้ดำเนินการแล้วหลงลืมไม่ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติมตามที่ได้รับมอบหมาย เพ่งดำเนินการเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ และนายทะเบียน ฯ ได้รับจดทะเบียนให้ในวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

๙.๒ ในคราวศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณีเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ และนำสืบพยานสองปาก คือ นายสุพจน์ ฯ และนายวิรัช ศรีอินทรสุทธิ โดยอ้างส่งคำให้การของพยานทั้งสองปาก พร้อมกับขอส่งต้นฉบับสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติมของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ซึ่งทำขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ แล้วให้พยานทั้งสองปาก เบิกความรับรองคำให้การและสัญญาหุ้นส่วนดังกล่าว

๙.๒.๑ ผู้ถูกร้องแถลงยืนยันตามคำชี้แจงเดิมและเพิ่มเติมว่า เนื่องจากได้ขอลาออกและโอนหุ้นทั้งหมดให้กับนายสุพจน์ ฯ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ แล้ว ก็เข้าใจว่าไม่มีสิทธิและหน้าที่ใด ๆ ในการถือหุ้นหรือเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย อีกต่อไป สำหรับกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ซึ่งได้เปิดกิจการเป็นสถานียาน้ำมันเชื้อเพลิงยี่ห้อสามทหาร ได้หยุดดำเนินกิจการตั้งแต่ปลายปี ๒๕๒๓ จนถึงปี ๒๕๓๙ ได้ทิ้งร้างหยุดกิจการมานานถึงสิบหกปี เมื่อผู้ถูกร้องได้ขอลาออกและโอนหุ้นให้แก่ นายสุพจน์ ฯ แล้ว นายสุพจน์ ฯ ก็มีได้ดำเนินกิจการของห้าง ฯ トラบกระทั่งถึงทุกวันนี้ แม้จะมีชื่อผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งในห้าง ฯ ในขณะที่ยังไม่ได้มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติมต่อนายทะเบียน ก็ไม่อาจถือเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ห้าง ฯ ที่ทิ้งร้างเป็นเวลาถึงยี่สิบกว่าปีได้ การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องได้สิ้นสุดลงเฉพาะตัว จึงเป็นการรับฟังข้อเท็จจริงที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เพราะเป็นการดูจากหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียน ฯ ดังที่ปรากฏในท้ายคำร้องเพียงฉบับเดียว โดยมิได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า ถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่

๙.๒.๒ นายสุพจน์ ฯ พยาน ให้การสรุปได้ว่า ประกอบอาชีพธุรกิจสถานบริการเชื้อเพลิง ขายน้ำมันในจังหวัดภาคกลาง รู้จักกับผู้ถูกร้องเมื่อประมาณปี ๒๕๓๙ โดยผู้ถูกร้องแจ้งให้ทราบว่าจะเปิดกิจการขายน้ำมันที่จังหวัดพิษณุโลก ก็จะโอนหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ซึ่งหยุดประกอบกิจการมาสิบห้าปีเศษแล้ว ให้ดำเนินการ โดยจะโอนหุ้นทั้งหมดที่ถืออยู่ให้โดยไม่เรียกวงค่าตอบแทนใด ๆ และให้ไปพบกับนายวิรัช ศรีอินทรสุทธิ ทนายความเพื่อดำเนินการทางกฎหมายต่อไป ต่อมา ได้มีการประชุมผู้ถือหุ้นของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ที่บ้านของผู้ถูกร้องที่กรุงเทพฯ ฯ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ มีหุ้นส่วนสี่คนมาประชุม ที่ประชุมมีมติให้โอนหุ้นของผู้ถูกร้อง นายสมพร อัครเวท และนายสมบุรณ์ อัครเวท ให้แก่พยาน และมีมติแต่งตั้งให้พยานเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้าง ฯ แทนผู้ถูกร้อง โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่มีการประชุมเป็นต้นไป และมอบให้พยานดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขให้เป็นไปตามมติที่ประชุมดังกล่าวต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดพิษณุโลก แต่เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จึงไม่ได้ดำเนินการใด ๆ ของห้าง ฯ และหลงลืมไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญาตามที่ได้รับมอบหมาย ต่อมาประมาณเดือนตุลาคม ๒๕๔๓ เมื่อได้รับแจ้งจากนายวิรัช ฯ ด้วยวาจา จึงได้แจ้งสาเหตุที่ไม่ได้ดำเนินการดังกล่าวให้ผู้ถูกร้องทราบ และมอบอำนาจให้ทนายความไปดำเนินการจดทะเบียนแก้ไข จนเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อย

๙.๒.๓ นายวิรัช ฯ พยาน ให้การสรุปได้ว่า ประกอบอาชีพทนายความทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายของผู้ถูกร้อง เมื่อประมาณเดือนตุลาคม ๒๕๓๙ ได้รับมอบหมายจากผู้ถูกร้องให้ตรวจสอบว่ามีตำแหน่งและเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนใดบ้างหรือไม่ และพบว่า เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ประกอบกับเห็นว่า ห้าง ฯ มิได้ประกอบกิจการมานาน จึงได้ทำความเห็นเสนอให้จดทะเบียนเลิกหรือโอนหุ้นส่วนให้บุคคลอื่น ผู้ถูกร้องเห็นด้วย และมอบหมายให้จัดเตรียมเอกสารและจัดการประชุมผู้เป็นหุ้นส่วน ต่อมา เมื่อการประชุมเสร็จสิ้น ที่ประชุมมอบหมายให้นายสุพจน์ ฯ เป็นผู้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญาหุ้นส่วน พยานจึงมอบเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้กับนายสุพจน์ ฯ และไม่ได้ติดตามเรื่องดังกล่าวอีก จนกระทั่งมีข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ ก็ได้รับมอบหมายให้ทำหนังสือแจ้งนายสุพจน์ ฯ ให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามสัญญาหุ้นส่วน นายสุพจน์ ฯ จึงไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเรียบร้อย มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙

๙.๒.๔ ต้นฉบับของสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติม ของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ที่ผู้ถูกร้องส่งต่อศาล ระบุว่า สัญญาทำขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ มีสาระสำคัญว่า ให้ผู้ถูกร้องออกจากความเป็นหุ้นส่วน โดยโอนเงินลงทุน ๕๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายสุพจน์ ฯ รวมทั้งให้หุ้นส่วนอีกสองคน คือ นายสมพร อัครเวท และนายสมบุรณ์ อัครเวท ออกจากการเป็นหุ้นส่วน และโอนเงินลงทุน ๓๕๐,๐๐๐ บาท และ ๑๕๐,๐๐๐ บาท ตามลำดับ ให้แก่นายสุพจน์ ฯ และให้รับนายสุพจน์ ฯ เข้าเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด โดยรับโอนเงินลงทุนจากผู้เป็นหุ้นส่วนเดิมสามคน รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๐๕๐,๐๐๐ บาท และให้ตั้งเป็นหุ้นส่วนผู้

จัดการ โดยมอบให้นายสุพจน์ ฯ นำข้อความที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงไปจดทะเบียนต่อไป โดยข้อตกลงที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมนี้ให้มีผลใช้บังคับได้ตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ ท้ายสัญญามีลายมือชื่อผู้ถูกร้อง นางพรพิมล บารมี นายสมพร อัครเวม นายสมบูรณ์ อัครเวม และนายสุพจน์ เหลืองธรรมธาดา รวมห้าคน รวมทั้งมีคำรับรองลายมือชื่อของนายวิรัช ศรีอินทรสุทธิ และนายชัยญา อาจฤทธิในฐานะพยาน ๙.๓ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดพิษณุโลกมีหนังสือลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ระหว่างวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ถึงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จนถึงวันที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภา ว่า

๙.๓.๑ ในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย โดยลงหุ้นด้วยเงิน ๕๕๐,๐๐๐ บาท

๙.๓.๒ ในช่วงเวลาดังกล่าว ห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ไม่ได้ประกอบการ ไม่มีอาคารที่ทำการตั้งอยู่ตามสถานที่จดทะเบียน ไม่มีพนักงานปฏิบัติงาน ไม่ทราบว่ามีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตามปกติหรือไม่ และไม่มีการจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วน

๙.๔ กรมสรรพากรมีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ว่า ไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ภ.ง.ด. ๕๐ และ ภ.ง.ด. ๕๑ ของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ในปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๔๑ และปี ๒๕๔๒

๑๐. กรณีนายรักษ์ ดันติสุนทร

๑๐.๑ นายรักษ์ ดันติสุนทร ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า

๑๐.๑.๑ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชานาญ จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๑๑ ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดตาก สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ ๑๘/๒๔ ถนนตากสิน ขอย ๕ ตำบลระแหง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีหุ้นส่วนสามคน คือ (๑) นายจิรศักดิ์ ลิมทรงพรต (๒) นางงามพิศ สุวรรณรักษ์ และ (๓) นายรักษ์ ดันติสุนทร โดยมีนายจิรศักดิ์ ลิมทรงพรต เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ มีวัตถุประสงค์ในการค้าอาวุธปืน กระสุนปืน ฯ หลังจากได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว ได้ดำเนินการขอใบอนุญาตประกอบการค้าอาวุธปืนและกระสุนปืน แต่ไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว สถานการณ์ในจังหวัดตากยังมีการแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ห้าง ฯ จึงไม่ได้ดำเนินธุรกิจใด ๆ นับแต่วันจดทะเบียนเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน อีกทั้งยังไม่เคยขอเลขประจำตัวผู้เสียภาษีไม่ได้จดทะเบียนเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ไม่เคยมีการประชุมหุ้นส่วน ไม่เคยทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ไม่เคยส่งบัญชีงบดุลต่อกระทรวงพาณิชย์ และนับตั้งแต่จดทะเบียนจัดตั้งห้าง ฯ มาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาสามสิบสามปี หุ้นส่วนของห้าง ฯ ทุกคนไม่เคยติดต่อกระทรวงพาณิชย์หรือพาณิชย์จังหวัด

๑๐.๑.๒ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๒๙ นายจิรศักดิ์ ลิมทรงพรตหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ ถึงแก่กรรม มีผลทำให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชานาญ เลิกกันไปตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา ๑๐๕๕ ประกอบมาตรา ๑๐๕๐ ซึ่งศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานแล้ว ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๙๐๑/๒๕๑๗ ดังนั้น จึงรับฟังเป็นข้อยุติได้ว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชานาญ มิได้ประกอบธุรกิจใด ๆ นับตั้งแต่วันที่จดทะเบียนจนถึงปัจจุบัน และห้าง ฯ ได้เลิกไปโดยผลของกฎหมายแล้ว ตั้งแต่นายจิรศักดิ์ ลิมทรงพรตถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๒๙

๑๐.๑.๓ ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติว่า รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันมิได้นั้น มีเจตนารมณ์เป็นการป้องกันและปิดกั้นมิให้นักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี อาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ หรือเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเอกชนที่ตนเข้าไปมีส่วนได้เสีย หรือดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว ซึ่งต้องเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตลอดมา และมีวัตถุประสงค์มุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันเท่านั้น มิได้หมายความว่ารวมถึงห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่มีได้ประกอบธุรกิจ และไม่มีการดำเนินกิจการใด ๆ เช่น ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชานาญ ซึ่งถือว่า เป็นห้างหุ้นส่วนที่เลิกไปแล้ว ทั้งโดยพฤตินัยและนิตินัยดังกล่าว ดังนั้น กรณีที่ผู้ถูกร้องยังคงมีชื่อเป็นหุ้นส่วนอยู่ในห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชานาญ จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณายกข้อกล่าวหาทั้งหมด ๑๐.๒ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดตากมีหนังสือลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชานาญ ระหว่างวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๓ ถึงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จนถึงวันที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภา ว่า

๑๐.๒.๑ ในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบ โดยมีนายจิรศักดิ์ ลิ้มทรงพรต เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ

๑๐.๒.๒ ในส่วนที่เกี่ยวกับการประกอบการของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชานาญ ปรากฏว่า มีอาคารเลขที่ตั้งตามสถานที่ที่จดทะเบียน แต่ไม่มีพนักงานปฏิบัติงานประจำ (จากการสอบถาม ปรากฏว่า เป็นร้านเสริมสวยมาหลายปีจนถึงปัจจุบัน) ไม่มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น (ไม่ปรากฏหลักฐานการนำส่งงบดุล และงบกำไรขาดทุนประจำปี) และจดทะเบียนเลิกห้างฯ ต่อนายทะเบียนแล้ว เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ โดยระบุในสัญญาเลิกห้างฯ ว่า ได้มีการตกลงเลิกกันเมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๓

๑๐.๓ กรมสรรพากรมีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๒ ว่า ไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ภ.ง.ด. ๕๐ และ ภ.ง.ด. ๕๑ ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชานาญ ในปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๔๑ และปี ๒๕๔๒

๑๑. กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีหนังสือลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ และวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงเรื่องที่ขอให้ตรวจสอบเกี่ยวกับเอกสารการลาออกของผู้ถูกร้องว่า ในกรณีบริษัทกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออกจากตำแหน่งกรรมการจะต้องยื่นหนังสือขอลาออกต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า ผู้ประสงค์จะลาออกต้องยื่นใบลาออกต่อบริษัท และเป็นหน้าที่ของบริษัทที่จะต้องนำความไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงให้กรรมการผู้ลาออกพ้นจากตำแหน่งต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาบังคับให้บริษัทต้องนำความไปจดทะเบียนให้กรรมการที่ลาออกพ้นจากตำแหน่งภายในกี่วัน สำหรับกรณีการขอลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนนั้น ต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนแล้วจึงนำความไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับผู้เป็นหุ้นส่วน ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการไปจดทะเบียนเช่นเดียวกันกับกรณีของกรรมการบริษัทที่ลาออก ดังนั้น โดยบทบัญญัติของกฎหมายจึงมิใช่หน้าที่ของกรรมการ หรือผู้เป็นหุ้นส่วนที่จะต้องยื่นหนังสือขอลาออกจากการกรรมการหรือผู้เป็นหุ้นส่วนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่ในทางปฏิบัติอาจมีผู้เป็นกรรมการหรือหุ้นส่วนบางรายประสงค์จะยื่นหนังสือลาออกดังกล่าวต่อนายทะเบียนไว้เป็นหลักฐาน แต่ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียนแต่ประการใด อย่างไรก็ตาม ได้ตรวจสอบแฟ้มทะเบียนนิติบุคคลทั้งสิบเจ็ดรายแล้ว ไม่พบว่า มีการยื่นหนังสือขอลาออกหรือรายงานการประชุมเกี่ยวกับการลาออกไว้ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท

๑๒. สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี มีหนังสือลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงเรื่องขั้นตอนการตรวจสอบบุคคลก่อนนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่า

๑๒.๑ เดิมสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีไม่เคยมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีแต่อย่างใด เข้าใจว่า คงเนืองจากสาเหตุสำคัญสองประการ คือ (๑) ความเร่งด่วนและความจำเป็นต้องรักษาความลับในการแต่งตั้ง (๒) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีต้องตรวจสอบและรับผิดชอบตนเอง ซึ่งในทางปฏิบัติได้ทราบว่า พรรคการเมืองที่เสนอชื่อและผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อก็ได้ตรวจสอบตนเองอยู่แล้วต่อมาในปี ๒๕๓๘ เมื่อพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลเสนอชื่อบุคคลให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ครั้งที่ ๑ สังคมขณะนั้นกำลังจับตาดูการบังคับใช้บทบัญญัติใหม่ในรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อต้นปี ๒๕๓๘ เกี่ยวกับข้อห้ามมิให้รัฐมนตรีถือสัมปทานจากรัฐ จึงมีเสียงเรียกร้องให้เข้มงวดกวดขันในการตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นจึงสั่งการให้สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีในฐานะหน่วยงานที่จะต้องรับรายชื่อรัฐมนตรีไปดำเนินการทางธุรการก่อนนำรายชื่อขึ้นกราบบังคมทูล ทำการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งก็เป็นแนวทางปฏิบัติสืบต่อมาจนถึงบัดนี้

๑๒.๒ ในการตรวจสอบดังกล่าว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีข้อจำกัดดังนี้

๑๒.๒.๑ ความเร่งด่วนในการดำเนินการ ปกติแล้วการที่จะได้มาซึ่งรายชื่อของผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีมักจะล่าช้าในขั้นตอนที่พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลพิจารณาสรรหา คัดเลือก หรือเชื้อเชิญบุคคลใดให้เป็นรัฐมนตรี แต่เมื่อรายชื่อนั้นมาถึงนายกรัฐมนตรีแล้วมักจะมีแรงกดดันทางการเมืองเสมอ ให้รีบเร่งนำความกราบบังคมทูล นอกจากนี้ กระบวนการต่อจากการแต่งตั้งยังจะใช้เวลาอีกนานกว่าที่รัฐมนตรีนั้นจะเข้าทำหน้าที่ได้ หากการแต่งตั้งล่าช้า การเข้าทำหน้าที่ก็จะพลอยล่าช้าไปด้วย ดังนั้น จึงเป็นแรงกดดันให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีต้องเร่งดำเนินการ คือ ตรวจสอบ จัดพิมพ์เอกสาร และนำความขึ้นกราบบังคมทูลด้วยความเร่งด่วนเสมอ ปกติแล้วถ้าเป็นการแต่งตั้งรัฐมนตรีทั้งคณะจะมีเวลาให้ดำเนินการประมาณสองวัน ถ้าเป็นการแต่งตั้งรัฐมนตรีแทนตำแหน่งที่ว่างจะมีเวลาประมาณหนึ่งวัน

๑๒.๒.๒ ความจำเป็นในการรักษาความลับ การตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญของผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จำเป็นต้องดำเนินการเป็นเรื่องลับ เพราะถ้ากระบวนการในการตรวจสอบไม่รัดกุมพอ ก็จะเป็นช่องทางให้รายชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ถูกตรวจสอบรั่วไหลออกไปภายนอกได้ อันอาจก่อให้เกิดผลที่ไม่พึงปรารถนาต่อผู้นั้นเอง ต่อพรรคการเมืองที่เสนอชื่อผู้นั้น และต่อรัฐบาล

๑๒.๓ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีช่องว่างที่จะตรวจสอบได้รวดเร็ว กว้างขวาง และถูกต้องครบถ้วนในเวลาอันจำกัดเช่นนั้น นอกจากจะใช้วิธีให้บุคคลนั้นรับผิดชอบตรวจสอบตนเอง เพราะหากปรากฏภายหลังว่า ตกเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ผลร้ายก็จะตกอยู่กับบุคคลนั้นเอง ด้วยเหตุนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงใช้วิธีตรวจสอบตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑๒.๓.๑ เมื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้รับรายชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเป็นรัฐมนตรีจากนายกรัฐมนตรีแล้ว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะจัดทำเอกสารแบบประวัติผู้ได้รับการเสนอชื่อเพื่อประกอบพระบรมราชวินิจฉัยในการที่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี พร้อมคำรับรองจากพรรคการเมืองที่เสนอชื่อว่า ได้ตรวจสอบแล้วว่า ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อมีคุณสมบัติครบถ้วน และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๖ มาตรา ๒๐๗ มาตรา ๒๐๘ และมาตรา ๒๐๙ โดยให้หัวหน้าพรรคหรือเลขาธิการพรรคเป็นผู้ลงลายมือชื่อรับรอง รวมทั้งจัดทำบัญชีรายการคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามดังกล่าวส่งไปให้พรรคการเมืองนั้นรับไปตรวจสอบและลงลายมือชื่อรับรอง แล้วส่งคืนสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑๒.๓.๒ เมื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้รับแบบประวัติดังกล่าวกลับคืนมาแล้ว เลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะติดต่อกลับไปยังผู้ได้รับการเสนอชื่อทุกคนอีกครั้งหนึ่ง ด้วยการโทรศัพท์สอบถามหรือบางรายอาจต้องใช้วิธีขอพบด้วยตนเอง เพื่อเรียนถามในเรื่องที่เลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีข้อมูลอยู่ก่อนแล้วว่า บุคคลนั้นมีกรณีใดเข้าข่ายเป็นที่น่าสงสัย หรือมีจะนั้นก็เป็นเรื่องที่บุคคลนั้นเองไม่แน่ใจในข้อกฎหมายว่า ตนเข้าข่ายต้องห้ามหรือไม่ และประสงค์จะสอบถามเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความชัดเจนเพิ่มเติม การติดต่อสอบถามด้วยวาจาจึงจำเป็นมากขึ้น หากปรากฏว่า ข้อมูลที่ทางพรรครับรองมาไม่ชัดเจนหรือไม่มีการลงลายมือชื่อรับรอง

ตัวอย่างกรณีมีปัญหาเป็นที่น่าสงสัยและคำถามที่มักมีการหารืออยู่เสมอ

(๑) การเป็นประธานกรรมการกิตติมศักดิ์ในบริษัทจะเข้าข่ายต้องห้ามหรือไม่ ซึ่งได้เคยชี้แจงว่า คณะกรรมการกฤษฎีกาเคยวินิจฉัยเมื่อ ปี ๒๕๓๑ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เคยหารือแล้วว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งในธุรกิจเพื่อค้ากำไรมีเจตนารมณ์จะไม่ให้รัฐมนตรีเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไรของเอกชน แม้จะไม่ห้ามไว้โดยตรงในรัฐธรรมนูญก็ตาม ดังนั้น รัฐมนตรีจะเป็นประธานกรรมการกิตติมศักดิ์ไม่ได้

(๒) การเป็นกรรมการบริษัทที่จดทะเบียนในต่างประเทศ และดำเนินการในต่างประเทศ จะเข้าข่ายต้องห้ามหรือไม่ ได้เคยชี้แจงว่า โดยหลักการตีความแล้ว ถ้อยคำที่ใช้ในรัฐธรรมนูญย่อมหมายถึงสิ่งที่มีสถานะเป็นที่รู้จักกันและปรากฏอยู่ตามกฎหมายไทยดังนั้น ถ้าพิจารณาตามความมุ่งหมายแล้ว การเป็นกรรมการบริษัทในต่างประเทศอาจไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ แต่การยังคงดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทในต่างประเทศต่อไปนับเป็นความเสี่ยงมากเพราะอาจมีการนำชื่อรัฐมนตรีในฐานะกรรมการไปอ้างถึงแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบ หรือบริษัทอาจเข้ามาประกอบธุรกิจนำเข้า ส่งออก ซื้อขาย หรือประมุขงานในประเทศไทยโดยที่รัฐมนตรีไม่ทราบ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายได้ จึงขอให้ลาออกด้วย

(๓) การเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยเอกชน หรือมูลนิธิ จะเข้าข่ายต้องห้ามหรือไม่ ได้ชี้แจงว่า ตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือมูลนิธิมีข้อองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน อีกทั้งการเป็นกรรมการก็มีได้ถือว่าเป็นลูกจ้าง จึงน่าจะสามารเป็นได้

(๔) การแสดงเจตนาขอลาออกจากกรรมการบริษัทโดยมีพยานหลักฐานรับรู้หรือรับรองแล้ว จะเพียงพอหรือไม่ หรือต้องรอให้มีการจดทะเบียนเพิกถอนชื่อจากกรมทะเบียนการค้า หรือประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก่อน ได้ชี้แจงว่า แม้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๖ และมาตรา ๑๑๓๗ การเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทจะต้องมีการจดทะเบียน แต่ก็เป็นเรื่องของบริษัทหรือคณะกรรมการบริษัทที่เหลืออยู่จะต้องไปดำเนินการ มีใบหน้าที่ของกรรมการที่แสดงเจตนาขอลาออกแล้วจะต้องไปดำเนินการด้วยตนเอง และการแสดงเจตนาขอลาออกย่อมมีผลโดยเฉพาะเมื่อคณะกรรมการบริษัทที่เหลืออยู่หรือนิติบุคคลนั้นได้ทราบเรื่อง แต่การที่ละเลยไม่สนใจว่า มีการไปจดทะเบียนเพิกถอนหรือแก้ไขรายชื่อกรรมการในภายหลังหรือไม่อาจเป็นผลร้ายต่อผู้นั้นเองในแง่ที่ว่า อาจยังคงต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก ผู้สจริตและเข้าใจว่า ผู้นั้นยังคงเป็นกรรมการอยู่ได้

๑๒.๔ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีมีความกังวลมากเป็นพิเศษในเรื่องการเป็นกรรมการ และการถือหุ้นของผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เพราะคิดว่า อาจมีกรณีเป็นไปได้ว่า แม้จะตรวจสอบ และรับรองตนแล้ว แต่ผู้นั้นอาจหลงลืมจำไม่ได้ว่า เคยเป็นกรรมการบริษัทใด หรือเคยถือหุ้นในบริษัทใดไว้บ้างหรือไม่ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการเศรษฐกิจหรือกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่า จะมีทางใดหรือไม่ที่สามารถตรวจสอบว่า ผู้มีชื่อตามทีสอบถามไปนั้นเป็นกรรมการในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนใดบ้าง ซึ่งได้รับคำตอบในขณะนั้น (เมื่อ ๓-๔ ปีที่แล้ว) ว่าไม่อาจตรวจสอบได้ เว้นแต่จะถามเจาะจงว่า ในบริษัทนั้นมีผู้ใดเป็นกรรมการบ้าง แต่ในระยะหลังเมื่อเร็ว ๆ นี้ได้รับทราบว่ามีกรณีมีความจำเป็น จะสอบถามโดยเริ่มจากชื่อบุคคลก่อนแล้วจึงหาชื่อห้างหุ้นส่วนบริษัทที่ผู้นั้นเป็นกรรมการก็อาจพอทำได้ แต่ต้องใช้เวลาพอสมควร และต้องเป็นหุ้นส่วนบริษัทที่จดทะเบียนในกรุงเทพมหานคร ถ้าจดทะเบียนในต่างจังหวัด ยังไม่อาจตรวจสอบได้ เพราะยังไม่ได้นำข้อมูลต่างจังหวัดจัดระบบลงในคอมพิวเตอร์

๑๒.๕ วิธีการตรวจสอบและรับรองโดยพรรคการเมืองที่เสนอชื่อผสมกับการสอบถามเพิ่มเติม เช่นที่เคยปฏิบัติมาแล้วนี้พอจะได้ผลอยู่บ้าง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีมีข้อสังเกตว่า ปกติแล้วบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อเป็นรัฐมนตรีจะกระตือรือร้นตอบหรือรับรองไปตามที่ตนเองจำได้เสมอ หากยังตกหล่นคลาดเคลื่อนอยู่บ้างก็จะเป็นการหลงลืม ไม่น่าจะมีเหตุผลว่าต้องการปิดบังอำพราง เพราะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ประการใด มีแต่จะเป็นผลร้ายแก่ตัว รายใดที่ขณะสอบถามสามารถจำได้ว่า ตนเป็นกรรมการบริษัทใดแต่กำลังจะขอลาออกในกรณีเช่นนี้เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีจะยังไม่นำรายชื่อกราบบังคมทูลขอพระราชทานแต่งตั้งจนกว่าจะได้รับหนังสือขอลาออกจากกรรมการเป็นกรรมการของผู้นั้น เป็นเหตุให้บางครั้งการนำรายชื่อขึ้นกราบบังคมทูลสาข่าไปจากกำหนดเดิม ๓-๔ วัน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะต้องรอสำเนาใบลาออกเช่นว่านั้นนั่นเอง โดยเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีจะรายงานความล่าช้าให้นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ บางครั้งจะได้รับใบลาออกแต่มีผลล่วงหน้าหลายวัน ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีจะไม่รับใบลาออกประเภทนี้ เพราะจะกลายเป็นว่า ขณะนำความขึ้นกราบบังคมทูลเป็นที่ทราบแน่ชัดแล้วว่า บุคคลนั้นยังมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน

๑๒.๖ อย่างไรก็ตาม เมื่อปรากฏว่า วิธีการตรวจสอบและรับรองตนเองเช่นนี้อาจมีปัญหาและไม่รัดกุมพอ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีจึงเห็นว่า ในการแต่งตั้งรัฐมนตรีครั้งต่อไปควรใช้วิธีอื่นเพิ่มเติม แม้จะทำให้ล่าช้าไปบ้าง กล่าวคือ นอกจากจะให้พรรคการเมืองรับรองตามแบบเอกสารเช่นเดิมต่อไปแล้ว จะยังดำเนินการเป็นการลับให้กรมทะเบียนการค้าตรวจสอบอีกด้วย ทั้งนี้จะขออนุญาตนายกรัฐมนตรีใช้เวลาดำเนินการเช่นนี้ประมาณ ๒-๔ วัน ขึ้นอยู่กับจำนวนรัฐมนตรีที่จะแต่งตั้งในคราวนั้น ๆ

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า การที่ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาจำนวนสามสิบสองคน เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ และมาตรา ๒๐๘ ประกอบมาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) บัญญัติว่า "ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ.... (๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๘ หรือมาตรา ๒๐๙" มาตรา ๒๑๖ วรรคสอง บัญญัติว่า "ให้นับบทบัญญัติมาตรา ๙๖ และมาตรา ๙๗ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๖)" มาตรา ๙๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้น สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๘ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๓๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๑๐) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่"

มาตรา ๙๖ วรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง" มาตรา ๙๗ บัญญัติว่า "การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว"

พิจารณาแล้ว เห็นว่า คำร้องที่สมาชิกวุฒิสภาเข้าชื่อยื่นต่อประธานวุฒิสภานั้น มีสมาชิกวุฒิสภาลงลายมือชื่อสามสิบสองคน ซึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คำร้องดังกล่าวจึงเป็นไปตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ ประกอบมาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) เมื่อประธานวุฒิสภาส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้

โดยที่ได้มีพระราชกฤษฎีกายกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติว่า "รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ..... (๒) อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร" ประกอบกับผู้ถูกร้อง (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ได้ยกขึ้นเป็นประเด็นว่า การมีพระราชกฤษฎีกายกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าว มีผลทำให้รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องได้สิ้นสุดลงแล้ว คำร้องของผู้ร้องจึงไม่มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจำต้องหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอีกต่อไป จึงเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องต่อไป หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า แม้รัฐมนตรีทั้งคณะจะพ้นจากตำแหน่งแล้ว ตามมาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) แต่มาตรา ๒๑๕ วรรคสอง บัญญัติไว้ด้วยว่า "คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ..." ซึ่งหมายความว่า เพื่อป้องกันมิให้เกิดช่องว่างแห่งการบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นไปตามหลักการที่ว่า ประเทศจะว่างผู้บริหารไม่ได้ ในขณะที่คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ยังไม่ได้ตั้ง หรือยังไม่ได้เข้ารับหน้าที่ รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง แล้ว ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป นอกจากนี้ การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๕ วรรคสอง บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งแล้ว ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป หมายความว่า คณะรัฐมนตรีที่อยู่ในสภาพดังกล่าว ย่อมมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะรัฐมนตรีที่อยู่ในตำแหน่งในสภาพปกติทุกประการ ยกเว้นกรณีเดียว คือ คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง กรณีอายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น จะใช้อำนาจแต่งตั้งหรือย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง มิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ รัฐมนตรีแต่ละคนที่ประกอบกันเป็นคณะรัฐมนตรีดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม เช่นเดียวกับรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีในสภาพปกติ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงยังมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ต่อไปได้ประเด็นตามคำร้องมีว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เพราะกระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ โดยดำรงตำแหน่งในทางหุ้นส่วน หรือบริษัท ในขณะที่เป็นรัฐมนตรี หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติว่า "รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใดตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๑๐ มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะดำรงตำแหน่งใดในทางหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใดก็มิได้ด้วย" เพื่อประโยชน์ของการวินิจฉัยประเด็นนี้ เห็นว่า จำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไป ที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยก่อน ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ว่าด้วยข้อสันนิษฐาน ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วน หรือกรรมการบริษัท ในขณะที่เป็นรัฐมนตรีอยู่ เพราะปรากฏชื่อของรัฐมนตรีเหล่านี้เป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วน หรือเป็นกรรมการบริษัท มีประเด็นพิจารณาว่า การมีชื่อของรัฐมนตรีผู้ใดปรากฏอยู่ในทะเบียนของทางราชการ ถือว่า รัฐมนตรีผู้นั้นได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ หรือไม่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๕ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งลักษณะ ๒๒ แล้ว ก็มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นทั้งหลาย ค่าของจดทะเบียนจะต้องประกอบด้วยข้อความหลายประการ รวมตลอดถึงชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้เป็นกรรมการทุกคนด้วย จึงอาจถือได้ว่า การมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการก็เป็นข้อสันนิษฐานประการหนึ่งว่า ผู้มีชื่อในทะเบียนดังกล่าว เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการตามที่ได้จดทะเบียน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ข้อสันนิษฐาน หาได้เป็นที่สิ้นสุดหรือเด็ดขาดอย่างไรไม่ เพราะข้อความที่ปรากฏในทะเบียน เป็นเพียงข้อความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเองเป็นผู้นำมาจดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ฉะนั้น ข้อความดังกล่าวจึงตรงตามที่ผู้นำมาจดทะเบียนแจ้งไว้ในขณะจดทะเบียนเท่านั้น แต่ความจริงเป็นอย่างไร นายทะเบียนไม่อาจรู้ได้ และไม่อาจรับผิดชอบในความถูกต้องได้ อนึ่ง ข้อเท็จจริงอาจเปลี่ยนแปลงได้ในภายหลัง และไม่ได้มีการจดทะเบียนแก้ไขทะเบียนให้ถูกต้อง ดังนั้น ข้อสันนิษฐานดังกล่าวมานี้ จึงย่อมถูกหักล้างได้ด้วยหลักฐานที่แสดงว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นเดียวกับข้อความที่ปรากฏในทะเบียน ด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกร้องจึงสามารถนำสืบได้ว่า ก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว หรือพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระแล้ว โดยไม่ทราบว่ามี การแต่งตั้งกลับเข้าไปใหม่อีก หรือบริษัทร้างแล้ว เพราะไม่ได้ดำเนินกิจการใด ๆ แม้นายทะเบียนไม่ได้เพิกถอน เป็นต้น

ประการที่สอง ว่าด้วยการนำหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาประกอบ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การดำรงตำแหน่ง หรือการพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ การจะวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่ อย่างไร จึงต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท เท่านั้น

ประการที่สาม ว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๔๒ บัญญัติว่า "ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นนั้น ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน" มาตรา ๑๑๖๗ บัญญัติว่า "ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัท และบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน" มาตรา ๘๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน" มาตรา ๘๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ" และมาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง" และวรรคสอง บัญญัติว่า "แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่" จากบทบัญญัติที่อ้าง รวมถึงบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง เห็นว่า การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท นั้นสามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือ หรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะขอลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อยกชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ในกรณีของห้างหุ้นส่วนต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน แล้วจึงนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ส่วนกรณีบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียน

ประการที่สี่ ว่าด้วยการดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใด ๆ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ของส่วนบุคคล โดยปิดกั้นมิให้รัฐมนตรีอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วน

ตน หรือเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนมีส่วนได้เสีย หรือที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ อีกทั้ง เพื่อให้รัฐมนตรีวิฤติศเวลาและทุมเทกำลังให้การบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นภารกิจสำคัญที่รัฐธรรมนูญมอบหมายอย่างเต็มที่ ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ จึงต้องเป็นนิติบุคคลที่ประกอบการหรือมีการดำเนินการอยู่ตามปกติ อันอาจจะนำไปสู่การขัดกันของผลประโยชน์ หรือทำให้รัฐมนตรีต้องแบ่งเวลาจากการบริหารราชการแผ่นดินมาให้ มิใช่นิติบุคคลที่เลิกกิจการ หรือไม่ได้ประกอบกิจการใด ๆ แล้ว

โดยอาศัยหลักเกณฑ์ดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณากรณีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคน เป็นราย ๆ ว่า ผู้ถูกร้องได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ และความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) หรือไม่๑. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดนครศรีธรรมราช ออกให้ ณ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า บริษัทศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๓๓ นับแต่จดทะเบียนจัดตั้งจนถึงปัจจุบัน บริษัทไม่ได้ประกอบกิจการใด ๆ ไม่เคยเรียกประชุมกรรมการ ไม่เคยเรียกประชุมผู้ถือหุ้น ไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย และไม่เคยส่งบัญชีงบดุลต่อกระทรวงพาณิชย์ และชี้แจงด้วยว่า แม้จะมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว แต่ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันและปิดกั้นมิให้นักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอาศัยอำนาจหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์หรือเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้บริษัทเอกชน ซึ่งน่าจะเป็นบริษัทที่กำลังดำเนินธุรกิจอยู่ มิได้หมายความรวมถึงบริษัทที่มิได้ประกอบธุรกิจ หรือไม่มีการดำเนินกิจการใด ๆ แล้ว รอเพียงนายทะเบียนขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างเท่านั้น

นอกจากนี้ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราชแจ้งว่า ไม่มีที่ทำการของบริษัทตั้งอยู่ในอาคารเลขที่ ๑๕๙/๑ ถนนศรีธรรมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช อันเป็นสถานที่ที่จดทะเบียนไว้ว่า เป็นที่ตั้งสำนักงานบริษัท รวมทั้งไม่มีพนักงานปฏิบัติงาน บริษัทไม่เคยส่งงบการเงินต่อสำนักงานทะเบียน ฯ ประกอบกับผลการตรวจสอบของกรมสรรพากรไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล

จึงเชื่อว่า บริษัทดังกล่าวมิได้ประกอบธุรกิจ หรือดำเนินกิจการใด ๆ ไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะอาศัยเป็นเหตุเพื่อกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ได้

๒. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครออกให้ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ รวมสามฉบับ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการของบริษัทบ้านอาทิตย์ จำกัด บริษัท เอ. โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และบริษัทรังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ทำหนังสือถึงประธานกรรมการบริษัททั้งสามบริษัท ขอลาออกจากการเป็นกรรมการในแต่ละบริษัททุกบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒ โดยในครั้งนั้น ผู้ถูกร้องได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่าง ๆ รวมสิบสามบริษัทในคราวเดียวกัน บริษัทอื่น ๆ สิบบริษัทได้ไปดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องต่อสำนักงานทะเบียน ฯ เป็นที่เรียบร้อย ไม่มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นกรรมการอีกต่อไป คงมีเพียงสามบริษัทที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาล ที่ไม่ได้ดำเนินการ ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ทำหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ย่อมมีผลตามกฎหมายทันทีเมื่อหนังสือขอลาออกดังกล่าวไปถึงประธานกรรมการบริษัท ประกอบกับการดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องต่อสำนักงานทะเบียน ฯ นั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของบริษัทที่จะต้องไปดำเนินการ เมื่อผู้ถูกร้องทำหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่าง ๆ พร้อมกันในวันเดียวกัน ย่อมรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้วตั้งแต่วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒ จึงไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกข้อกล่าวหาของผู้ร้อง

นอกจากนี้ กรณีบริษัทหังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ผู้ถูกร้องชี้แจงเพิ่มเติมว่า เนื่องจากไม่สามารถจัดตั้งโรงงานน้ำผลไม้ในจังหวัดปทุมธานีได้ เพราะไม่อยู่ในเขตพื้นที่ที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุน ประกอบกับในช่วงปี ๒๕๓๒ - ๒๕๓๓ เกิดน้ำท่วมหนักในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีสวนส้มรังสิตเสียหายหนัก ส้มมีราคาสูง ชาวสวนส้มไม่มีความเดือดร้อนเรื่องราคาอีก และต้นทุนการผลิตสูงขึ้นจนเกินจะลงทุนได้ในขณะนั้น ผู้เริ่มโครงการจึงตกลงเลิกกิจการที่เตรียมไว้ทั้งหมด

จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด บริษัท เอ. โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และบริษัทหังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ในวันเดียวกัน จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ สำหรับบริษัทหังสิตน้ำผลไม้ จำกัด เชื่อว่าเป็นเพียงการริเริ่มเตรียมการแต่ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างใด จึงไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะอาศัยเป็นเหตุเพื่อกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ได้

๓. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครออกให้ ณ วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๓ รวมสองฉบับ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด และบริษัทเคนซิง คอนสตรัคชั่น จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๑

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด และบริษัทเคนซิง คอนสตรัคชั่น จำกัด ต่อคณะกรรมการของทั้งสองบริษัท เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ โดยยื่นพร้อมกับสำเนาหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสอง สำเนาฉบับหนึ่งมีการตอบรับการแสดงเจตนาของผู้ถูกร้องว่า "รับทราบหนังสือลาออก ประพจน์ รักษากรรมสิทธิ์ผู้จัดการ ๒๗ ส.ค. ๓๓" อีกฉบับหนึ่งมีการตอบรับการแสดงเจตนาของผู้ถูกร้องว่า "Received on 27/Aug/90 K. YAMAMOTO Managing director" พร้อมทั้งนำบุคคลทั้งสองมาเบิกความเป็นพยานยืนยันว่า ได้รับหนังสือขอลาออกของผู้ถูกร้องจริง จากพยานหลักฐานเชื่อว่า ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของทั้งสองแล้วจริง โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ ทั้งนี้ เป็นการขอลาออกก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๑ จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๔. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ออกให้ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทปริสมา อินโฟ จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้แจ้งขอลาออกจากการกรรมการบริษัทด้วยวาจาต่อกรรมการบริษัทสองคน คือ นางปณิตดา เลิศล้ำอำไพ และนางสาวพาฝัน ศุภวานิช ประมาณปี ๒๕๓๙ ต่อมาได้มีการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๙ และวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๙ ที่ประชุมมีมติให้เลิกบริษัท และมีการชำระบัญชีเรียบร้อย แต่ผู้ถูกร้องไม่ทราบ จึงได้แจ้งยืนยันการลาออกจากการกรรมการบริษัทอีกครั้งหนึ่งเป็นหนังสือลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ถึงกรรมการบริษัทปริสมา อินโฟ จำกัด หลังจากนั้นนางสาวพาฝัน ฯ ผู้ชำระบัญชีได้ขอลาออกจาบริษัท เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ และนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนในวันเดียวกัน

จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ปริสมา อินโฟ จำกัด ประมาณปี ๒๕๓๙ ประกอบกับที่ประชุมผู้ถือหุ้นเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๙ มีมติให้เลิกบริษัท และได้มีการจดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว โดยมติพิเศษ ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๙ ก่อนผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๕. นายพิเชษฐ พันธุ์ชาตกุล

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครออกให้ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทพินัยประสิทธิ์ จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า บริษัทพินัยประสิทธิ์ จำกัด จัดทะเบียนจัดตั้งเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๒๔ ดำเนินการขาดทุนตลอดมา และเลิกกิจการเมื่อปี ๒๕๒๘ โดยส่งงบการเงินครั้งสุดท้ายเมื่อปี ๒๕๒๘ หลังจากนั้นไม่ได้ดำเนินกิจการใด ๆ คณะกรรมการและผู้ถือหุ้นเคยมีมติร่วมกันให้เลิกกิจการตั้งแต่นั้นปี ๒๕๒๘ แต่กรรมการผู้จัดการยังไม่ได้ไปจดทะเบียนเลิกบริษัท จนกระทั่งถึงแก่กรรมในปี ๒๕๓๖ ส่วนกรรมการคนอื่นย้ายถิ่นที่อยู่ไปหลายปีแล้ว โรงเลื่อยและสำนักงานถูกรื้อถอนหมดสิ้นแล้ว จึงไม่มีสำนักงานให้ติดต่อได้ บริษัทไม่มีทรัพย์สินใด ๆ เพราะโรงเลื่อยเป็นทรัพย์สินที่เช่า บริเวณดังกล่าวปัจจุบันเป็นสถานที่ประกอบกิจการอู่ต่อเรือ ผู้ถูกร้องชี้แจงอีกด้วยว่า ไม่มีเจตนาคงชื่อเป็นกรรมการไว้เพื่อประโยชน์ใด ๆ แก่บริษัทหรือแก่ตนเอง ไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงกระทำการที่ผิดกฎหมายอย่างไร เพราะบริษัทนี้ไม่มีกิจการ และไม่มีตัวตนอยู่แล้ว

จากพยานหลักฐานรับฟังข้อเท็จจริงได้ว่า บริษัทดังกล่าวไม่มีอาคารสำนักงานที่จะติดต่อกับทางการ ไม่มีทรัพย์สิน ไม่มีพนักงาน หรือกรรมการบริหารงาน ผลการตรวจสอบของกรมสรรพากรไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล เชื่อว่า บริษัทไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใด ๆ จึงไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะอาศัยเป็นเหตุเพื่อกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ได้

๖. หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครออกให้ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ รวมสามฉบับ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม เป็นกรรมการบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด และบริษัทงามดูพลี จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ยื่นหนังสือขอลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม กับพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมภานุภินันท์ ซึ่งเป็นหุ้นส่วนอีกท่านหนึ่งเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมภานุภินันท์ รับทราบและเห็นชอบด้วยตั้งมีบันทึกท้ายหนังสือขอลาออกว่า "ทราบแล้ว และให้รับหาบุคคลมาเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ โดยเร็ว สุขุมภานุภินันท์ ๑๒ พ.ย. ๔๐"

กรณีบริษัทงามดูพลี จำกัด ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท กับนายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ กรรมการผู้จัดการ เมื่อต้นปี ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นช่วงที่บริษัทหยุดประกอบกิจการแล้ว และนายฐิติวัฒน์ ฯ ได้เดินทางไปทำงานและพักอาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง รวมทั้งการจดทะเบียนเลิกบริษัท ผู้ถูกร้องชี้แจงอีกด้วยว่า ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด รวมทั้งบริษัทได้ปิดกิจการแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๕๓๘ ก่อนที่ผู้ถูกร้องตัดสินใจมาทำงานด้านการเมือง ย่อมหมายถึงการสิ้นสุดอำนาจหน้าที่การเป็นกรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด ด้วย

กรณีบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้เข้าเป็นกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๕ และพ้นจากตำแหน่งกรรมการบริษัท เพราะครบวาระการดำรงตำแหน่งสามปี ตามข้อบังคับบริษัท ในปี ๒๕๓๗ แล้ว การที่ยังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทอยู่อีกนั้น ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ไม่ทราบ เพราะบริษัทไม่เคยแจ้งให้ทราบถึงการแต่งตั้งผู้ถูกร้องกลับเข้าเป็นกรรมการบริษัทอีก รวมทั้งไม่เคยติดต่อให้ผู้ถูกร้องเข้าร่วมประชุมบริษัทแต่อย่างใด จึงถือว่า ผู้ถูกร้องหมดวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ในปี ๒๕๓๗

จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องขอลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม โดยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนครบทุกคน เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ กรณีบริษัทงามดูพลี จำกัด ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ต่อกรรมการผู้จัดการ เมื่อต้นปี ๒๕๓๘ และกรณีบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด เชื่อว่า ผู้ถูกร้องไม่ทราบเรื่องที่บริษัทแต่งตั้งผู้ถูกร้องกลับเข้าเป็นกรรมการอีกภายหลังจากหมดวาระการดำรงตำแหน่ง ในปี ๒๕๓๗ เพราะเป็นการกระทำของบริษัทแต่ฝ่ายเดียว พิจารณาแล้ว ทั้งสามกรณี เชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๗. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครรวมสามฉบับ ฉบับแรก ออกให้ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทอิมโบลีคซ์ จำกัด ฉบับที่สอง ออกให้ ณ วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทโรแยล โฮลดีนึ่งส์ จำกัด และฉบับที่สาม ออกให้ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทโรแยล โฮลดีนึ่งส์ จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อิมโบลีคซ์ จำกัด ต่อประธานกรรมการ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๐ มีการตอบรับการแสดงเจตนาทำหนังสือของผู้ถูกร้องว่า "รับทราบและอนุมัติ ศุภลักษณ์ อัมพพ (นางสาวศุภลักษณ์ อัมพพ)๑๗/๑/๔๐" คณะกรรมการบริษัทได้ประชุมเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๐ มีมติอนุมัติ และได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทโรแยล โฮลดีนึ่งส์ จำกัด ต่อประธานกรรมการ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ มีการตอบรับการแสดงเจตนาทำหนังสือของผู้ถูกร้องว่า "ได้รับหนังสือขอลาออกเรียบร้อยแล้ว ฤดีรัตน์ สังขะทรัพย์ ๑๙ ก.พ. ๒๕๔๐" คณะกรรมการบริษัทได้ประชุมเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ มีมติอนุมัติ

จากพยานหลักฐานเชื่อว่า ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองดังกล่าวแล้วจริง ทั้งนี้ โดยมีผลนับแต่การแสดงเจตนาบอกเลิกการเป็นตัวแทน คือ ตั้งแต่วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๐ ในกรณีบริษัทอิมโบลีคซ์ จำกัด และตั้งแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ในกรณีบริษัทโรแยล โฮลดีนึ่งส์ จำกัด เป็นการขอลาออกก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ดังนั้นจึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๘. นายไชยา สะสมทรัพย์

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดนครปฐมออกให้ ณ วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทโมบาย เทล จำกัด และตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ออกให้ ณ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทสพีเรีย ออดิโอ จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทโมบาย เทล จำกัด ต่อกรรมการผู้จัดการ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ คณะกรรมการบริษัทได้ประชุมเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ มีมติเป็นเอกฉันท์ อนุมัติให้ผู้ถูกร้องลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทได้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ และได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทสพีเรีย ออดิโอ จำกัด ต่อประธานกรรมการ เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ คณะกรรมการบริษัทได้ประชุมเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ มีมติเห็นชอบให้ผู้ถูกร้องออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

ผู้ถูกร้องยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองบริษัท และรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนำพยานบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการบริษัทคนหนึ่ง และประธานกรรมการบริษัทอีกคนหนึ่งเบิกความต่อศาลรับรองเอกสารของผู้ถูกร้อง ถือเป็นการแสดงเจตนาบอกเลิกเป็นตัวแทนตามหลักกฎหมายว่าด้วยตัวแทนสมบูรณ์แล้ว แม้มิได้จดทะเบียนแก้ไข ก็ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่หักล้างข้อมูลทางทะเบียนได้ การขอลาออกมีผลนับแต่การแสดงเจตนาบอกเลิกการเป็นตัวแทน คือ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ ในกรณีบริษัทโมบาย เทล จำกัด และตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ในกรณีบริษัทสพีเรีย ออดิโอ จำกัด ทั้งนี้ เป็นการขอลาออกก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒ จึงเชื่อว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๙. นายวัฒนา อิศวเหม

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดพิษณุโลก ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดพลังงานไทย ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย โดยความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ในการประชุมผู้เป็นหุ้นส่วน เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ และได้จดทะเบียนสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติม โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ แล้ว ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องยื่นพยานเอกสารและนำพยานบุคคลเข้าเบิกความยืนยัน

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ
พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
สภาผู้แทนราษฎร

รายงาน

ของ

คณะกรรมการวิสามัญ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ)

สภาผู้แทนราษฎร

สำนักกรรมการ ๑

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(๗๖)

ดำเนนที่สุด

(สำเนา)

ที่ ๒๔๓ / ๒๕๔๔

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ)

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ)

ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา ประกอบด้วย

๑. นายกริช กงเพชร	๒. นายกฤษ ศรีฟ้า
๓. นางสาวจรรววรรณ เสงตระกูล	๔. นายเจริญ จรรย์โกมล
๕. นายจักรชัย ศิลาพร	๖. นายชำนาญ สันติพนาธิ์
๗. นายชูเกียรติ รัตนชัยชาญ	๘. นายไชยวัฒน์ ติณรัตน์
๙. นายณรงค์ คูดึง	๑๐. นางสาวณททัย ทิวไผ่งาม
๑๑. นายคูสิต อูซุงศ์อมร	๑๒. นางสาวนริศา อติเทพพรพันธุ์
๑๓. นางบุญรัตน์ ศรีเรศ	๑๔. นายประคอง มั่นหมาย
๑๕. นายประพร เอกอรุ	๑๖. นายประสพ บุญราศี
๑๗. นายประสิทธิ์ ภัคดิพาณิชพงศ์	๑๘. นางสาวปาริชาติ ชาลีเครือ
๑๙. นายมนต์ชัย วิวัฒน์ธนาชัย	๒๐. นางมยุรา มนะสิการ
๒๑. พลโท มะ โพธิ์งาม	๒๒. นายมานพ จรัสคำรงนิตย์
๒๓. นายมานิตย์ สังข์พุ่ม	๒๔. นางมุกดา พงษ์สมบัติ
๒๕. นายโมฮัมมัดยาศรี บูชง	๒๖. นายยุทธนา โพธิ์สุรน
๒๗. พลเรือโท โรช วิกิตภูมิประเทศ	๒๘. นายลิขิต หมูดี
๒๙. นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์	๓๐. นายสมชาติ จงพิตะ

(๗๗)

๓๑. นายสุวรรณ วลัยเสถียร

๓๒. นายเสริมสุข เหลาหชัยอรุณ

๓๓. นางสาวอรจิต สิงคาลวณิช

๓๔. นายอันวาร์ สาและ

๓๕. นายอิสสระ สมชัย

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้วจึงกราบเรียนมา
เพื่อโปรดนำเสนอที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ)

สุวรรณ วลัยเสถียร

(นายสุวรรณ วลัยเสถียร)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญ

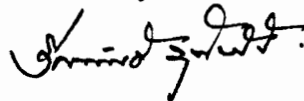
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักกรรมการ ๑

โทร ๐-๒๒๔๔-๒๑๒๐

โทรสาร ๐-๒๒๔๔-๒๑๐๕

สำเนาถูกต้อง

(นายวีระพันธ์ มุขสมบัติ)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๑

นายองอาจ ฤทธิพลเดช ร่าง

นางสาวกาญจนา เทียนถาวร พิมพ์

ตรวจทาน

ครั้งที่ ๑ นายองอาจ ฤทธิพลเดช

ครั้งที่ ๒ นางวิไลลักษณ์ มณีโรจน์

ครั้งที่ ๓ คณะทำงานฯ สำนักกรรมการ ๑

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดหลักการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญ) ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ และตั้งกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญได้มีมติเลือกตั้ง

(๑) นายสุวรรณ วลัยเสถียร	เป็นประธานคณะกรรมการ
(๒) นายประสพ นุชราคม	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๓) นายประสิทธิ์ ภัคคีพาณิชย์พงศ์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
(๔) นายดุสิต อุซุงศ์อมร	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
(๕) นางสาวณททัย ทิวไผ่งาม	เป็นโฆษกคณะกรรมการ

๒. คณะกรรมการได้มีมติแต่งตั้ง นายองอาจ ฤทธิพลเดช นิติกร ๖ สำนักกรรมการ ๑ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๕

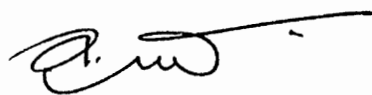
๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้เสนอคำแปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

<u>ชื่อร่างพระราชบัญญัติ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>คำปรารภ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒</u>	ไม่มีการแก้ไข

<u>มาตรา ๓</u> เพิ่ม มาตรา ๑๐๖๔/๑	มีการแก้ไข
และมาตรา ๑๐๖๔/๒	
มาตรา ๑๐๖๔/๑	มีการแก้ไข
มาตรา ๑๐๖๔/๒	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๔</u> เพิ่ม มาตรา ๑๐๗๘/๑	มีการแก้ไข
และมาตรา ๑๐๗๘/๒	
มาตรา ๑๐๗๘/๑	มีการแก้ไข
มาตรา ๑๐๗๘/๒	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๕</u> เพิ่ม มาตรา ๑๑๕๓/๑	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๖</u> แก้ไข มาตรา ๑๑๕๗	ไม่มีการแก้ไข

๕. ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายคุสิต อุซุพงศ์อมร)

เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ

(๘๐)

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

(๑) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน (เพิ่มมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา ๑๐๖๔/๒)

(๒) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจำกัด (เพิ่มมาตรา ๑๐๗๘/๑ และมาตรา ๑๐๗๘/๒)

(๓) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของบริษัทจำกัด (เพิ่มมาตรา ๑๑๕๓/๑ และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๕๗)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีการลาออกของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วน จดทะเบียนและห้างหุ้นส่วนจำกัด และการลาออกของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล ตลอดจนการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงต่อนายทะเบียนภายในกำหนดเวลา เพื่อให้เกิดความชัดเจน ในผลทางกฎหมาย และการนำผลทางกฎหมายและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวไปใช้อ้างอิง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(๘๑)

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

_____

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา ๑๐๖๔/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๖๔/๑ หุ่นส่วนผู้จัดการคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนจะลาออกจากตำแหน่งให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้นั้น

หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งสวอศตมวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง สะหึ่งสวอศตมวรรคหนึ่งให้
นยหะเข็ยนหรวบคัวยคี่ไ้

มาตรา ๑๐๖๔/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖๘/๑ และมาตรา ๑๐๖๘/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๖๘/๑ หุ้นส่วนผู้จัดการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้นั้น

หุ้นส่วนผู้สมัครซึ่งสวอชดตมวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง สะหนึ่งสวอชดชของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๖๘/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด นำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๕๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๑๕๓/๑ กรรมการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อบริษัท การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงบริษัท

กรรมการซึ่งสวอชดตมวรรคหนึ่ง สะหนึ่งสวอชดชของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๑๑๕๓ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ ให้บริษัทนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

.....

.....

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๕๐ วัน

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขรับ 6
วันที่ 19 ก.ย. 2548
เวลา 11.57 น.

(๘๓)

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๔/๘๒๒๓

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๑๕ กันยายน ๒๕๔๘

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๘ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ

ฉะนั้น จึงส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาเพื่อนำเสนอต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๗๔

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายโภคิน พลกุล)

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๙๕

๐ ๒๒๔๔ ๒๐๙๖

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ

รับที่..... 3 ..... / 2548

วันที่..... 19 / 9 / 48

เวลา..... 11.57 ..... น.

คำบอกการประชุม

กลุ่มงานบริหารทั่วไป

ใบที่ 416 / 2548 วันที่ 19 / ก.ย. / 2548

เวลา 12.15 น. ส่ง.....

สำนักการประชุม

(๘๔)

สารบบ

เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติรับหลักการ
แห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๒
(สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘ และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง
เพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ)
วันพุธที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๘ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับ
ร่างพระราชบัญญัตินี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญฯ
ร่างพระราชบัญญัตินี้สภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๘

(นายวิจักขณ์ นาควัชระ)

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(๘๕)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

(๑) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน (เพิ่มมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา ๑๐๖๔/๒)

(๒) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจำกัด (เพิ่มมาตรา ๑๐๗๘/๑ และมาตรา ๑๐๗๘/๒)

(๓) กำหนดเรื่องการลาออกจากตำแหน่งของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล และการนำความไปจดทะเบียนของบริษัทจำกัด (เพิ่มมาตรา ๑๑๕๓/๑ และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๕๗)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีการลาออกของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วน จดทะเบียนและห้างหุ้นส่วนจำกัด และการลาออกของกรรมการบริษัทจำกัด กำหนดเวลาที่มีการลาออกมีผล ตลอดจนการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงต่อนายทะเบียนภายในกำหนดเวลา เพื่อให้เกิดความชัดเจน ในผลทางกฎหมาย และการนำผลทางกฎหมายและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวไปใช้อ้างอิง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๘๖)

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖๔/๑ และมาตรา ๑๐๖๔/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๖๔/๑ หุ้ส่วนผู้จัดการคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนจะลาออกจากตำแหน่งให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ้นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้หนึ่ง

หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๖๔/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนำความไปจดทะเบียนภายในสิบวันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

(โปรดพลิก)

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๗๘/๑ และมาตรา ๑๐๗๘/๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๐๗๘/๑ หุ่นส่วนผู้จัดการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อหุ่นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ่นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีหุ่นส่วนผู้จัดการคนเดียว ให้หุ่นส่วนผู้จัดการที่จะลาออกจากตำแหน่งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดทราบเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งหุ่นส่วนผู้จัดการคนใหม่ พร้อมกับแนบใบลาออกไปด้วย การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ่นส่วนผู้

หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๗๘/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ่นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด นำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๕๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๑๕๓/๑ กรรมการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อบริษัท การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงบริษัท

กรรมการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่ง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๕๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๕๗ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ ให้บริษัทนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง”

.....
.....
ถูกต้องตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

4๒
(นางบุษกร กสิกร)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๒

สำนักการประชุม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร